

Møte fredag den 2. juni 2017 kl. 9

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 89):

1. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Karin Andersen om avvikling av aupairordningen og strengere reaksjoner mot vertsfamilier som utnytter au pairer (Innst. 305 S (2016–2017), jf. Dokument 8:54 S (2016–2017))
2. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Ingunn Gjerstad om å etablere alternativer til å fengse barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven (Innst. 321 S (2016–2017), jf. Dokument 8:57 S (2016–2017))
3. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om at statsborgerskap ikke skal tilbakekalles, og at doble statsborgerskap skal tillates (Innst. 316 S (2016–2017), jf. Dokument 8:66 S (2016–2017))
4. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Lov om klimamål (klimaloven) (Innst. 329 L (2016–2017), jf. Prop. 77 L (2016–2017))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i motorferdselloven (forsøksordning for catskiing) (Innst. 328 L (2016–2017), jf. Prop. 83 L (2016–2017))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes om å sikre at det ikke selges palmeoljebasert biodrivstoff i Norge (Innst. 331 S (2016–2017), jf. Dokument 8:69 S (2016–2017))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i vannressursloven og jordlova (konseksjonsplikt for grunnvannstiltak og unntak fra omdisponeringsforbudet) (Innst. 309 L (2016–2017), jf. Prop. 97 L (2016–2017))
8. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven mv. (opphøving av juryordningen) (Lovvedtak 87 (2016–2017), jf. Innst. 310 L (2016–2017) og Prop. 70 L (2016–2017))
9. Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven og politiloven (utlevering av informasjon fra PST til E-tjenesten) (Lovvedtak 88 (2016–2017), jf. Innst. 264 L (2016–2017) og Prop. 61 L (2016–2017))
10. Stortingets vedtak til lov om endringer i forvaltningslova, tvistelova m.m. (overprøvingskompetanse m.m.) (Lovvedtak 89 (2016–2017), jf. Innst. 320 L (2016–2017) og Prop. 64 L (2016–2017))
11. Stortingets vedtak til lov om endringer i kommu-

nelova m.m. (råd for eldre, personar med funksjonsnedsetjing og ungdom)

(Lovvedtak 90 (2016–2017), jf. Innst. 319 L (2016–2017) og Prop. 65 L (2016–2017))

12. Stortingets vedtak til lov om eierseksjoner (eierseksjonsloven)

(Lovvedtak 91 (2016–2017), jf. Innst. 308 L (2016–2017) og Prop. 39 L (2016–2017))

13. Referat

Presidenten: Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Jorodd *Asphjell* i tiden fra og med 6. juni til og med 9. juni for å delta i parlamentarikerkonferansen i Barents euro-arktiske råd i Naryan-Mar i Russland
 - fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Ingebjørg Amanda *Godskesen* i dagene 6. og 7. juni for å delta i OECD-forum i Paris
- Disse søknadene foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Sør-Trøndelag fylke, Gunn Elin *Flakne*, foreligger det søknad om fritak fra å møte i Stortinget under Jorodd *Asphjells* permisjon, p.g.a sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
3. For Aust-Agder fylke: Lene *Langemyr*
4. For Sør-Trøndelag fylke: Ferhat *Güven*

Sak nr. 1 [09:01:59]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Karin Andersen om avvikling av aupairordningen og strengere reaksjoner mot vertsfamilier som utnytter au pairer (Innst. 305 S (2016–2017), jf. Dokument 8:54 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Stein Erik Lauvås (A) [09:02:55] (ordfører for saken): I dette dokumentet fremmes det ti forslag, og forslagsstillerne viser til at formålet med aupairordningen er kulturutveksling, der en ung voksen får mulighet til å lære et annet språk og en annen kultur gjennom å bli inkludert i en familie i vertslandet. Forslagsstillerne mener videre at ordningen er utgått på dato, fordi det er mye som tyder på at dette reelt sett er import av billig tjenerskap, ikke kulturutveksling, for mange av mottakerne.

Komiteen har i brev av 8. mars 2017 til Justis- og beredskapsdepartementet bedt om en vurdering av forslaget, og statsrådens uttalelse følger vedlagt. Komiteen merker seg at statsråden i sitt svarbrev peker på at dersom det skulle bli aktuelt å avvikle ordningen, vil dette kunne skje relativt raskt. Komiteen merker seg at statsråden i sitt svarbrev ikke går inn for at ordningen bør avvikles, og komiteen merker seg videre at statsråden ikke støtter forslagene nr. 3, 4, 5, 6, 7, 9 og 10. Komiteen viser videre til at Norsk Folkehjelp i høringen understreket betydningen av at det er nødvendig å styrke au parenes rettigheter. Komiteen merker seg også at Norsk Folkehjelp i høringen uttaler at de etter mer enn fire års erfaring med å drifte aupairsenteret registrerer at au pairer helt unntaksvis kommer til Norge med kulturutveksling som hovedformål.

Endelig kunne Stortinget ha tatt grep og endret en ordning som har gått ut på dato, og som ikke lenger fremmer den hensikten den en gang hadde. Aupairordningen har egentlig fungert godt i mange år og var i sin tid en reell kulturutveksling som kom ungdom til gode. Slik fungerer dessverre ikke aupairordningen lenger. Og når en ordning ikke lenger fungerer etter sin hensikt, eller viser seg å ha svært uheldige sider, bør man ta grep.

For de fleste framstår nå denne ordningen mer som en mulighet til billig arbeidskraft i hjemmet – til barnepass, vask og annet forefallende arbeid. Det har også vist seg ved flere anledninger at mange au pairer ikke har det spesielt hyggelig under sitt opphold her i Norge, med lange arbeidsdager og lite fritid. Det er dokumentert. Og det som verre er, er at en del au pairer har blitt utsatt for vold og overgrep.

Ettersom Høyre og Fremskrittspartiet med støtte fra Kristelig Folkeparti og Venstre også klarte å fjerne støtten til aupairsenteret, som i praksis kanskje var det eneste stedet au parene kunne få hjelp og støtte, burde man nå se skriften på veggen og sørge for at ordningen, slik den er i dag, opphører. Det trodde jeg at det skulle være mulig å få et flertall for. Slik ble det ikke. Høyre og Fremskrittspartiet, med Kristelig Folkeparti og Venstre, nekter å gi slipp på ordningen. Men som plaster på såret, for å si det slik, er det nå blitt flertall for å gjeninnføre støtte til et aupairsenter.

Arbeiderpartiet mener det ikke er formålstjenlig å styrke dagens ordning i påvente av en avvikling. Vi mener dagens ordning må erstattes av en ny ordning som har et reelt kulturutvekslingsinnhold i seg. Arbeiderpartiet fremmer og står bak forslag om at ordningen skal avvikles, at det må utarbeides et nytt forslag til en ordning som gir reell kulturutveksling, at Norge bør vurdere å ratifisere ILO-konvensjon nr. 189 om tjenester i hjemmet, og at regjeringen må utrede om dagens lovverk i tilstrekkelig grad gir muligheter for å straffe dem som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte.

Men primært ønsker altså Arbeiderpartiet ordningen med au pair, slik den er i dag, avvirket. Når vi har tall som viser at av de om lag 7 000 au parene som har kommet til Norge de siste fem årene, er 85 pst. fra Filippinene, er det grunnlag for å si at ordningen har blitt slik at unge kvinner fra fattige land kan komme til Norge og få oppholdstillatelse og fungere som underbetalt, delvis rettssvak og lett utnyttbar arbeidskraft. Dette burde også et stortingsflertall ha innsett.

Det er ikke lenger noen begrunnelse for at Norge skal ha en egen ordning for det som over tid har blitt en ren mulighet for import av svært billig arbeidskraft i hjemmet, og ønsker man slik hjelp til barnepass og husvask, er det i og for seg helt ok, men da får man altså ansette og betale på alminnelige norske lønns- og arbeidsvilkår.

Jeg tar med dette opp de forslagene Arbeiderpartiet står bak, og jeg vil kort si at det også foreligger et endringsforslag som SVs representant Karin Andersen vil redegjøre for.

Presidenten: Representanten Stein Erik Lauvås har tatt opp de forslagene han refererte til.

Frank J. Jenssen (H) [09:07:56]: Intensjonen med aupairordningen er god. Den baserer seg på verdier som gjør at den fortsatt bør bestå. Ungdom, også fra fattigere land, selv om mange er fra Filippinene – det hørtes ut som om det var et problem i seg selv for Arbeiderpartiet – får på denne måten mulighet til å komme til Norge og lære om norsk kultur og norske samfunnsforhold. Ordningen er ikke uten utfordringer, og vi må få den til å fungere på best mulig måte.

For under to år siden, den 20. juli 2015, uttalte Arbeiderpartiets Sonja Mandt følgende til Dagens Næringsliv, da Senterpartiet varslet et forslag om avvikling av ordningen:

«Men per i dag mener vi likevel ikke au pair-ordningen bør legges ned.»

Og videre:

«Majoriteten av dem som benytter ordningen, har et vellykket opphold. Denne ordningen har to sider, og det er den stygge siden med sosial dumping vi må bekjempe. Men det blir feil å skjære alle over en kam.»

Dette sa Mandt. I tillegg viste arbeiderpartirepresentanten til at det var innført karantenerregler for vertsfamilier som misbruker ordningen gjennom grove brudd, og for vertsfamilier med et medlem som er ilagt straff for forhold som er begått mot en au pair. Det var viktige tiltak, men som Arbeiderpartiet den gang sa:

«Regelverket må få tid til å virke.»

Det var ikke bare i avisen Arbeiderpartiet framholdt dette. I en interpellasjonsdebatt i denne salen konkluderte Arbeiderpartiet likedan.

Hva som har forandret seg veldig de siste par årene, er ikke så godt å si. Arbeiderpartiet er krystallklare på at de ikke ønsker å styrke dagens ordning «i påvente av en avvikling» – som de selv skriver. De går altså inn for en ren avvikling av ordningen. Det er ikke hverdagskost at Arbeiderpartiet tar til orde for å si opp Europarådets avtale, en felles avtale som gjelder alle de europarådsmedlemmene som har sluttet seg til den.

Høyre er positiv til intensjonen i aupairordningen. Språkopplæring og kulturutveksling gjennom arbeid og deltakelse i en familie er bra. Vi mener ordningen også er gjensidig fordelaktig for både vertsfamilien og de unge voksne som reiser til eller fra Norge – selv om det er få som reiser fra Norge – for å være au pair. Det forutsettes selvsagt at reglene og prinsippene som ligger til grunn for ordningen, følges. Og det er på ingen måte akseptabelt når vi ser eksempler på til dels grov utnyttelse av ordningen – og dermed av unge mennesker som er her på aupairvilkår.

Vi registrerer statsrådets svarbrev til komiteen, hvor det redegjøres for dagens norske regelverk, og hvordan dette også gir au paires beskyttelse. Statsråden viser også til at UDI rapporterer om en betydelig økning i antall saker som er aktuelle for å vurdere karanteneileggelse. Spørsmålet er om dette viser at ordningen misbrukes mer enn før, eller om det er regelverket som faktisk virker. Som Arbeiderpartiet selv har uttalt: Det er viktig at regelverket får tid til å virke.

Det er overraskende å følge Arbeiderpartiets begrunnelse for å avvikle hele aupairordningen. For et par år siden var de, som nevnt, opptatt av å la de nye reglene få virke. Mener Arbeiderpartiet nå at de ikke virker? Når man leser innstillingen, kan man jo forstå det slik at Arbeiderpartiet mener at ordningen fungerer. Når det gjelder misbruk av ordningen, skriver bl.a. Arbeiderpartiet at det er «viktig å understreke at dette gjøres av et fåtall».

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet ønsker å utrede et alternativ til Europarådets avtale om au pair, men jeg har vanskelig for å se hvor Arbeiderpartiets snuoperasjon i spørsmålet kommer fra, når de nå ønsker å si opp hele avtalen og avvikle ordningen.

Aupairordningen er, som sagt, ikke uten mangler. Misbruk skal slås ned på. Men for de fleste au pairer og vertsfamilier er dette en gjensidig positiv ordning, som lar unge mennesker fra ofte vanskeligstilte deler av verden komme til Norge og lære folk og samfunnsforhold her å kjenne. Vi synes det er bra at Norge fortsatt åpner for denne muligheten, og det vil være synd om vi stengte denne døren til Norge for unge mennesker.

Helge André Njåstad (FrP) [09:12:16] (leiar i komiteen): Framstegspartiet meiner at intensjonane i aupairordninga om språkopplæring og kulturutveksling gjennom arbeid og deltaking i ein familie er gode. Me meiner at ordninga er gjensidig både for vertsfamiliar og for dei unge vaksne som reiser, enten til eller frå Noreg, for å vera au pair, så lenge reglane og prinsippa som ligg til grunn for ordninga, blir følgde. Me har registrert at i dei seinaste åra har det kome fram fleire tilfelle der ordninga har vorte misbrukt. Dette tek me på største alvor, og me ser difor fram til at regjeringa vidare følgjer opp krava i Sundvolden-erklæringa om å fortsetja arbeidet mot sosial dumping.

For oss er det viktig at ungdom og frå fattigare land får moglegheit til å koma til Noreg for å lære om norsk kultur og norske samfunnsforhold. I staden for å avvikla aupairordninga, slik fleire i komiteen, bl.a. medlemene frå Senterpartiet, ønskjer, meiner Framstegspartiet at me heller bør sikra at aupairordninga blir brukt til det ho er meint, nemleg kulturutveksling, og at me jobbar vidare for å forhindra misbruk.

Det er difor viktig at me følgjer med på praktiseringa av ordninga, og at me gjer nødvendige justeringar slik at ordninga fungerer etter intensjonen.

I denne debatten er det viktig å hugsa på intensjonen med ordninga, nemleg språkopplæring og kulturutveksling gjennom arbeid og deltaking i ein familie. Eg trur ikkje det er nokon parti som synest det er negativt. Me skal heller ikkje gløyma at mange nordmenn er au pairar i andre land for å lære om deira språk og kultur. Mange nordmenn ser på dette som ei positiv moglegheit i likskap med dei som kjem til Noreg som au pairar. Me ønskjer at norske

au pairar blir godt varetekne i det landet dei kjem til, og me ville sett på det som trist om land som USA eller Tyskland plutselig skulle forby ordninga. Me må hindra at au pairar blir utsette for straffbare forhold, og au pairane skal beskyttast gjennom karanteneordning ved at ein vertsfamilie får karantene utmålt etter alvorgrad ved brot på vilkåra for opphaldsløyve til au pair.

Til slutt er det viktig å nemna at formålet med aupairordninga er kulturutveksling der ein ung vaksen får moglegheit til å lære seg eit språk og ein annan kultur gjennom å bli inkludert i ein familie. Tanken er også at vertsfamilien skal lære om kulturen og heimlandet til au paires. Ordninga og intensjonen er god, og me må sørgja for at ho ikkje blir utnytta.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [09:14:54]: Kristelig Folkepartis holdning til aupairordningen er både konsekvent og klar: Vi ønsker å ta ordningen tilbake til den kulturutvekslingsordningen den var tenkt å være. Men for å komme dit må det skje en del endringer, og det tar jeg opp nå.

For tanken bak ordningen er god, og det er grunn til å understreke at flertallet av vertsfamiliene rundt om i landet sørger for både ordnede og gode forhold for au paires, og jeg vil ta avstand fra den språkbruken enkelte aktører har lagt seg på i denne saken, ved at de konsekvent omtaler ordningen som slaveri eller vestkantslaveri. Dermed anklager man indirekte alle som har tatt imot en au pair, for å bidra til slaveri. Det er både feil og unødvendig i debatten.

Så vet vi at det har framkommet flere eksempler på grov utnyttelse av au pairer, og det skal tas på største alvor. Derfor mener Kristelig Folkeparti at vernet for au paires må styrkes. Kristelig Folkeparti mener også det er på sin plass med en helhetlig gjennomgang av aupairordningen med sikte på å lage en ordning som ivaretar den opprinnelige tanken om kulturutveksling.

Kristelig Folkeparti vil støtte forslaget om å skjerpe karantene-reglene slik at vertsfamilier som grovt eller gjentatte ganger bryter lover som skal beskytte au pairer, kan miste retten til å ha au pair for alltid. Kristelig Folkeparti ser ingen grunn til å endre intervallene på karantenetiden, men mener at hvis Alvoret i regelbruddet tilsier lengre karantene enn fem år, bør familien utestenges fra ordningen på livstid.

Videre vil Kristelig Folkeparti støtte forslaget om straff for utnyttelse av au pairer og krav om politiattest og nye regler som sikrer at familier med personer som er dømt for straffbar handling mot au pairer, aldri får ta imot en au pair. I tillegg støtter vi forslaget om at oppholdstillatelsen knyttes til au paires selv og ikke til vertsfamilien, for det er viktig å sikre at oppholdstillatelsen ikke brukes som et pressmiddel overfor au paires.

I tillegg vil vi stemme for å sikre driftsmidler til aupairsenteret. Det lå inne i Kristelig Folkepartis alternative statsbudsjett for i år, og vi er glad for at det nå får flertall. Aupairsenteret er et viktig lavterskeltilbud som støtter au paires med informasjon, konkret hjelp og veiledning.

Hva som vil skje dersom aupairordningen blir lagt ned, er usikkert. Dersom vi ser til europeiske land som har lagt ned ordningen, f.eks. England, ser vi at resultatet er at filippinske kvinner er erstattet med europeiske kvinner. I England øker antallet au pairer fra Europa, og det byr på

store utfordringer, for disse kvinnene arbeider i såkalte aupairstillinger, men de er i en ikke-regulert ordning uten instanser som ivaretar deres rettigheter.

Kristelig Folkeparti mener det er gode grunner for at reglene i husarbeidsforskriften til arbeidsmiljøloven innarbeides i regelverket for au pairer for den tiden au parene arbeider. Her kan det være nyttig å se til erfaringene fra ordningen i Sverige. Derimot ønsker vi ikke å omgjøre ordningen til en ren arbeidsinnvandringsordning for ufaglært arbeidskraft.

Oppsummert håper Kristelig Folkeparti det i dag blir flertall for å styrke rettsvernet for au pairer. Kristelig Folkeparti mener også at det er behov for en gjennomgang med sikte på å få til en mer reell kulturutvekslingsordning. Flertallet av dem som vil legge ned ordningen, som er foreslått her i dag, foreslår jo samtidig at det skal opprettes en ordning med mer reell kulturutveksling. Ja, det gjenstår å se om det vil bli et annet og bedre resultat. Det kan jo hende at vi ender med en ordning som er slik aupairordningen egentlig var tenkt. På det grunnlaget fremmer jeg de forslag Kristelig Folkeparti står inne i.

Presidenten: Representanten Geir Sigbjørn Toskedal har tatt opp de forslagene han refererte til.

Heidi Greni (Sp) [09:19:14]: Aupairordningens formål er kulturutveksling, og etter min mening fungerte dette godt i mange år. Det er en ordning der unge mennesker får muligheten til å besøke Norge, bo hos en vertsfamilie og lære det norske språket og den norske kulturen å kjenne. Alle er vi vel enige om at kulturutveksling er positivt for både vertsfamilien og den enkelte au pair. Dette fungerte som sagt bra i mange år, og for noen fungerer det bra i dag også, men dessverre viser det seg at det gjelder stadig færre.

Stortinget har også tidligere prøvd å stramme inn regelverket, uten at det ser ut til å ha fungert. Imidlertid tilsier erfaringene at ordningen i dag ikke fungerer etter intensjonen. Det er god grunn til å stille spørsmål om denne ordningen har gått ut på dato. Det skal ikke være slik at unge jenter – ja, det er flest jenter – som kommer til Norge, må tilbringe mesteparten av tiden med å passe barn, vaske og rydde og gjøre ærend for vertsfamilien. De skal bidra med lettere husarbeid noen timer hver dag – ikke slik som vi ser i dag, der mange av arbeidskravene vi hører om, er rene slavekontrakter. Vi hører f.eks. om at de skal

- vaske toalettskålen for hånd så langt ned det er mulig å komme
- holde barnefamiliens hus rent og ryddig til enhver tid
- holde garasjen ryddig
- vaske alle vinduer
- skifte på alle senger
- ha ansvar for små barn nærmest 24/7

Dette kan vi bare ikke fortsette med. Det er dessverre slike krav som venter en del av au parene når de kommer til Norge og skal bo hos en vertsfamilie, selv om det er stikk i strid med regelverket.

Vi kan ikke lenger forsvare at vi utnytter unge, utenlandske kvinner. En uheldig utvikling i bruken av aupairordningen gjør at den må avvikles. De er i en sårbar situasjon og blir presset til å jobbe lange dager, og vi kan ikke ende opp med at Norge tolererer denne uretten. Ofte kommer disse unge kvinnene fra vanskelige kår i hjemlandet,

og for en del av dem står valget mellom å akseptere forholdene og kravene vertsfamilien stiller, eller å bli sendt hjem igjen. Og da har de egentlig ikke noe valg.

Norsk Folkehjelp og Fagforbundet har drevet Au Pair Center siden 2012. Senteret ble dessverre lagt ned med regjeringen og samarbeidspartiernes velsignelse. Norsk Folkehjelp, som har drevet Au Pair Center, forteller at deres erfaring etter mer enn fire års drift er at au pairer unntaksvis kommer til Norge med kulturutveksling som hovedmål. Det er også sjelden at vertsfamiliene har kulturutveksling som motiv når de ønsker seg en au pair.

Det foreligger, etter vår mening, tilstrekkelig dokumentasjon som indikerer at det vil være mer hensiktsmessig å avvikle dagens ordning, og vi støtter derfor det forslaget. Når det er sagt, mener Senterpartiet at kulturutvekslingsprogram i utgangspunktet er gode tiltak som gir unge mennesker muligheten til å reise til andre land for å lære nye språk og nye kulturer å kjenne. Vi ønsker et reelt kulturutvekslingsprogram og ikke ett som i praksis importerer billig arbeidskraft fra utviklingsland. Vi fremmer derfor, sammen med Arbeiderpartiet, forslag om å erstatte dagens ordning med en reell kulturutvekslingsordning.

Jeg vil også benytte anledningen til å si at vi er veldig glade for at Venstre og Kristelig Folkeparti nå har snudd og vil støtte en gjenopprettelse av aupairsenteret. Dette er utrolig viktig for å ivareta disse jentenes trygghet, jenter som er i en veldig sårbar situasjon.

Avslutningsvis vil jeg si at når det nå ser ut til at det ikke blir flertall for å avvikle ordningen, vil Senterpartiet subsidiært støtte de forslagene vi mener kan bidra til å sile ut useriøse vertsfamilier, som kun har tenkt å utnytte aupairordningen til å skaffe seg billig arbeidskraft, og forslag som vi mener kan bedre situasjonen for au parene her i landet. Vi vil derfor subsidiært stemme for forslagene nr. 5, 6, 9, 10 og 12.

André N. Skjelstad (V) [09:23:59]: For mange er et år som au pair et friår og en mulighet til å reise og oppleve noe nytt. For familiene er det en berikelse for både foreldre og barn at en får et ekstra familiemedlem med et annet språk og en annen kulturell bakgrunn. Ordningen innebærer imidlertid også at man skal arbeide, men maks 30 timer i uken. Naturlige bidrag er levering og henting i barnehage og skole og gjerne litt lett husarbeid.

Aupairordningens intensjoner om språkopplæring og kulturutveksling gjennom arbeid og deltakelse i en familie er gode. Ordningen baserer seg på verdier som gjør at ordningen fortsatt bør bestå. Ordningen har også gitt norsk ungdom anledning til opplæring i andre land og kulturer samt språk. Misbruk av ordningen må det imidlertid slås hardt ned på. Det er ikke akseptabelt at au pairer arbeider mer enn de skal, at de tilbys dårligere boforhold, og at de behandles dårlig av familien. Au parene skal bidra i husholdningen, men ikke være hushjelper.

Venstre støtter flere av forslagene som handler om strengere sanksjoner ved misbruk, og vi er gjerne med på å diskutere andre tiltak for å sikre at man ivaretar ordningens intensjoner enda bedre. En fjerning av ordningen rammer imidlertid alle au parene og familiene. Det mener vi det ikke er grunnlag for. At mange au pairer er filippinske, kan ikke i seg selv gi grunnlag for å fastslå at hele ordningen misbrukes. Det er en fornærmelse mot både au parene og, ikke minst, familiene. Familier og au pairer som

følger regler og prinsipper som ligger til grunn for ordningen, bør ikke straffes ved at ordningen fjernes. Da er det bedre å se på ulike elementer i ordningen.

Venstre mener at misbruk må sanksjoneres. Vi støtter flere av forslagene som handler om strengere reaksjoner overfor familier som misbruker ordningen, og et strengere vern for au pairene. Vi mener også at det er viktig at det er et tilbud om bistand for au pairer som utnyttes eller er i en vanskelig situasjon. Arbeidet som er gjort på Au Pair Center, bør derfor videreføres. Venstre prioriterer en videreføring av støtten i sitt alternative budsjett for i år og mener det er viktig at det tilbudet består. Au pairer som opplever vanskeligheter, må ha et sted å henvende seg til for både råd og veiledning.

Karin Andersen (SV) [09:26:53]: SV har tatt initiativ til dette forslaget fordi erfaringen er at aupairordningen i Norge har gått fra å være en kulturutveksling til en ren hushjelpsordning. Kvinner, fattige kvinner fra fattige land, tas inn til de rikeste familiene i Norge for å være underbetalt hushjelp.

Vi registrerer at det ikke er flertall for å avvikle ordningen, og nettopp derfor burde alle partiene være med på å styrke den inntil den er avviklet. Jeg registrerer at flere partier som er for å avvikle ordningen, ikke er med på alle forslagene om å styrke au parenes rettsstilling når de er her. Det gjør meg ganske opprørt. Representanten for Høyre er mer opptatt av hva en representant fra Arbeiderpartiet sa for to år siden, enn hva situasjonen er for au parene, og går opp og spør: Hva er faktisk forandret? Jo, det kan jeg fortelle. Døra til hjelpesentralen er stengt – av Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti og Venstre i dag er med på å danne flertall for at hjelpesentret skal oppstå igjen. Det er helt nødvendig, det bør gjøres nå i revidert, det har Venstre og Kristelig Folkeparti ansvar for å få til, og regjeringen bør imøtekomme det, for i 2016 hadde hjelpesentret 1 200 saker. Det er ikke lite – det er mange saker.

Jeg har behov for å ta dere med inn i noen av historiene som Brennpunkt på NRK har tatt opp: Det er om Lucia som forteller om vertsfars seksuelle utnyttelse av henne allerede i bilen fra Gardermoen. Det er om Christine som forteller at hun hadde ansvaret for en sju måneder gammel baby hele dagen og måtte gjøre husarbeid. Det er om Diana som ble misbrukt seksuelt og måtte amme vertsfamiliens baby. Det er om Anna som forteller om lange arbeidsdager, og som måtte være alene med familiens barn mens vertsfamilien dro på ferie. Det er om Jane som håpet på å tjene noen penger til den fattige familien sin i Filippinene, men der livet i Norge ble et mareritt med lange arbeidsdager og seksuelle overgrep. – De tok mobilen min, og jeg fikk ikke snakke med andre, sier hun.

Dette er veldig alvorlig. Jeg lurer på om flertallet reagerer så avslappet fordi dette er utenlandske jenter som blir utnyttet av norske familier. Det er svært alvorlig. Flertallet her vil ikke være med på å fremme straffereaksjoner mot dette – vil ikke en gang være med på at au pairen skal ha sin egen oppholdstillatelse og ikke være knyttet til vertsfamilien – og regjeringen foreslår at au pairen som er utsatt for dette, ikke skal ha et hjelpesenter å gå til, men skal gå til UDI, som har som plikt å trekke tilbake oppholdstillatelsen. Jeg innrømmer at jeg er svært opprørt over dette, og jeg forventer at alle partiene i denne salen stemmer for de

forslagene som går ut på å sikre punkt 1: at hjelpesentret må opp igjen, og punkt 2: at man må få skarpe straffereaksjoner mot disse familiene.

Det er ikke flertallet av familiene som gjør dette, men det er for mange, og overgrepene som skjer mot au parene, er så alvorlige at de må stoppes. Da tror jeg flertallet her må ta inn over seg hvilken situasjon disse au parene er i. Dette er stort sett jenter som kommer fra fattige land. Det er det samme for meg hvilket land de kommer fra, men når de kommer hit, må de altså bo i vertsfamilien, oppholdstillatelsen er knyttet til vertsfamilien. De er i en underlegen posisjon i familien – som ikke kan sammenlignes med noe annet. De er ikke en gang beskyttet av arbeidsmiljøloven de timene de jobber. Vi vet at da er det lett å havne i en stor skvis, og det er også lett å true og mislede og presse et slikt menneske til å kunne få en helt feil oppfattelse av hva som er realitetene. Hvis de representantene som har vært med på å legge ned hjelpesentret, kunne være så snill å ta seg en prat med juristene som har hjulpet disse jentene, ville de forstått og hørt at her hjelper det ikke å vise til en lov osv., her må man ha juridisk kompetanse for å kunne slå i bordet og si at det blir retts sak hvis man ikke skjerper seg. Her er det brudd på alle reglene i kontraktene, helt til de verste overgrep.

Da vil jeg ta opp det endrede forslaget fra flertallet som gjelder hjelpesentret. Det er en endret ordlyd på I. Det forslaget er da fremmet på vegne av flertallet i komiteen.

Presidenten: Da har representanten Karin Andersen tatt opp forslaget hun refererte til.

Statsråd Per Sandberg [09:32:21]: Først må jeg få lov til å si at jeg slutter meg til representanten Andersen. Når man får denne type henvendelser, så er det jo kriminelle handlinger og det er overgrep, og da skal politiet agere overfor dette. Jeg tror samtlige i denne sal er like opprørt over denne type situasjoner, som er direkte overgrep. Men vi kan likevel ikke la et godt og innholdsrikt tilbud for unge voksne lide for det, for dette er et godt tilbud og det vises også gjennom undersøkelser. Det finnes også doktoravhandlinger som viser at dette er positive løsninger.

Jeg registrerer at det ikke er flertall for å avvikle aupairordningen. Ordningens intensjon, nemlig språkopplæring og kulturutveksling gjennom arbeid og deltakelse i en familie, er god, men vi søker alle sammen å få det tilbake til intensjonen i mye større grad. Der har regjeringen jobbet jevnt og trutt, for dette er jo ikke første gang denne saken er oppe, med å få på plass tiltak. Nye tiltak er sannsynligvis også nødvendig for å få ordningen dit den faktisk hører hjemme – som et godt program for unge voksne som vil benytte seg av dette tilbudet.

Når det gjelder forslaget om å gjenoppta økonomisk støtte til aupairsenteret, minner jeg bare om at tilskuddet ble fjernet med bakgrunn i regjeringens hovedmål og prioriteringer innenfor det samlede budsjettforslaget for 2017, og stortingsflertallet sluttet seg til det. Tilskuddsordningen er dyr, særlig når man tar i betraktning hvor få personer som benytter seg av tilbudet, selv om det var 1 200 henvendelser, og så er det ulike typer henvendelser som i dag ivaretas på andre måter. Vi kan kanskje kommunisere mye bedre at det er flere dører å åpne for å henvende seg og få bistand på ulike måter, bl.a. Utlendingsdirektoratets

nettsider med tilrettelagt informasjon, samt direktoratets veiledningstjeneste osv. Men vi må bli bedre til å kommunisere det ut.

Representantene foreslår at au pairer skal beskyttes av arbeidsmiljøloven. Jeg viser igjen til at formålet med ordningen er kulturutveksling. Å definere au pairer som arbeidstakere innebærer å åpne for arbeidsinnvandring av ufaglært arbeidskraft, og det trenger ikke nødvendigvis å slå ned på de uheldige episodene som vi opplever innimellom. Jeg nevner imidlertid at ifølge en tingrettsdom kan vi ikke se bort fra at arbeidsmiljøloven og husarbeidsforskriften i enkelte konkrete tilfeller faktisk kan komme til anvendelse også når det gjelder au pairer.

Jeg støtter heller ikke forslaget om å knytte oppholdstillatelse til au paires og ikke til vertsfamilien. Jeg mener det er viktig at vi har kontroll på om vilkårene for aupairtillatelse er til stede når au pair bytter vertsfamilie. Dette er rett og slett for å motvirke dårlige arbeidsforhold og betingelser, som bl.a. kan føre til illeggelse av karantene for vertsfamilien, og for å sikre nødvendig informasjon. Jeg har litt mindre tro på at en politiattest nødvendigvis vil forebygge kriminalitet mot au pairer. Jeg mener at en slik attest kan være et uforholdsmessig inngrep også i vertsfamiliens personvern.

Forslaget om å gjøre det straffbart å utnytte utlendingers situasjon på en utilbørlig måte vil medføre en betydelig utviding av utlendingslovens virkeområde. Dette må ses på i en større sammenheng. I dag har vi regler i utlendingsloven og straffeloven som beskytter au pairer mot bl.a. vold, seksuelle overgrep og menneskehandel. På det nåværende tidspunkt ser jeg ikke noe behov for en lovendring, men det må ses på i en større sammenheng. Jeg registrerer også at Stortinget på ulike måter ønsker det.

Representantene har forskjellige forslag til å skjerpe karantenebestemmelsens varighet. Jeg støtter ikke forslagene, men stiller meg bak de vurderingene som ble gjort i Prop. 154 L for 2012–2013 om at en vertsfamilie skal få lengden på karantene utmålt etter alvorlighetsgraden på bruddet av oppholdstillatelsen til au pair i de forskjellige tilfellene. Utlendingsdirektoratet rapporterer at det er en betydelig økning i saker som er aktuelle for vurdering av illeggelse av karantene. Det viser at innføring av bestemmelsen har hatt effekt i den forstand at det i økende grad avdekkes misbruk av ordningen. Så langt er det for tidlig å si noe eller å konkludere i om ordningen også har en preventiv effekt. Men vi får håpe og tro det. Jeg ser imidlertid at de formene for misbruk av au pairer som det gjerne rapporteres om i media, også rapporteres til Utlendingsdirektoratet.

Jeg, i likhet med alle, er veldig opptatt av å ta utfordringene med aupairordningen på alvor og forhindre at den misbrukes. Og jeg tror at Stortinget samlet må søke en løsning, eventuelt gjennom nye tiltak, i stedet for å si opp ordningen slik den foreligger nå.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [09:37:48]: I vedlegget, svarbrevet fra statsråden, skriver han:

«Vi må sikre at aupairordningen brukes for kulturutveksling og forhindre misbruk. Det er derfor viktig at vi følger med på praktiseringen av ordningen og ev.

foretar nødvendige justeringer, slik at den fungerer best mulig.»

Hvilke to–tre viktigste justeringer er det statsråden tenker på?

Statsråd Per Sandberg [09:38:16]: Til spørsmålet om hvilke tiltak regjeringen har iverksatt, eller vil iverksette, er det faktisk en lang liste:

- tilrettelegging for raskere overgang mellom tillatelsene
- styrket informasjonsarbeid
- vertsfamiliene skal dekke au paires hjemreise
- justert beløp for lommepenger og språkkurs
- bidra til bedre etterlevelse av skattereglene
- begrensning av personkretsen som kan bli au pair
- karanteneordningen

Dette er ordninger som er iverksatt og som ikke virker fullt ut i dag, men som vi tror og mener at vi vil se preventive effekter av. Det er sikkert også andre ordninger for å se til at denne ordningen virker etter intensjonen.

Som flere representanter i dag har sagt, og jeg deler deres syn, er ordningen ikke 100 pst. Derfor har vi et felles ansvar for å sørge for at denne ordningen fungerer etter intensjonen, nemlig kulturutveksling og språkutveksling, for det viser seg at ordningen faktisk er meget positiv for majoriteten.

Stein Erik Lauvås (A) [09:39:21]: Det er bra at man innser at det her er ting som overhodet ikke fungerer slik det burde. Men det har også vært en diskusjon om ILO-konvensjon nr. 189. Hvilke utfordringer kan statsråden se ved at Norge eventuelt ratifiserer den ILO-konvensjonen?

Statsråd Per Sandberg [09:39:45]: Jeg har registrert det. Nå er det sånn at Arbeids- og sosialdepartementet faktisk vurderer om Norge skal ratifisere ILO-konvensjon nr. 189, som handler om dette med anstendig arbeid for arbeidstakere i private hjem, så der har vi en vurdering på gang. ILO-konvensjon nr. 189 og en tilhørende rekommandasjon har til formål å bedre arbeidsforholdene for arbeidstakere som utfører arbeid i eller for private husholdninger. Konvensjonen fastsetter grunnleggende rettigheter, og dette er noe vi i regjering nå holder på å vurdere. Det tilhører et annet departement, men Arbeids- og sosialdepartementet har dette til vurdering.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [09:40:35]: Jeg er veldig glad for at denne saken er oppe, og for at det er så bred enighet om at noe skal gjøres. Ingen er avslappet når det gjelder denne saken.

Men når det gjelder oppholdstillatelsen, fikk vi under høringen høre at noen familier kunne bruke denne som et pressmiddel, siden den var knyttet til vertsfamilien og ikke til au paires. Det betyr at egentlig er den formelle status privatisert; det er vertsfamilien som skal administrere oppholdstillatelsen og ikke en formell myndighet, og dermed er det heller ikke inne i et ordinært rettsprogram hvis det skulle bli en anke osv.

Ser statsråden det problematiske i at vertsfamilien har oppholdstillatelsen, og hvor alvorlig ser statsråden på at denne blir brukt som et pressmiddel? Skulle det f.eks. kunne utestenge til neste au pair, at den familien da – på livstid – ikke vil kunne få au pair igjen?

Statsråd Per Sandberg [09:41:34]: Jeg forstår forslaget dit hen at en au pair skal få en oppholdstillatelse som gir generell adgang til å være au pair i Norge i to år, og jeg antar at aupairtillatelsen etter forslaget fortsatt skal gis på bakgrunn av en konkret aupairkontrakt mellom au pairen og vertsfamilien, som legges fram i søknaden om oppholdstillatelse. Utlendingsdirektoratet vil da fortsatt kunne kontrollere at vilkårene knyttet til søknaden om oppholdstillatelse er til stede for den første familien. Utfordringene med forslaget oppstår når au pairen skifter vertsfamilie, noe som faktisk foregår i stort omfang. Da mister man store deler av kontrolldelen med tanke på å følge med på vertsfamiliens opptreden overfor au pairen og med tanke på karantene overfor dem som misbruker ordningen. Det er en utfordring med hensyn til dette. Manglende kontroll vil bl.a. medføre at au pairen må godta dårlige betingelser i standardkontraktene.

Heidi Greni (Sp) [09:42:56]: Hvis jeg forsto statsråden rett, ble aupairsenteret fjernet av rent økonomiske årsaker. Statsråden mener det var for dyrt å drifte, og at henvendelsene vil bli ivaretatt på andre måter – jeg tenker spesielt på UDI.

Disse jentene kommer fra helt andre kulturer enn det vi har i Norge. De har et helt annet forhold til myndighetspersoner enn det vi har i Norge, et helt annet forhold til politi, f.eks., enn det vi har i Norge, og jeg har ikke noen tro på at disse henvendelsene kan bli ivaretatt av andre. UDI tør de ikke å oppsøke fordi de da er redde for at de blir utsendt. De tør som sagt ikke ta kontakt med politiet. Vi trenger en instans de faktisk tør å oppsøke, der de føler seg trygge til å fortelle hvordan de egentlig har det i vertsfamilien. Nå er det heldigvis flertall her i salen for å gjenopprette aupairsenteret eller en lignende ordning. Hvis vi forutsetter at dette kommer inn i revidert budsjett, hvor raskt er det da praktisk mulig å få dette på plass?

Statsråd Per Sandberg (FrP) [09:44:01]: Det er jo et budsjettsspørsmål, og vi er midt i forhandlingene om revidert, så jeg skal ikke si noe mer om det.

Aupairsenteret er et samlingssted der vertsfamiliene og au parene kan samle seg og få informasjon om aupairordningen, rettleiding og regelverk og juridisk bistand eller advokathjelp ved eventuelle tvister og rettsaker. De arrangerer f.eks. kaffekvelder, «Kvinner kan»-kurs og bidrar med praktisk tilrettelegging og økonomisk støtte i akutte situasjoner. Senteret blir ikke nedlagt. Deler av tilbudet ved senteret vil falle bort, mens en del av oppgavene deres kan ivaretas av andre. UDI vil ivareta senterets informasjonsarbeid, og formålet med veiledningen er at den skal gi alle parter informasjon. Hvis det er en utrygghet der ute, er det vår oppgave, både politisk og gjennom underliggende etater, å sørge for at disse au parene føler trygghet ved å søke opplysninger hos disse instansene. Avhengig av hva slags problemer en au pair står overfor, vil det i noen tilfeller være fri rettshjelp, og i de verste tilfellene er det politiet som er rette instans.

Karin Andersen (SV) [09:45:24]: Statsråden ramser opp en rekke ting som regjeringen har gjort, men det viktigste regjeringen har gjort, er jo å fjerne hjelpetilbudet, det tilbudet som disse jentene tør å gå til. Disse jentene har blitt fortalt at de kastes ut i det øyeblikket de tar kon-

takt med myndighetene. De er redde for myndighetene, de er redde for UDI, de er redde for alle, for det har de blitt fortalt at de har grunn til å være. Da trenger de et slikt hjelpesenter. Det har vært 1 600 henvendelser der, og det har vært skarp juridisk bistand i mange saker som har løst seg, og som ikke har kommet til retten, saker som gjelder økonomiske forhold, arbeidsforhold osv. De alvorlige sakene om vold blir selvfølgelig anmeldt.

Nå hørte vi også at det var regjeringens hovedmål å fjerne et hjelpesenter for noen av de mest sårbare arbeidstakerne i landet. Hvordan kan det være mulig at det er regjeringens hovedmål?

Statsråd Per Sandberg (FrP) [09:46:31]: Jeg vet ikke hvor representanten Andersen får «hovedmål» fra, men dette gjaldt faktisk budsjettet for 2017, så det var helheten – hvis det var den økonomien representanten Andersen tenker på. I 2012 var det 1 215 henvendelser. Majoriteten av disse henvendelsene gjaldt å få mer informasjon. Der deler jeg bekymringene fra både representanten Andersen og flere. Hvis det er slik at det kommer unge mennesker til Norge som er redde eller utrygge når det gjelder å ta kontakt med de etatene og instituttene som skal bistå dem i enkelte situasjoner, er det min oppgave, representanten Andersens oppgave og myndighetenes oppgave å drive kommunikasjon og opplysning som gjør at disse menneskene føler seg trygge når de blir utsatt for overgrep, eller når kontraktene deres utnyttes på den måten vi har fått referert her. Det tror jeg er viktig, for også her brukes slavekontrakter. Det finnes altså rapporter, doktoravhandlinger, som viser at ordningen med au pair i vesentlig grad er positiv for au parene, for vertsfamiliene, for barna i vertsfamiliene, osv.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De taler som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kirsti Bergstø (SV) [09:48:02]: I løpet av debatten har vi hørt mange ord om intensjonen i aupairordningen, men det er jo ikke sånn at om intensjonen er god, så er realitetene gode. Enten burde høyresiden forsvare dagens situasjon og realiteter – at fattige kvinnfolk kommer til Norge som underbetalte hushjelper, at mange jobber mer enn avtalt, at det er fint lite kulturutveksling å spore for mange au pairer, og at vold, trusler og overgrep er en del av oppholdet til mange – eller så burde man i det minste være med og vurdere ILO-konvensjonen om tjenester hjemme og være med og styrke rettssikkerhet og tryggheten for au pairer. For én ting er å stå her og forsvare intensjonene i ordningen – og for all del, vi vet om mange som har gode opphold, vi vet om mange familier som har positive erfaringer, og mange au pairer som har positive erfaringer med å være au pair i Norge – men det er direkte usolidarisk og veldig alvorlig ikke å ville gjøre noe med realitetene i ordningen.

For det er én ting vi ikke kan komme unna, og det er maktforholdene mellom au pair og vertsfamilie: Vi vet at det er fattige unge mennesker som kommer og bor hos rike familier. Vi vet at det i stor grad er kvinnfolk, med det gapet som ligger i makt, midler og mulighet mellom kjønn. Vi vet at de ikke har kjennskap til språket eller til det norske samfunn. Familien er kulturens kode. Vi vet at man

bor hjemme, inne i folks hus, med det det innebærer, og vi vet at opphold er direkte knyttet til familien, med den overhengende trusselen det kan innebære. Det er i sum svært skjeve maktforhold.

Når høyresiden i tillegg har magemål til å legge ned det eneste støttestedet som au pairer har, er det jo nesten så man kan mistenke høyresiden for å ønske en ordning med utveksling av ukultur. Men det tror jeg ikke, jeg tror bare man har hørt på solskinnfortellingene, hørt på vennene som har au pair og hvor fint det er, og hørt for lite på dem det gjelder, på dem som faktisk er utsatt for trusler, overgrep og tvangsarbeid.

SVs klare oppfordring i dag er å lytte til de erfaringene som faktisk finnes, blant dem som har vært, blant dem som er, og blant dem som har hjulpet au pairer fra støttesenterets side. For det er ikke intensjoner som former folks liv, det er realiteter.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [09:51:09]: Noe av det som er blitt sagt fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, er at de vil *avvikle* ordningen, istedenfor å *forbedre* ordningen, uten at vi får vite hva som er forskjellen: De foreslår altså en ny ordning, og den må jo da bli både annerledes og vesentlig bedre enn den vi har i dag. Da har jeg tre spørsmål, som jeg ikke forventer svar på i dag, men som er blitt hengende igjen i salen: Hvilken ordning snakkes det om? Og punkt 2: Tenkes det da samtidig å hindre norsk ungdom fra å delta i aupairordningen? Og spørsmål nr. 3: Tenker da også disse partiene å si opp denne konvensjonen med andre land for en god ordning for en del kvinner i fattige land?

Til slutt vil jeg bare si at SV også nevnte at Venstre og Kristelig Folkeparti har ansvaret for finansieringen av aupairsenteret. Det mener jeg er feil. Det er nå et stortingsflertall, så det får regjeringen ta.

Stein Erik Lauvås (A) [09:52:36]: Aller først en kort kommentar til Kristelig Folkeparti, som nevnte at Arbeiderpartiet, sammen med Senterpartiet, foreslår en ny ordning: Det står i forslag nr. 2 at vi, som en erstatning for aupairordningen, vil ha en ny ordning som gir reell kulturutveksling, for vi oppfatter ikke at det er slik i dag. Så enkelt er det. Men så vil det selvfølgelig måtte jobbes med innholdet i det og med hvordan man praktisk skal kunne få en slik ordning på plass.

Jeg synes at prinsippene fra de ulike partiene har framkommet relativt greit i debatten. Det er ulike ståsteder. Innlegget fra representanten Frank J. Jenssen velger jeg bortimot å overse, men registrerer at han har svake argumenter, og derfor bruker han tiden sin her nå på fortiden.

Så til Arbeiderpartiets forslag nr. 4, som vi mener hadde gitt en helhetlig og god utredning med tanke på et lovverk som tydeligvis behøver å strammes opp på en del punkter: Jeg har registrert at det ikke kommer til å bli flertall for det forslaget, så jeg varsler nå at Arbeiderpartiet subsidiært vil støtte forslagene nr. 5 og 6.

Karin Andersen (SV) [09:54:25]: Jeg vil ta opp de resterende forslagene i innstillingen og varsle at SV vil støtte forslag nr. 4.

Til debatten og argumentene mot å beholde støttesenteret: Jeg blir veldig forundret over at man ikke skjønner at man trenger et hjelpesenter som det går an å henvende seg

til, når vi vet at de som opplever utnyttelse og overgrep, blir skremt, og at de ikke har tillit til politiet, UDI eller myndighetene. Sånn er det.

Tidlig på 1970-tallet var jeg med på å etablere krisesenter. Hvorfor gjorde vi det? Skulle vi ikke heller satt oss ned og argumentert med at disse damene skulle hatt tillit til at både helsevesenet, politiet og annet hjelpeapparat skulle hjulpet dem? Nei, vi visste hvor redde de var. Vi visste at vi måtte ha et sted der de kunne komme for å få hjelp til å bygge seg opp og til å få den styrken de trengte for å kunne ta opp sin egen sak. De trengte beskyttelse, og de trengte at noen kunne fortelle dem at politiet ikke var farlig, og de trengte en organisasjon som kunne hjelpe til med å få politiet og andre etater til å endre syn på dette. Slik er det med dette også. SV er ikke uenig i at alle etater selvfølgelig skal jobbe med god informasjon og skal ta imot au pairer hvis de kommer og ber om hjelp. Selvfølgelig! Det er jo sånn det er. Det burde regjeringen sette fullt trøkk på – det gjør de ikke. Dessverre kutter de – med Venstre og Kristelig Folkepartis hjelp – pengene til hjelpesenteret, som har vært til helt uvurderlig hjelp for noen av de mest sårbare arbeidstakerne i Norge.

Hadde ordningen virket som den skulle, hadde jeg vært veldig glad for den, men den gjør ikke det. Hvis folk vil ha hushjelp, er det helt greit for meg og SV, men da får man ansette folk, betale dem skikkelig og la dem få lov til å bo i sitt eget hjem, og ikke la dem bli avhengig av å måtte danse etter arbeidsgiverens pipe for å få lov til å være i landet. De må også få lov til å gå til sitt eget hjem når arbeidsdagen er ferdig, slik som oss andre. Det er helt greit, men bare gjør det ordentlig og redelig.

Hvis det skal være kulturutveksling, så skal det være kulturutveksling. I Oslo-området er det i dag Solidaritetsungdom, altså Norsk Folkehjelps ungdomsbevegelse, som står for dette i de fleste tilfellene. De au pairene jeg har snakket med, har ikke fått noen ting av sine vertsfamilier.

Så her er flertallet tålmodig på vegne av en av de mest utsatte gruppene som har arbeid i Norge.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Per Sandberg [09:57:48]: Jeg vil bare gjenta, for jeg tror det er viktig: Det er altså ikke noe forslag om å legge ned et tilbud, for støttesenteret eksisterer, men noen av tilbudene som man har gitt økonomisk støtte til, kan nå ivaretas av andre. Så får vi finne måter å sørge for at alle som ønsker denne type kontakt, føler en trygghet til å kunne gjøre det, der vi gir ressursene, som er store, både når det gjelder det som går på juss og det som går på informasjon – og på språk.

Når Arbeiderpartiet nå ønsker å erstatte ordningen, tror jeg det er viktig at man er tydelig på hva man ønsker å erstatte den med. For jeg tolker Arbeiderpartiet dit hen at man ønsker en aupairordning, med basis i kultur, språk og utveksling, og da ser jeg ikke noen forskjell, for det å komme 100 pst. tilbake til intensjonene med dagens aupairordning, er jo faktisk det samme som Arbeiderpartiet ønsker seg med en ny ordning. Da har vi i hvert fall et felles mål.

Det er litt uheldig hvis man stiller spørsmålet: Finnes det noen positive sider ved aupairordningen, eller misbruker alle aupairordningen? Når media omtaler vertsfamilier som grovt misbruker aupairordningen, er det viktig å på-

peke at dette fungerer veldig bra for majoriteten. Det er atypisk at noen mishandler eller driver med overgrep. De aller, aller fleste familiene behandler ikke au parene sine dårlig, så da må vi luke ut det som er dårlig.

En doktoravhandling viser altså at den norske likhetstanken kommer au parene til gode i Norge. Norske familier er opptatt av å respektere au parenes arbeidskontrakt og fritid. Det er hovedlinjen ved aupairordningen i Norge. Et overraskende funn i denne doktoravhandlingen var at noen av filippinerne som er au pairer i Norge, faktisk kommer fra velstående kår. Og i disse familiene oppfattes aupairordningen i større grad som kulturutveksling, eller som dannelsesreiser. Så ordningen oppfattes av majoriteten som meget god fra alle sider. Også andre undersøkelser, som Aftenposten har referert til, viser at denne ordningen er positiv.

Så får vi alle sammen – i fellesskap og tverrpolitisk – heller sørge for å gjennomføre de tiltakene som er på plass, og bruke dem maksimalt, og lete etter nye tiltak og grep som tar bort dem som er i ferd med å ødelegge denne positive ordningen. De skal lukes bort, enten gjennom karantene eller ved å miste muligheten til å bruke ordningen i det hele tatt, slik som Kristelig Folkeparti antyder, eller ved tøffere straffereaksjoner.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [10:01:06]: Ja, det er akkurat de forslagene som statsråden nå var oppe og refererte til, som vi skal stemme over i dag, og som Kristelig Folkeparti, Venstre og SV står bak, og som også Senterpartiet og Arbeiderpartiet nå – i hvert fall når det gjelder noen av forslagene – har sluttet seg til. Men dem tilrår altså statsråden at vi stemmer imot, og så går han opp på talerstolen og sier at dette er gode forslag som vi burde ha.

Jeg registrerer at 3 mill. kr til et hjelpesenter for de mest utsatte arbeidstakerne i Norge er det som er hovedmålet i regjeringens balansering av sitt budsjett. Mange av familiene som har au pairer, har fått skatteletter i millionklassen, mens hushjelpen altså ikke skal få noen hjelp når de kanskje blir utsatt for store overgrep.

Det er viktig å luke bort dem som misbruker ordningen, og jeg registrerer at statsråden hittil kun har bidratt med å fjerne hjelpesenteret for au parene, og ikke har gjort noe aktivt for å skjerpe straffene for dem som bryter reglene for ordningen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:02:18]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Ingunn Gjerstad om å etablere alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven (Innst. 321 S (2016–2017), jf. Dokument 8:57 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir be-

grenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte med inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

André N. Skjelstad (V) [10:03:15] (ordfører for saken): Først vil jeg takke forslagsstillerne for forslaget og for å løfte fram de barna som kanskje er aller svakest stilt i samfunnet.

Fengsling eller såkalt internering på Politiets utlendingsinternat på Trandum skjer i hovedsak ved gjennomføring av tvangsretur av personer uten lovlig opphold i Norge. De aller fleste er på utlendingsinternatet på Trandum i mindre enn 24 timer, men kan fengsles for en lengre periode hvis det er nødvendig for å få gjennomført tvangsretur eller for å klarlegge identitet.

Barn fengsles – eller interneres – på Trandum sammen med sine foreldre. Splittelse fra foreldrene anses som en merbelastning. Er det nok til å forsvare at barnefamilier låses inn i cellene på Trandum? For noen barn handler ikke dette om dramatiske timer, men om dager og uker. Kan vi forsvare at det skjer?

En fersk dom fra lagmannsretten, som riktignok ikke er rettskraftig, kan få stor betydning for den praksisen som man hittil har hatt for fengsling av barnefamilier i påvente av retur. Fengslingen som var gjennomført, ble av lagmannsretten ansett for å ha vært en krenkelse av Grunnloven, EMK og barnekonvensjonen. Jeg er glad for at en samlet komité er enig om at utlendingsinternatet på Trandum er dårlig egnet for internering av barn, og at det er behov for å se på alternativ. Men jeg er skuffet over at flertallet ikke følger opp den erkjennelsen med handling.

En samlet komité viser til at barneombud Anne Lindboe har etterlyst en ny ordning for bruk av tvang overfor barn som skal sendes ut av landet. Komiteen viser videre til at Sivilombudsmannen også har påpekt at Trandum framstår som et fengsel og er uegnet for barn, jf. rapporten av 8. desember 2015. Dette er ikke nok til å påvirke flertallet, tydeligvis.

Jeg registrerer at det vises til lovforslag som skal behandles i Stortinget til høsten, men lovforslagene handler ikke om alternativer til fengsling. De handler om presisering innenfor dagens system. Mindretallet ønsker ikke fengsling av barn, verken barn som er sammen med sine foreldre, eller enslige mindreårige – barn som har kommet hit alene, og som fengsles alene før de sendes ut.

Vi ønsker at vi allerede nå setter i gang en utredning av alternativer til fengsling av barn, som kausjon eller elektronisk fotlenke, og det finnes enda flere alternativer. Så hvorfor er det ikke vilje til å se på dette?

Redd Barna og NOAS lanserte i forrige uke rapporten «Jeg har ikke gjort noe galt – barn og foreldres opplevelse av tvangsretur». De har dybdeintervjuet åtte familier som ble utsatt for tvangsretur i 2014 og 2015, og har funnet at opplevelsen av tvangsretur har langvarige konsekvenser for barna. Barna klarer ikke å glemme det som har skjedd. De sliter med søvnproblemer, konsentrasjonsvansker, frykt for politiet og endret adferd. Bør vi ikke da se om vi

kan gjennomføre retur av barnefamilier på en annen måte? Venstre mener det er på høy tid, og jeg fremmer derfor tre forslag i saken.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad har tatt opp de forslagene han refererte til.

Stein Erik Lauvås (A) [10:07:03]: Jeg takker for saksgjennomgangen.

Vi viser til merknadene fra en samlet komité, som påpeker noen utfordringer med tanke på hvordan dette foregår i dag: at utlendingsinternatet på Trandum er dårlig egnet til internering av barn, at det er behov for å se på alternativer, og at man bør se på mindre inngripende tiltak. Komiteen viser også til at Barneombudet har etterlyst ny ordning, og at Sivilombudsmannen peker på noe av det samme.

Arbeiderpartiet viser videre til merknaden som handler om pågrepelse og internering av barn, altså om Prop. 126 L for 2016–2017, og vi vil sørge for å få en grundig behandling av de forslagene som ligger der. Proposisjonen kom godt på overtid til Stortinget, slik at den ikke kommer til å bli behandlet nå. Men det gir oss bedre tid til å gjøre en skikkelig og grundig jobb, for det er det behov for. Det viser også rapporten som saksordføreren viste til, som NOAS og Redd Barna har kommet med for noen dager siden. Dette må vi se grundig på, og Arbeiderpartiet kommer til å gjøre det når vi skal gå løs på Prop. 126 L til høsten.

Frode Helgerud (H) [10:09:06]: Sult, kriger og den realitet at det i vår tid finnes en rekke undertrykkende regimer, gjør at familier flykter. De personlige tragediene blir ikke mindre av at barn involveres, og at mange av flyktningene har en urealistisk forventning til hvor lett det er å få oppholdstillatelse i det landet de reiser til.

For mottakerlandene skaper flyktningstrømmer mange dilemmaer. Håndtering av barn og barnefamilier som har fått avslag, og som dermed raskt skal uttransporteres, er ett av dem.

Regjeringen har arbeidet grundig med problemstillingen og har gjennom Prop. 126 L for 2016–2017 lagt fram for Stortinget forslag til en ny og bedre håndtering av pågrepelse og internering, bl.a. av barn.

La meg i beste mening få si at det er bra, og ikke overraskende, at representanter fra SV engasjerer seg for å gi barn som skal uttransporteres, forutsigbare og akseptable forhold i den korte tiden de er i vårt land. Men det er overraskende at SV sammen med flertallet i kommunalkomiteen da ikke stemte sammen med regjeringspartiene for å få behandlet den proposisjonen som allerede ligger i Stortinget, før Stortinget går fra hverandre. Da ville Stortinget og SV nå ha kunnet gjennomføre en samlet behandling av viktige endringer i utlendingsloven.

For Høyre, Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og Senterpartiet har det vært naturlig å se dette Dokument 8-forslaget i sammenheng med denne lovproposisjonen, hvor alternativer til frihetsberøvelse – og også de spørsmålene sakens ordfører nevnte – er diskutert.

La meg likevel nå få trekke fram noen av de elementene fra den utsatte proposisjonen som nettopp har som målsetting å styrke barnas rettigheter.

De foreslåtte bestemmelsene presiserer at pågrepelse bare kan skje hvis det er særlig påkrevd. Videre fastsettes

det at internering for ID-avklaring bare skal kunne skje i ekstraordinære situasjoner hvor tiltaket er helt nødvendig som en aller siste utvei for å sikre identitetskontroll, og at internering for uttransportering bare skal kunne skje der hvor det er helt avgjørende som siste utvei for å gjennomføre utsendelsen.

Det rettslige grunnlaget for den frihetsberøvelse som ligger i pågrepelse og internering, er grundig drøftet. Her slås det fast at selv om reglene i utlendingsloven i kombinasjon med straffeprosessloven er godt i samsvar med kravene i barnekonvensjonen, er det et klart behov for å samordne dagens regler bedre. Et sentralt punkt i denne sammenhengen er det spesielle at mindreårige blir pågrepet og eventuelt internert sammen med foreldre, uten at dette i dag er nærmere regulert.

Viktige forslag om dette i proposisjonen er:

- Barnas behov skal vektlegges tungt.
- Internering av barnefamilier skal begrenses til tre døgn, med en mulighet til tre nye døgn, og i helt særskilte situasjoner noe mer enn dette – en klar innstramning av dagens situasjon.
- Det foreslås å etablere et familiemottak på Trandum.

Regjeringen er opptatt av at de som har rett og krav på beskyttelse, skal få det. Den er også opptatt av at de som har fått avslag på sin asylsøknad, raskt skal returneres, og helst gjennom assistert utreise. Om vi ikke lykkes med raske returer, vil vi få flere nye saker med lengeværende barnefamilier, og dette er en situasjon vi ikke ønsker å oppleve.

For regjeringen er det et mål at færrest mulig barn skal få oppleve å bli internert, men når det er nødvendig, skal det skje på forsvarlig vis. Den framlagte proposisjonen tar sikte på å nå begge målene og vil dermed svare på noe av det forslagsstillerne i denne sak foreslår. Vi ser derfor fram til å diskutere Prop. 126 L, dessverre blir det først til høsten – det sto ikke på oss å gjøre det før sommeren.

Peter N. Myhre (FrP) [10:13:11]: Jeg hører med blant dem som ser det litt paradoksale i at vi nå drøfter hva vi skal gjøre for mennesker som ikke skal være i Norge, og hvor de skal være. Men norsk flyktningpolitikk er bl.a. basert på flyktningkonvensjonen av 1951, og i samsvar med den skal flyktninger søke om beskyttelse, søknaden skal behandles etter en del gitte regler, og den skal avgjøres – og de som får avslag, har altså ikke rett til opphold i Norge og skal transporteres ut.

Så er vi enige om at utlendingsinternatet på Trandum er dårlig egnet for barn. Imidlertid er det i et visst omfang dessverre nødvendig å pågripe og internere personer som har fått endelig avslag, og som skal uttransporteres. Hvis ikke det skal være tillatt å internere barn, kan vi heller ikke internere deres foreldre. Da havner vi i en situasjon der utlendinger som har fått endelig avslag i alle instanser, og som per definisjon oppholder seg ulovlig i Norge, likevel har full bevegelsesfrihet i hele kongeriket. Sånn kan vi ikke ha det.

Regjeringen avga i april Prop. 126 L, som allerede er blitt omtalt. Jeg har ikke tenkt å foregripe begivenhetenes gang siden den ikke skal behandles før i neste stortingsperiode. Det kunne ha vært en stor fordel å få behandlet den allerede nå, før sommeren, slik at regjeringen kunne kommet i gang med arbeidet med et nytt opplegg. Men i proposisjonen presiseres det at pågrepelse kan skje hvis det er

særlig påkrevet, og proposisjonen presiserer også at pågripelse og internering for å sikre identitetskontroll og uttransportering skal være en siste utvei.

Men nåværende praksis vil altså, siden vi ikke kommer noe lenger enn dette ved denne anledning, måtte videreføres inntil Stortinget har ferdigbehandlet proposisjonen en gang i løpet av høsten og et nytt opplegg er kommet på plass.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [10:15:40]: Først av alt vil jeg si at jeg kan forstå dem som ønsker å behandle forslagene som fremmes i representantforslaget, i forbindelse med Prop. 126 L for 2016–2017 om endringer i utlendingsloven. Det kan være gode grunner for å få en samlet vurdering av disse spørsmålene, men samtidig er det viktig for Kristelig Folkeparti å få fram at nå er det på tide å forbedre behandlingen av barn på flukt her i landet. Så lenge barn er Norge, skal de behandles skikkelig – enten de skal ut, eller de skal bli.

Det haster med å endre praksisen rundt fengsling av barn. Jeg undres litt fordi jeg i samtaler og i møter med statsråden i disse fire årene har tatt opp dette spørsmålet og blitt forsikret om at behandlingen av barn foregår på den optimale måten, og at unødig fengsling ikke skjer. Derfor undres vi når vi senest i forgårs kunne lese i Aftenposten at staten var blitt dømt i Borgarting lagmannsrett for brudd på menneskerettighetene, Grunnloven og barnekonvensjonen i forbindelse med fengsling av en familie med fire barn på Trandum. Selv om dommen ennå ikke er rettskraftig, viser den et åpenbart behov for en mer human praksis der barn er inne i bildet.

Barneombudet har lenge krevd en ny praksis. Sivilombudsmannen kaller Trandum uegnet for barn. Den europeiske menneskerettsdomstol har i fem prinsippdommer fastslått at denne type fengsling av barn er i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjon og forbudet mot tortur og annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling. Derfor bør Norge endre praksis når det gjelder fengsling av barn – så enkelt er det. Sårbare barn hører ikke hjemme bak piggrådgjerdene på Trandum. Jeg har vært på Trandum, og jeg har lyst til å rose personalet som jobber der, som gjør sitt beste for å få dette til å gå på en mest mulig skånsom måte, men – jeg har jobbet med barn i 40 år – det er jo fort å se at dette ikke er et egnet sted for barn.

Kristelig Folkeparti har derfor en klar holdning når det gjelder fengsling av barn: Det bør ikke skje. Det er et minstekrav at frihetsberøvelse skjer som en siste utvei. Som statsråd Sandberg sa, er det av og til nødvendig å sikre folk ved frihetsberøvelse, men da må en prøve å finne alternativer og eventuelt for et så kort tidsrom som overhodet mulig. Jeg ber om at statsråden ser til at dette nå skjer, og at ordningen blir forbedret. Vi er utålmodig når det gjelder det, og vi kommer alltid til å stå på for at barn skal behandles verdig.

Heidi Greni (Sp) [10:18:57]: Jeg vil vise til Prop. 126 L, Endringer i utlendingsloven (tvangsmidler mv.), som også drøfter spørsmål knyttet til internering av unger og enslige mindreårige. Senterpartiet vil komme nærmere tilbake til dette når denne proposisjonen behandles i Stortinget.

Jeg registrerer at forslagsstillerne ønsker å fjerne adgangen til fengsling av barn og enslige mindreårige asyl-

søkere som skal uttransporteres, før denne proposisjonen er behandlet.

Fengsling av barn og barnefamilier på Trandum har blitt kritisert fra flere hold – NOAS, Redd Barna, Barneombudet osv. I desember 2015 la Sivilombudsmannen fram en rapport i forbindelse med et besøk på Trandum. Rapporten peker på at Trandum ikke framstår som et egnet sted for barn. Internatets egne rapporter viser at unger utsettes for sterke inntrykk fra voksne i en alvorlig livssituasjon. Internatet har også hatt en del hendelser, inkludert større opptøyer. Det har medført selvskading, selvmordsforsøk, knusing av inventar og maktanvendelse. Ifølge rapporten er dette ikke et tilfredsstillende psykososialt miljø for unger.

Senterpartiet er enig med forslagsstillerne i at Trandum framstår som et veldig lite egnet oppholdssted for unger, og ser behovet for å finne alternative løsninger. Derfor er jeg glad for at regjeringen har varslet at det kommer en egen familieenhet utenfor Trandum som har et mer sivilt preg, og at det skal komme innen utgangen av året. Jeg håper det er på plass så snart som mulig.

Denne uken ble staten dømt for brudd på menneskerettighetene i en sak om en afghansk familie med fire unger som var internert på Trandum i over 20 dager. Borgarting lagmannsrett kom fram til at denne interneringen var i strid med Grunnloven, med barnekonvensjonen og med menneskerettskonvensjonen. Dommen la vekt på at internering av unger må være tvingende nødvendig etter barnekonvensjonen. Tre uker på Trandum for unger er etter mitt syn helt uakseptabelt.

Denne saken illustrerer godt at det er krevende, men vi må bestrebe oss på et system som er forsvarlig ut fra barns rettigheter, samtidig som det sikrer en effektiv uttransportering av dem som får avslag. Internering av unger bør være absolutt siste utvei, og hensynet til barnet må veie tungt.

For at Norge skal lykkes med en effektiv og rettferdig asylpolitikk, er vi avhengig av at også returpolitikken fungerer. Det betyr at de som etter en rettmessig prosess får avslag på sin søknad, og som får utreiseplikt, må forlate landet. Når vedtak likevel motarbeides aktivt, må det finnes en hjemmel i loven som gir adgang til å gjennomføre uttransportering også når det gjelder barnefamilier. Derfor er Senterpartiet skeptisk til å fjerne adgangen til internering av unger helt.

Fengsling av barn må, som sagt, være absolutt siste utvei. Derfor er Senterpartiet positiv til å finne alternative løsninger til fengsling av barn i forbindelse med uttransportering. Jeg gjør derfor oppmerksom på at Senterpartiet ved en inkurie ikke står bak forslag nr. 1, og vil varsle at vi selvsagt vil stemme for det forslaget.

Presidenten: Det er notert.

Karin Andersen (SV) [10:22:49]: Jeg vil først takke saksordføreren for en god framstilling av saken. Jeg tror jeg må starte med at barn aldri har ansvar for hva foreldrene gjør, heller ikke de barna av familie som har søkt asyl og fått avslag. Barn har ikke ansvar for hva foreldrene gjør om de bryter norsk lov. Derimot har norske myndigheter og regjeringen ansvar for å ivareta disse barnas interesse helt uavhengig av hva foreldrene måtte gjøre, og det handler denne saken om.

Barnekonvensjonen gir barn egne rettigheter, som det er myndighetenes ansvar å ivareta, og det er den prinsipielle hovedbakgrunnen for dette.

Alle rapportene det har vært vist til – også i den saken som nå er på dømt, men ikke rettskraftig i tingretten – viser at Norges system ikke er i tråd med menneskerettighetene eller med våre forpliktelser overfor disse barna. At noen av disse sakene kan være vanskelige, er det ikke tvil om. Men jeg er heller ikke i tvil om at vi nå har en regjering som legger mye vekt på å være hard i klypa, som også har kuttet i penger til frivillig retur og økt tvangen, og som argumenterer som om det å ha søkt asyl og fått avslag er en meget alvorlig forbrytelse. Det er noe av bakgrunnen for at så mange barn har vært internert på Trandum, også i lengre tid.

Andre land har andre ordninger for dette, så det går an. Og det har litt å gjøre med hva man vurderer som det aller mest alvorlige som kan skje i verden.

SV mener at de som har fått avslag på asyl i Norge, skal returnere. Derfor foreslår vi mer penger til frivillig retur og til arbeidet med det som gjøres gjennom frivillige organisasjoner og på mottakene, et meget viktig arbeid. Det er en langt mer skånsom prosess, særlig for barnefamilie, og det står ikke til ære når man kutter i dette arbeidet som er så viktig og som kunne motivere en del av disse foreldrene til å velge en annen løsning når de allikevel ikke skal være i Norge.

Jeg registrerer at regjeringen har lagt fram en proposisjon som inneholder en del punkter som SV antakeligvis kommer til å være positive til. Men den proposisjonen ble lagt fram så sent og i en periode med så voldsomt mange tunge saker, at vi fant at vi ikke kunne ta ansvaret for å klare å behandle den på en seriøs og god nok måte på den korte tida og med den arbeidsbelastningen som var. Det er vi lei oss for, fordi vi skulle virkelig ønsket at denne saken hadde kommet på et tidspunkt der det var mulig å behandle den. Men de forslagene som SV har fremmet, og som nå har fått støtte fra Kristelig Folkeparti og Venstre, og forslag nr. 1, fra Senterpartiet, er prinsipielle forslag som burde kunne samle bred støtte i Stortinget i dag, og som kan være en bakking for den behandlingen man skal ha av regjeringens proposisjon i neste stortingsperiode.

Det er et vanskelig område fordi det er juridisk komplisert, og derfor er det nødvendig for Stortinget å ha tid til å behandle slike saker, også fordi vi vet at regjeringens holdning til dette ikke akkurat har vært veldig framoverlent når det gjelder det å ta vare på barn i familier som søker asyl.

Flere har vært oppe og referert til regelverket som sier at det må være tvingende nødvendig hvis et barn skal fengsles. Det er vanskelig å se for seg at det ikke skal kunne finnes alternativer til fengsling på Trandum, og det er mulig at et slikt familiesenter som nå planlegges, er et skritt i riktig retning. Men andre virkemidler som økt satsing på frivillig retur og andre måter for kontroll av hvor familier eller de angjeldende personer oppholder seg, må tas i bruk – slik som andre land gjør, og som Norge som et sivilisert land burde.

Statsråd Per Sandberg [10:28:12]: Det hadde vært fristende å kommentere representanten Andersens påstander om at denne regjeringen ikke har gjort noe for barn. Jeg tror historien vil vise det motsatte. Det har vært stort fokus på og mange tiltak for å sikre barns behov.

Jeg ser fram til at Stortinget neste halvår skal behandle de forslagene regjeringen fremmet 28. april i Prop. 126 L for 2016–2017, hvor bl.a. en forbedring av reglene om internering av barn står sentralt. Da blir det anledning til å komme nærmere inn på hvilke alternativer og tiltak som allerede benyttes i praksis, samt å drøfte mulighetene for nye tiltak som ulike aktører på feltet har trukket fram i debatten.

Jeg viser til at departementet har oppsummert sine vurderinger i proposisjonens kapittel 12, hvor departementet bl.a. drøfter realitetsorientering av asylsøkerfamilier, slik at de kan innrette seg mot selvorganisert eller assistert retur ved et eventuelt avslag. Meldeplikt og pålegg, som bestemt oppholdssted, beslag av reisedokumenter, kausjon, garantilister, elektronisk kontroll, internering av bare én forelder istedenfor internering av en hel familie er noen eksempler. Jeg er derfor tilfreds med at det er flertall i komiteen for at diskusjonen om slike alternative tiltak ikke bør diskuteres og drøftes løst, men ses i sammenheng med at komiteen gjennomgår forslagene i proposisjonen om å styrke barns rettssikkerhet. En helhetlig tilnærming er svært viktig her.

Når det gjelder mindretallets forslag om å fjerne all adgang til internering av barn i forbindelse med uttransportering, vil jeg vise til at den framlagte lovproposisjonen gir en tydelig beskrivelse av hvorfor det er en dårlig idé. En forutsetning for en vellykket asylpolitikk er at vi lykkes med effektive returer av dem som får avslag. Særlig når det gjelder barn, er det viktig at eventuelle avslagsvedtak følges opp ved gjennomføring av retur så tidlig som mulig og så raskt som mulig for å unngå problematikken med lengevarende barn, og dette legger jeg til grunn at det er bred politisk enighet om.

Når det gjelder enslige mindreårige, som også er særskilt berørt i representantforslaget, forekommer det sjelden at disse pålegges utreiseplikt, og svært sjelden at det blir aktuelt med pågrepelse for tvangsretur. Det er likevel et praktisk problem at personer som pågripes av politiet i forbindelse med kontroller eller annet politiarbeid, anfører at de er under 18 år, for å unngå pågrepelse og internering. Et absolutt forbud mot pågrepelse og internering ville stilt politiet i en svært vanskelig situasjon, særlig i saker der det er tvil om alder. Også dette er derfor en problematikk som det er behov for å drøfte mer helhetlig i forbindelse med at komiteen skal behandle Prop. 126 L.

Det vises til en avgitt dom i tingretten. Den er ikke rettskraftig, så jeg vil ikke gå noe særlig inn på den, men det er viktig å presisere at det framkommer av dommen at en kortvarig fengsling ikke ville vært i strid med Grunnloven og EMK.

Når det gjelder etablering av en ny familieenhet på Trandum, har Politidirektoratet rapportert at Politiets utlendingsenhet og Politiets fellestjeneste har startet arbeidet. Det er planlagt å sette opp moduler på en tomt som ikke ligger i nærheten av dagens fasiliteter på Trandum. Oppstart er foreløpig satt til 1. september.

Tilbake til Prop. 126 L, hvor temaene for representantforslaget blir drøftet i ulike kapitler: I kapittel 12 Alternativ til frihetsberøvelse, i kapittel 7.7.1 Bør det fortsatt være adgang til å pågripe og internere barn?, i kapittel 7.7.9 Særskilt om enslige mindreårige. Og så videre. Jeg er enig med dem som sier at nå er det viktig å få en helhetlig saks-

behandling, og at Stortinget og komiteen får god tid på behandlingen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Heidi Greni (Sp) [10:33:34]: Staten ble nylig dømt i Borgarting lagmannsrett etter at en afghansk familie med fire unger satt hele 20 dager på Trandum. Regjeringen har selv erkjent at Trandum ikke er egnet for unger. Det er heldigvis nå i gang et arbeid med å få en annen enhet på utsiden. Jeg håper statsråden er enig med meg i at for unger er tre uker på Trandum aldeles uakseptabelt. Kan statsråden bekrefte at han finner det uakseptabelt å holde unger på Trandum så lenge, og kan statsråden si noe om hvilke tiltak han vil iverksette for å hindre at dette kan gjenta seg?

Statsråd Per Sandberg [10:34:15]: Som jeg sa i mitt innlegg, skal jeg avstå fra å kommentere dommen i og med at den ikke er rettskraftig ennå. Som jeg også sa: En kortvarig internering i dette tilfellet ville ikke ha vært et brudd på verken Grunnloven eller EMK. Men alle forstår – og det tror jeg det er tverrpolitisk enighet om – at å internere barn i ukervis er uakseptabelt. Men så ser jeg at diskusjonen går på å fjerne muligheten til internering. Da er det viktig å slå fast at Norge av noen politikere nærmest framstilles som å være veldig kynisk og kaldt i dette tilfellet, men at det har kommet sterke advarsler internasjonalt mot å fjerne muligheten til å internere i ekstreme situasjoner.

Heidi Greni (Sp) [10:35:07]: Da vil jeg be statsråden om å antyde hva han mener med kortvarig internering. Hvilket tidsrom ser han for seg kan komme inn under det begrepet?

Så et spørsmål om den nye familieenheten som skal etableres utenfor Trandum: Jeg håper at statsråden kan bekrefte at det blir et anlegg med et mer sivilt preg, som ikke har et fengselspreg, og som er mer preget av å være et hjem for en unge enn et fengsel. Tenker statsråden seg at vi fortsatt skal bestrebe oss på å ha kun kortere internering av barnefamilier, til tross for at vi får på plass den enheten?

Statsråd Per Sandberg [10:35:49]: Jeg tror jeg kan bekrefte at dette ikke blir fengselslignende. Det er nettopp derfor vi bygger slike moduler, for å unngå situasjoner det er vist til her.

Jeg vil også vise til at på sidene 56 og 57 i Prop. 126 L, som det er snakket mye om, står det veldig mye om hva som er akseptabelt og uakseptabelt når det gjelder internering. Så godt som alle sammenlignbare land tillater en eller annen form for frihetsberøvelse av barnefamilier for å få gjennomført uttransportering. For eksempel gir dansk rett mulighet for internering. Det samme gjelder svensk rett, som har en adgang til 72 pluss 72 timer internering. Ifølge engelsk rett kan internering maksimalt skje i en uke. Belgia avskaffet i flere år adgang til internering, men gjeninnfører nå reglene om internering etter store problemer med unndragelse fordi man nettopp ikke har hatt muligheten til internering. Så i en helhetlig i asylstruktursituasjon er det viktig at man beholder muligheten til internering.

Karin Andersen (SV) [10:37:16]: Jeg tror jeg skal starte med å gi statsråden litt ros. Det er den første ministeren, iallfall i denne regjeringen, som har hatt ansvaret for feltet som har bedret situasjonen for enslige mindreårige asylsøkere litt. Det har jeg lyst til å si. Jeg mener det ikke er bra nok, men det går i positiv retning. Det har vært mange kutt og innstramminger på dette området. Det har vært en veldig hardhendt returpolitikk. Alle er enige om at returpolitikk er viktig. Men statsråden må ha et helt klart og prinsipielt synspunkt på om statens forpliktelser ifølge barnekonvensjonen, menneskerettighetene og barneloven står over regjeringens ønske om å ha en svært hardhendt returpolitikk overfor asylsøkere. For her er det snakk om menneskerettigheter som barn har. Da må det jo være viktigere at man overholder forpliktelsene.

Statsråd Per Sandberg [10:38:24]: Igjen tilbake til lovforslaget – Prop. 126 L – som man hele tiden kommer tilbake til. Der er det lagt betydelig vekt på barns rettssikkerhet, en styrking av barns rettssikkerhet. Blant annet er det presisert at barn skal anses som en selvstendig part i saker som gjelder internering av barnefamilier, og at det skal være krav til kjennelse om internering, innhold i opplysninger osv. I det ligger det en betydelig styrking av barns rettssikkerhet. Der er jeg helt sikker på at representanten Andersen er helt på linje.

Så registrerte jeg at representanten Andersen sa at det norske systemet ikke er i tråd med konvensjoner og regler. Det er en påstand som ikke står seg. Norges lover og regler er i tråd med konstitusjoner og avtaler. EMD bekrefter, bl.a. ved en rekke dommer i Frankrike i fjor sommer, at helt kortvarig internering i tilrettelagte familieavdelinger ikke i seg selv vil innebære en konvensjonskrenkelse. Så det er åpning for internering, uten at det krenker noen lover. Slik er det i Norge. Derfor har vi ikke noen brudd på internasjonale avtaler og konvensjoner.

Karin Andersen (SV) [10:39:40]: Er det da slik å forstå at statsråden mener at de sakene der barn har sittet mange uker på Trandum, er innenfor de forpliktelsene som Norge har etter barnekonvensjonen og menneskerettighetene? Det er jo et faktum at det skjer. Det må jo bety at det regelverket som Norge støtter seg på, åpner for en praksis som kan gi slike brudd.

Statsråd Per Sandberg [10:40:16]: Igjen tilbake til dommen: Jeg presiserer at en kortvarig internering – det sier også dommen – ikke er noe brudd, verken på Grunnloven eller på EMK.

Når jeg viser til Frankrike, er det fordi noen representanter og partier ønsker å fjerne muligheten til internering. Derfor viser jeg til at Norge ikke er noe annerledes enn andre land når det gjelder dette. Det er viktig å ha muligheten til internering, men vi skal være åpne og sørge for at denne typen internering er av en slik karakter at ikke barn på noen slags måte blir lidende under det. Det er nettopp det vi gjør nå. Vi legger til rette for nye og bedre fasiliteter når barn blir internert – i kort tid.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Peter N. Myhre (FrP) [10:41:28]: Jeg synes det er nødvendig å få avklart litt hva som ligger i disse forslagene som følger av komitéinnstillingen.

I de tilfellene hvor asylsøkere – mindreårige eller familier med mindreårige barn – har fått endelig avslag, og hvor norske myndigheter i særlige tilfeller vurderer det som en aller siste utvei at de personene det gjelder, må interneres, betyr det at de må oppleve en frihetsberøvelse. Da er det noen i denne sal som mener at det er galt, som vil forby internering og forlanger en mer human praksis. Men ingen av dem har forklart hva som ligger i en mer human praksis. Vi har ikke fått noen beskrivelse av hvordan forslagsstillerne ønsker å gjøre dette. Vi har heller ikke fått noe svar i komitéinnstillingen. Vi har ikke fått noe svar fra dem som har talt her i dag, og vi har heller ikke fått noe svar på det i forbindelse med den omtalte dommen i tingretten. Det betyr at det er ingen alternativer skissert. Dette er en praksis som ingen er glad for. Det er en praksis som vi er nødt til å legge til rette for, som vi har sagt nå opptil flere ganger, i helt særlige tilfeller, som en aller siste utvei. Da vil det, for meg i hvert fall, være helt uten noen forklaring hva disse representantene som vil forby internering, legger i ordene «mer human praksis».

Karin Andersen (SV) [10:43:44]: Jeg tror representanten Myhre må ha lest innstillingen og forslaget veldig dårlig, for både i forslaget og i merknadene står det at det finnes klare alternativer til fengsling, slik som kausjon og elektronisk kontroll, og at International Detention Coalition har identifisert 250 ulike alternativer til fengsling av barn i 60 ulike europeiske land. Så det finnes ulike måter å gjøre det på. Alle er ikke like gode, men det finnes altså måter å gjøre dette på som vil være langt mindre belastende for disse barna.

Det er jo ikke slik at de bare utsettes for en traumatisk situasjon der og da. Disse barna har vært utsatt for alvorlige påkjenninger i lang tid, kanskje før flukt, under flukt, under usikkert opphold her i landet, med mye uro og redde og nervøse foreldre. Ofte kommer de også fra land der man er livredd politi og myndigheter, og det går ikke ut av kroppen på en liten stund. Når voksne er redde, blir barna redde. Det er altså snakk om å finne andre løsninger, og jeg er glad for at regjeringen jobber med noe av det. Jeg ser fram til det. Det finnes altså mange andre løsninger, og de er skissert både i forslaget og i merknadene i saken.

Presidenten: Representanten Peter N. Myhre har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Peter N. Myhre (FrP) [10:45:30]: Det etterlyses en mer human praksis og vises til at det finnes hundrevis av andre måter å gjøre det på, men ingen av forslagsstillerne har altså villet fremme noen konkrete forslag om noe annet enn en form for internering, og vil da i stedet bare forby internering. Da er det spørsmålet akkurat like ubesvart.

Statsråd Per Sandberg [10:46:00]: Bare sånn på slutten av debatten – jeg refererte vel litt til det i et tidligere innlegg: Den som ønsker å forby denne typen internering, må også lytte litt til det internasjonale samfunn. EU-kommisjonen ga 7. mars i år en klar anbefaling til medlemsstatene om ikke å fastsette regler som utelukker at min-

dreårige kan interneres der det er strengt tatt nødvendig som en siste utvei for å gjennomføre retur. Dette er også omtalt i den omtalte Prop. 126 L.

Så tror jeg også det er viktig å presisere at det er noen som kanskje sitter med et større ansvar, og det er foreldrene. Mange av foreldrene sitter med nøkkelen når det gjelder frivillig retur. Mange foreldre setter sine barn i en sånn situasjon. Jeg synes ikke at det skal være unevnt i en sånn situasjon, for mange av disse bryter norsk lov når de skal transporteres ut. Det nærmest å sabotere det gjør at barn i mange tilfeller lider. Så jeg tror det er viktig å plassere noe av ansvaret hos foreldre som setter barna i en sånn situasjon.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger før og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [10:47:42]: Da kom det, og det er dette som er kjernepunktet: Barn har aldri ansvar for hva foreldrene gjør. Myndighetene har plikt til å ivareta barnas interesser og rettigheter uavhengig av hva foreldrene gjør av gale ting.

Vi har skissert noen muligheter, men vi har også bedt regjeringen om å utrede alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering. Da må jo alle som har som mål at man ikke ønsker internering, finne alternative måter. For de fleste tilfellene vil det være mulig. Hvis man ønsker at folk skal reise frivillig, kutter man ikke i de frivillige returprogrammene, slik som denne regjeringen har gjort. Da legger man mer penger i det og motiverer foreldre til å være trygge når de skal reise tilbake igjen med barna sine.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:48:45]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om at statsborgerskap ikke skal tilbakekalles, og at doble statsborgerskap skal tillates (Innst. 316 S (2016–2017), jf. Dokument 8:66 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra kommunal- og forvaltningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Stein Erik Lauvås (A) [10:49:40]: Jeg skal forsøke å gjøre et kort sammendrag, nær sagt som settesaksordførere.

I representantforslaget fra representanten Rasmus Hansson framsettes det i alt tre forslag, og forslagsstilleren peker i dokumentet på at alle verdens innbyggere i henhold til menneskerettighetene skal være borgere av en stat. For-

slagsstilleren mener derfor at statsborgerskap ikke skal kunne tilbakekalles annet enn i helt spesielle situasjoner, hvor enkeltpersoner har utøvet skade på statens vitale interesser. I dokumentet pekes det videre på at det folkerettslig skal mye til før man kan tilbakekalle statsborgerskap eller gjøre noen statsløse. Forslagsstilleren mener videre at forbudet mot dobbelt statsborgerskap bør oppheves.

Komiteen har i brev av 22. mars 2017 til Justis- og beredskapsdepartementet ved statsråd Per Sandberg bedt om en vurdering av forslaget, og statsrådets uttalelser følger av vedlagte brev. Forslagsstilleren mener at forbudet mot dobbelt statsborgerskap bør oppheves, og komiteen registrerer at forslagsstilleren viser til at det norske samfunn er blitt internasjonalisert, at mange norske borgere har sterk tilhørighet til andre stater, og at et valg mellom statsborgerskap representerer et dilemma for mange med innvandrerbakgrunn og andre med sterk tilhørighet til flere stater. Forslagsstilleren trekker også fram hindre for samfunnsdeltakelse og hensynet til integrering.

Komiteen viser til behandlingen av Dokument 8:10 S for 2015–2016, hvor Stortinget bl.a. ba regjeringen utrede hvordan hovedregelen om ett statsborgerskap slår ut i praksis i en mer globalisert hverdag. Komiteen registrerer at Justis- og beredskapsdepartementet opplyser at anmodningsvedtaket som det er referert til, fortsatt er under behandling.

Arbeiderpartiet viser til at spørsmålet om tilbakekall av statsborgerskap er grundig behandlet i Dokument 8:33 S for 2016–2017 Representantforslag om domstolsbehandling ved tilbakekallelse av statsborgerskap, og det vises til komiteens forslag og merknader i Innst. 269 S for 2016–2017. Jeg forutsetter at forslagsstilleren selv og øvrige som har mindretallsforslag, redegjør for dette i debatten.

Peter N. Myhre (FrP) [10:52:28]: Jeg har gjennom mange år i politikken advart mot å bruke seg selv eller noen i nær familie som eksempler i en politisk debatt. Det prinsippet skal jeg nå gjøre et unntak fra. Men jeg skal nøye meg med å referere til et fjernt familiemedlem, som er født i Brasil av en brasiliansk mor, og som bor i Frankrike og har adoptivforeldre, hvorav den ene adoptivforelderen er norsk og den andre er fransk. Følgelig har gutten tre statsborgerskap: brasiliansk, norsk og fransk.

Det er mange land som tillater doble statsborgerskap, og med skiftende tider kan det være interessant å vurdere om også Norge bør tillate mer enn ett statsborgerskap. Regjeringen er i gang med dette, og behandlingen av Dokument 8:10 S for 2015–2016 førte til at Stortinget ba regjeringen utrede hvordan hovedregelen om ett eller flere statsborgerskap kan slå ut i en mer globalisert hverdag, herunder hvilke konsekvenser dobbelt statsborgerskap vil ha når det gjelder ansvar og andre forhold.

Fremskrittspartiet vil derfor avvente resultatet av regjeringens arbeid med denne saken før vi tar konkret stilling til det som ligger i representantforslaget.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [10:54:21]: Når det gjelder spørsmålet om tilbakekallelse av statsborgerskap, har reglene om dette nylig vært vurdert og debattert i forbindelse med et eget representantforslag fra Miljøpartiet De Grønne, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Venstre og SV. Kristelig Folkeparti gikk der inn for å overføre tilbakekallelse av statsborgerskap til domstolene. Vi gikk også inn

for å fjerne muligheten til å frata barn og barnebarn statsborgerskap på grunn av feil begått av foreldre eller beste-foreldre. Kristelig Folkeparti er glad for at det ble flertall for disse forslagene. Vi foreslo videre en foreldelsesfrist for tilbakekallelse av statsborgerskap, men det fikk dessverre ikke flertall. Kristelig Folkeparti står ved de vurderingene vi gjorde den gangen, og vi støtter i dag at representantforslaget vedlegges protokollen.

Når det gjelder forslagsstillers ønske om å oppheve forbudet mot dobbelt statsborgerskap, vil jeg kommentere det. Stortinget har allerede bedt regjeringen legge fram en helhetlig vurdering av innføring av dobbelt statsborgerskap. Departementet arbeider visstnok med en slik utredning, og de har varslet at de vil legge den fram for Stortinget i løpet av våren. Det minker med tiden, men vi får ennå se om den kommer. Det er naturlig at en i forbindelse med å åpne for dobbelt statsborgerskap ser på alle regler som påvirkes av en slik omlegging, og ikke kun går inn for å endre en enkelt paragraf. Det kan være konsekvenser det er viktig å få utredet før vi går inn i saken.

Kristelig Folkeparti vil derfor avvente den helhetlige vurderingen som er varslet, før vi går videre med den saken. Men prinsipielt støtter Kristelig Folkeparti en omlegging av systemet, og vi støtter å tillate dobbelt statsborgerskap – det har vi også nylig vedtatt på vårt landsmøte. Så Kristelig Folkeparti vil bidra til å få gjennomført dette på den måten jeg nå har skissert.

André N. Skjelstad (V) [10:56:38]: Statsborgerskap skal henge høyt. Mange venter mange år på å få innvilget sin søknad. Da må også terskelen for tilbakekall være høy, særlig i et land hvor en ikke har anledning til å inneha to statsborgerskap og kan ende opp som statsløs.

Spørsmålet om tilbakekall av statsborgerskap er grundig behandlet i Dokument 8:33 S for 2016–2017 Representantforslag om domstolsbehandling ved tilbakekallelse av statsborgerskap. Saker vedrørende tilbakekall av statsborgerskap foreslås overført til domstolene, noe Venstre mener innebærer en betydelig styrking av rettsikkerheten.

Venstre er en varm tilhenger av dobbelt statsborgerskap og fremmet allerede i 2015 forslag om å åpne opp for dobbelt statsborgerskap. Norge henger etter på dette området og er det siste landet i Norden som ikke har åpnet for dobbelt statsborgerskap. Land som vi ellers liker å sammenligne oss med, har åpning for dobbelt statsborgerskap. Vår ordning er særnorsk og utdatert.

Regelverket gir størst utfordringer for personer med norsk bakgrunn som har oppholdt seg lenge i utlandet på grunn av arbeid eller familieetablering. Internasjonaliseringen er en styrke for Norge, og det må bli enklere for nordmenn å reise ut i verden og komme tilbake som fullverdige norske statsborgere. Mange familier som nå er bostatt i Norge, avstår fra å søke norsk statsborgerskap. Eksempelvis vil en amerikaner aldri få en mulighet til å gjenerverve sitt statsborgerskap på et senere tidspunkt etter å ha gitt det opp for å bli norsk.

Nå er det på tide å rydde opp i dette. Regjeringen ble bedt om å utrede spørsmålet nærmere, og vi venter fortsatt på at en utredning skal komme til Stortinget. Det er flertall på Stortinget for innføring av dobbelt statsborgerskap. Det er ingen grunn til vente. Venstre støtter SVs forslag nr. 3 – det løse forslaget som ble utdelt i dag – om at regjeringen

nå må legge fram et lovforslag som åpner for dobbelt statsborgerskap.

Karin Andersen (SV) [10:58:51]: Jeg vil først ta opp forslagene nr. 2 og 3. Forslag nr. 3 er en korrigeret utgave av forslag nr. 1. Det står «mulighet til å erverve dobbelt statsborgerskap», for det er det denne saken handler om – en del av den.

SV har vært for dobbelt statsborgerskap og har jobbet for det lenge, og var forslagsstiller sammen med Venstre da saken kom opp i Stortinget. Der slutter jeg meg helt til det som representanten Skjelstad sa i sitt innlegg, og at det er på tide at dette nå blir gjort. Jeg har registrert at flere partier også har diskutert dette på sine landsmøter og kommet til det samme resultat, at det ikke er tjenlig verken for Norge eller for innbyggerne våre at vi har så strenge regler på dette området i en moderne verden der folk flytter på seg.

Så til dette med tilbakekall av statsborgerskap, eller tap av statsborgerskap. Det er en alvorlig sak som vi behandlet i forbindelse med Dokument 8:33 S for 2016–2017, som SV fremmet. Vi er glad for at vi der fikk flertall for domstolsbehandling i disse sakene som prinsipp.

Så har Miljøpartiet De Grønne fremmet et forslag som går lenger enn dette. Da har jeg behov for å vise til NOU 2015:4, som er utarbeidet med tanke på hvordan man skal se på det å miste statsborgerskap som straff, for det har ikke vært noen regler for det i Norge. Man har bare hatt saker om tap ved at man har gitt feil opplysninger. Det er bra at det er lagd en NOU på dette området, men jeg synes nok det var litt oppsiktsvekkende at regjeringen, som var imot å ha domstolsbehandling når det gjelder feil opplysninger – i det forslaget de sendte ut på høring i hvert fall – mente at det var helt nødvendig når man var mistenkt for å ha begått terrorhandlinger og skadet riket alvorlig. Da var det ingenting av det man hadde gjort før man var 18 som skulle telle med, og man skulle ha fri rettshjelp osv. SV mener at dette er riktig, at man skal ha en høy rettslig standard også i slike saker, men vi mener selvfølgelig at det må være minst like høye krav hvis man skal tilbakekalle et statsborgerskap på grunn av feil opplysninger. Det må være litt rimelighet i forhold til hvor alvorlig man synes en forbrytelse har vært. Det å miste statsborgerskapet er kanskje noe av det alvorligste et menneske kan oppleve, fordi det er tryggheten og tilhørigheten i verden.

Når det gjelder forslaget som Miljøpartiet De Grønne har fremmet, så har vi fremmet et litt endret forslag der, fordi vi ser det som helt umulig å få flertall for noe slikt over bordet her. Vi mener også at det bør utredes, sånn at vi får et forslag på bordet, særlig sett sammen med den NOU-en og det lovarbeidet som nå pågår knyttet til når enkeltpersoner skader statens vitale interesser. Det kan godt hende at vi under behandlingen også kommer til å konkludere slik som Miljøpartiet De Grønne allerede gjør nå, at dette er den eneste grunnen til å kunne miste et statsborgerskap som er ervervet, for det er jo det vi snakker om. Det er de ervervede statsborgerskapene vi snakker om. Men vi mener at forholdet til Europarådets konvensjon om statsborgerskap fra 1997 og konsekvenser av å endre reglene slik at statsborgerskap kun tilbakekalles når personer har skadet statens vitale interesser, bør utredes. Vi mener det er stor grunn til å utrede det, men vanskelig i dag å konkludere bastant med at det er riktig. Det er riktig at man i

disse sakene må forvente at feil opplysninger blir avklart under den lange saksbehandlingen for å bli statsborger av et land. Det er veldig mange runder på det, og man må forutsette at det er såpass sikre saksbehandlingsprosesser at i de aller fleste tilfellene blir de luket ut, de som bevisst har jukset. For det er det loven i dag sier, at det er bevisst juks som skal få reaksjon.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp forslagene nr. 2 og 3, som hun refererte til. Forslag nr. 1 kommer altså ikke til votering.

Rasmus Hansson (MDG) [11:04:15]: Den debatten vi har i dag, er et ledd i en sunn tilbakerulling av en del veldig stygge utslag vi har hatt av regjeringens politikk, som har ført til at folk er blitt fratatt statsborgerskapet på grunn av veldig gamle feil, som har ført til at barn og barnebarn av folk som har gjort feil, har blitt kastet ut av landet, og som har ført til andre utskielser som overhodet ikke er staten Norge verdig. Det viktigste å si om det i den brede alminnelighet nå er at det er godt og betryggende at Stortinget tar ansvar og hører på det som foregår utenfor denne salen her, nemlig en erkjennelse av at dette har vært en politikk vi ikke kan være bekjent av.

Miljøpartiet De Grønnes grunnleggende prinsipielle standpunkt er at en statsborger er en statsborger. Er du statsborger, så er du det, og det kan man ikke gjøre forskjeller ut fra. Men i dag har vi det slik at vi har to slags statsborgere: Vi har den sorten statsborgere som kan sprengte regjeringskvartalet i luften og gjøre ting som enda mye verre er, uten at det får noen som helst betydning for deres statsborgerskap; de blir behandlet i henhold til de rettighetene og pliktene de har fordi de er statsborgere. Så har vi den andre sorten statsborgere, og det er den sorten statsborgere som altså kan bli kastet ut av landet på bakgrunn av mer eller mindre alvorlige feil som er begått før dem. Tidligere var det til og med slik at vi hadde statsborgere som var underlagt en regel om arvesynd, som gjorde at de altså kunne kastes ut for besteforeldrenes synder.

Vi synes derfor det er viktig å fremme disse forslagene for å drive denne debatten videre, og jeg tar til etterretning at i hvert fall noen av representantene ser verdien i debatten og at den tas videre.

Så mener vi at det må være forholdsmessighet når det å ta statsborgerskapet fra et menneske faktisk inntreffer. Det er altså svært vanskelig å tenke seg en reaksjon mot et menneske her i verden som er hardere enn det å ta statsborgerskapet fra vedkommende. Da må også begrunnelsen for at det skal skje, være veldig god. Det er godt at vi kom ett skritt videre ved å sikre domstolsbehandling av den typen ting, men det må gjøres svært klart som grunnlag for den domstolsbehandlingen at det bare er i de aller mest ekstreme tilfeller at man faktisk skal ta fra folk et statsborgerskap som er gitt, og da understreker vi selvfølgelig: Statsborgerskap skal kun tildeles etter meget grundige undersøkelser, men når de undersøkelsene er gjort, så er også staten forpliktet for det statsborgerskapet som er tildelt.

Derfor foreslår vi i vårt andre forslag et tidsavgrenset amnesti for å kunne korrigere eventuelle feil opplysninger som eventuelt er gitt. Vi tror det vil være en måte å rydde opp i den mellomsituasjonen vi er i nå, på, og å gi et riktig signal som gir folk sjansen til å komme på rett kjørl uten å risikere den voldsomme konsekvensen det har å miste

statsborgerskapet. Dette er noe som skjer og gjøres i mange sammenhenger rundt omkring i verden.

Så har vi altså et land som er veldig forskjellig fra det det var for bare 20 og i hvert fall 50 år siden, hvor svært mange av våre borgere enten også er eller har vært borgere av andre land, eller på den ene eller den andre måten har det ene beinet i et annet land. Det at Norge kommer etter på området dobbelt statsborgerskap, er en måte å gjøre livet lettere på for folk som har forankring i andre land, og det er en måte å gjøre Norge til et land som har en mer sømløs omgang med og kontakt med land rundt oss i verden, på. Derfor støtter Miljøpartiet De Grønne de forslagene SV har fremmet, som til dels er justeringer av våre forslag, bl.a. det som nå er endret til forslag nr. 3.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson har tatt opp forslagene han refererte til.

Statsråd Per Sandberg [11:09:08]: La meg bare først si at det er et paradoks at Stortinget kritiserer en regjering for å praktisere et lovverk som Stortinget har vedtatt. Det var det representanten Hansson nå faktisk gjorde. Men det er Stortinget som endrer loven, og det er gjort på en rekke områder.

Jeg registrerer at forslagsstilleren ønsker å ta bort muligheten til å tilbakekalle statsborgerskap som bygger på uriktige opplysninger, og i stedet innføre en hjemmel for tap av statsborgerskap for visse straffbare forhold. Forslagsstilleren ønsker også å endre prinsippet om ett statsborgerskap i statsborgerloven og innføre tidsbegrenset amnesti for personer som har gitt feil opplysninger om identitet til norske myndigheter. Alle disse forslagene har blitt eller blir behandlet i pågående utredninger, og jeg registrerer at det ikke er flertall i komiteen for noen av forslagene.

Problemstillingene knyttet til tilbakekall av statsborgerskap har nylig blitt drøftet av Stortinget i forbindelse med representantforslag om domstolsbehandling ved tilbakekallelse av statsborgerskap. Saken ble behandlet i Stortinget den 9. mai i år, og flertallet konkluderte bl.a. med at det fortsatt skal være adgang til å tilbakekalle statsborgerskap som bygger på uriktige opplysninger, men at det skal gjøres av en domstol. Jeg vil understreke viktigheten av at det også i framtiden må være adgang til å tilbakekalle statsborgerskap som bygger på uriktige opplysninger.

Vurderingen av vilkårene for statsborgerskap gjøres på bakgrunn av opplysninger søkeren selv gir, og fremlagt dokumentasjon. Opplysninger fra søkeren vil ofte være ukontrollerbare, og den bakgrunnsinformasjonen som foreligger, kan være mangelfull og av meget usikker kvalitet.

Vårt system er i stor grad bygd på tillit. Norske myndigheter er avhengig av å kunne stole på at personer gir korrekte opplysninger når de søker statsborgerskap. Når det gis uriktige opplysninger, brytes dette tillitsforholdet. Og statsborgerskap gitt på feilaktig grunnlag kan derfor tilbakekalles. Sann mener jeg at det fortsatt bør være. Jeg er derfor imot forslaget om å fjerne hjemmelen for å tilbakekalle norsk statsborgerskap som bygger på uriktige opplysninger – uriktige opplysninger, ikke bare én gang, men to eller tre ganger.

Europarådskonvensjonen om statsborgerskap fra 1997 gir adgang til regler om tap av statsborgerskap der en person har skadet statens vitale interesser eller frivillig har deltatt i en fremmed militær styrke. Til tross for muligheten som Europarådskonvensjonen gir oss om statsborgerskap, har vi i Norge ingen mulighet til å frata personer statsborgerskap som er ervervet på riktig måte. Selv ikke terrorhandlinger gir grunnlag for tap av norsk statsborgerskap.

Dette mener jeg er feil. Tap av statsborgerskap kan i visse tilfeller være viktig både av hensyn til den allmenne rettsfølelsen og for å trygge Norges sikkerhet. Regjeringen har derfor i lang tid arbeidet med å innføre en ny hjemmel for tap av statsborgerskap i statsborgerloven. Vi vil om kort tid fremme en proposisjon om denne saken. Problemstillingen om hvorvidt det skal gis amnesti for tidligere feilaktige opplysninger, har kommunal- og forvaltningskomiteen berørt i forbindelse med representantforslag om identitetsavklaringsprogram for irakere i Norge.

Stortinget var imot å gi amnesti, men fattet anmodningsvedtak 505 av 1. mars 2016. Vedtaket innebærer at regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med et tidsavgrenset identitetsavklaringsprogram for irakere med avslag på søknad om statsborgerskap på grunn av tvil om identitet.

Jeg må bare si at denne saken er krevende, og at man fremdeles har saken til behandling i Justis- og beredskapsdepartementet, men vi skal legge fram saken så raskt som mulig.

Stortinget har gjennom anmodningsvedtak 525 av 15. mars 2016 bedt regjeringen utrede hvordan prinsippet om ett statsborgerskap slår ut i en mer globalisert hverdag. Forslaget om å endre statsborgerloven § 23, slik at nordmenn kan skaffe seg et annet statsborgerskap uten å miste det norske, vil bli berørt i utredningen, og saken vil bli behandlet i utredningen som blir fremmet for Stortinget så snart som mulig.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [11:14:19]: Til dette anmodningsvedtaket som ble fattet for en god stund siden: Jeg forsto det sann at statsråden var inne på det, men jeg vil gjerne ha en litt mer eksakt løypemelding: Når kommer det svar til Stortinget på anmodningsvedtaket om dobbelt statsborgerskap, og hva er, etter hva jeg forsto, så raskt som mulig? Er det nå før sola snur, eller er det før den snur en gang til?

Statsråd Per Sandberg [11:14:55]: En som bor på Senja og er vant med mørketida, er litt usikker på når sola kommer og går! Men jeg kan i hvert fall si som så at det er kommet så langt at det er sendt på departementsforeleggelse. Hvor raskt den prosessen går, er litt uavklart, men håpet er selvfølgelig å kunne få lagt fram noe før Stortinget tar sommerferie. Men det er ingen lovnad.

Rasmus Hansson (MDG) [11:15:35]: Utgangspunktet for denne debatten er i stor grad de ekstreme konsekvensene det får for enkelte personer at de har gjort feil, eller at det er gjort feil – til dels for veldig lenge siden. Noe av dette er rettet opp, men den underliggende problemstillingen, nemlig uforholdsmessigheten i en reak-

sjon sett i forhold til den feilen som er begått, består som en problemstilling, og den består særlig som en problemstilling knyttet til fenomenet statsborgerskap, som er en fundamental rettighet for et menneske når det mennesket først har fått det. Er statsråden enig i at det er problematisk at vi har ligget på et reaksjonsnivå for feil opplysninger knyttet til statsborgerskap som er så ekstremt at folk blir kastet ut 17 år etter at de har begått den feilen? Det er en type straff som veldig få andre forbrytelser i Norge fører til.

Statsråd Per Sandberg [11:16:37]: Her kan jeg bare svare på generelt nivå, for hver sak er ulik. I mange sammenhenger er det ikke uriktige opplysninger ved første ankomst til Norge – det kan være feil opplysninger som gjentas. Så det kan være snakk om 17 år eller 15 år, fra første dag man setter beina sine på norsk jord. Uriktige opplysninger kan bli gitt helt opp til dags dato. Så hver sak er individuell, og som jeg sa i mitt innlegg også: Dette er et regelverk og et lovverk som Stortinget har vedtatt, og da skulle man kanskje bare forvente at enhver regjering følger opp de vedtak som Stortinget har gjort, og praktiserer ut fra det som er føringene fra Stortinget.

Karin Andersen (SV) [11:17:31]: Men det er også opp til enhver regjering å endre på lovverket – det gjør jo alle regjeringer hele tida – der de mener det bør forbedres eller endres. Det er ikke noe spesielt i det.

Jeg har behov for å høre om statsråden kan reflektere litt over det som er kjernen i Miljøpartiet De Grønnes forslag, nemlig at vi opererer med noen slags a- og b-statsborgerskap – noen har statsborgerskap det ikke går an å miste, mens andre har et statsborgerskap det går an å miste.

I mitt innlegg var jeg ganske tydelig på at jeg forstår behovet for å kunne frata statsborgerskap ved veldig alvorlige handlinger, ved terror og anslag mot Norges sikkerhet. Det er litt vanskeligere å forstå hvorfor det å ha gitt en feil opplysning skal være mer alvorlig enn dette. Kan statsråden tenke litt rundt hvordan det er å oppleve å ha et slikt b-statsborgerskap som kan trekkes tilbake, særlig i en situasjon der regjeringen hittil har motsatt seg dobbelt statsborgerskap?

Statsråd Per Sandberg [11:18:41]: Men når man har et lovverk og et regelverk, er det for å forebygge i alle sammenhenger. Som jeg sa fra talerstolen, er vi i Norge ekstremt opptatt av å ha gode tillitsforhold. Enten det er i forholdet til underliggende etater, regjering eller storting, er det tilliten man bygger på, og da har vi også et regelverk som er basert på det. Når man ser at noen bryter dette tillitsforholdet, må man også ha sanksjoner som slår ned på det, sånn at det ikke utvikler seg.

Det er klart at når man har gitt riktige opplysninger, og når man gir riktige opplysninger, til norske myndigheter, er det ingen grunn til å frykte for statsborgerskapet sitt. Det er først når man gir uriktige opplysninger at man kan begynne å føle en utrygghet for statsborgerskapet sitt. Og i majoriteten av sakene er det faktisk tilfellet, at man gir riktige opplysninger. Å favorisere dem som eventuelt én, to, tre ganger måtte gi feil opplysninger, i forhold til dem som gjør det rett, synes jeg er urimelig.

Karin Andersen (SV) [11:19:51]: Det er jo ikke riktig det som statsråden sier, for det er mange som har vært rammet av regjeringens prioritering av disse sakene nå, som ikke har gjort noe feil. Det har vært personer i familien som har gjort feil, kanskje generasjoner tidligere. Så det vil jo ikke borge for et tillitsforhold mellom myndighetene og innbyggerne, når det forholdet har vært sånn til nå, og regjeringen ikke har gjort noen tiltak for å bedre det. Man har tvert imot prioritert innsatsen på dette området sånn at barn og barnebarn også risikerer å bli rammet av denne uforholdsmessigheten. Det jeg ba statsråden reflektere litt over, er om den er forholdsmessig, denne reaksjonen som blir gitt – for det er jo viktig. Alle er opptatt av tillitsforhold, alle er opptatt av at man ikke skal lyve, og at man skal gjøre riktige ting, men spørsmålet er om reaksjonsformen står i forhold til alvorligheten.

Statsråd Per Sandberg [11:20:57]: Nå er jo mye av dette overlatt til domstolene, og det skal bli interessant å se hvilken praksis vi får. Jeg regner med at representanten Karin Andersen og SV også vil få seg noen overraskelser der, og da kanskje i mye større grad vil gå inn og styre også hvordan domstolene skal ta sine avgjørelser.

Jeg synes det er litt interessant: Ja, denne regjeringen gjør prioriteringer, og vi har gjort riktige prioriteringer, for det å avsløre og sende ut mennesker som har gitt uriktige opplysninger for å få opphold i Norge, er viktig. Med all respekt å melde – det regelverket og den praksisen som har eksistert under denne regjeringen, var også til stede under den rød-grønne. Jeg hørte ikke SV ta opp denne problemstillingen overhodet gjennom de åtte årene man satt med makt. Det er plutselig nå dette har dukket opp. Det skjønner jeg godt, at SV har et stort engasjement for dette, og når det da dukker opp enkeltsaker som viser hvordan praktiseringen slår ut, får man reaksjoner. Jeg har vært på Stortinget i så mange år at jeg vet hvem som har lagt strukturene for dette.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [11:22:12]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Lov om klimamål (klimaloven) (Innst. 329 L (2016–2017), jf. Prop. 77 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Marit Arnstad (Sp) [11:22:57]: (ordfører for saken): Det er en litt spesiell dag for klimadebatt. Dagen etter at USA varslet at de ville trekke seg ut av Paris-avtalen,

varsler vi i Det norske storting at vi vil gå i motsatt retning, at vi vil forsterke mål og lovverk i klimapolitikken.

Det har vært en glede å få lov til å være saksordfører for klimaloven, og jeg vil gjerne starte med å takke alle partiene i energi- og miljøkomiteen for samarbeidet. Med den innstillingen som nå foreligger, har vi greid å etablere en bred enighet om noen bunnplanker i klimapolitikken.

For det første gir vi klimapolitikken en tyngre forankring enn tidligere. Klimamålene for 2030 og 2050 får nå lovs kraft, og vi presiserer og kvantifiserer et ambisiøst mål for 2050.

For det andre viser innstillingen at det er bred oppslutning om norske klimaambisjoner, og at de ikke skal svekkes, men systematisk revideres og styrkes, i tråd med Paris-avtalen.

Vi kommer alltid til å ha diskusjoner i denne salen om ambisjonsnivået når det gjelder klimapolitikken. Jeg regner med at hvert enkelt parti vil redegjøre for sine synspunkter i salen i dag.

Vi ble invitert av miljøbevegelsen til å spise kake i vandrehallen den dagen da komiteen avga innstilling om klimaloven, og det gir et godt bilde av hvor viktig denne loven er for veldig mange. I motsetning til andre vedtak som vi treffer i denne salen, har klimaloven et perspektiv som sprenger budsjettårets grenser og valgperiodens og tiårets grenser. Det er 33 år til 2050. Flere av dem som kommer til å sitte i denne salen da, er ennå ikke født. I 2050 kommer vår generasjon til å nærme seg historiebøkene. Hvordan Norge håndterte sin del av ansvaret for klimaproblemene, kommer til å få bred omtale i de bøkene.

Jeg tror jeg snakker på vegne av hele komiteen når jeg understreker at vi ser alvorlig og forstår utfordringene. Klimaloven er en bit som kommer til å gi norsk klimainnsats både retning og framdrift i årene framover.

Noe av det viktigste med klimaloven er at den lanserer en helt ny systematikk i norsk klimaarbeid. Hvert femte år fra og med 2020 skal norske klimamål gjennomgås på vitenskapelig grunnlag, med tanke på progresjon og med tanke på at Norge skal nå målet om å være et lavutslipps-samfunn i 2050. Vi kommer til å få årlige redegjørelser fra regjeringen om hvor store utslippene er, hvordan de kommer til å utvikle seg, og hvordan det samsvarer med klimalovens målsettinger. Vi kommer til å få beskrevet hvordan vi klimatilpasser samfunnet, og vi kommer til å få en oversikt over sektorvise utslipp.

Stortinget har justert noen viktige ting i regjeringens opplegg som det er nødvendig for meg å nevne spesielt.

For det første har vi fått gjennomslag for at klimaloven eksplisitt og på lik linje skal nevne utslipp av klimagasser og opptak av klimagasser. Det er viktig og bra. Noen vil antakelig mene at det er urimelig å kalkulere naturlige økologiske prosesser inn i klimaregnskapet på denne måten, f.eks. ved å regne med opptak i skog – det er tross alt en lang rekke naturlige prosesser som sørger for opptak av CO₂, og havet spiller ikke minst en viktig rolle. Til det vil jeg svare: Ja, det er riktig at både hav og skog har et naturlig opptak av CO₂, men det er bare opptaket i skog vi kan påvirke ved hjelp av politikk. Det gjør at det ikke bare er mulig, men også ønskelig at opptaket i skog spiller en rolle i klimaregnskapet.

Det andre jeg vil nevne, er at vi har fått en klar presisering i innstillingen av at vi i dag har en mangelfull metode og modell for å beregne utslipp fra jordbrukssektoren. Her

ligger det noen klare bestillinger og føringer fra komiteens side. Komiteens flertall slår klart fast at «utslipp fra biologiske prosesser i jordbruket ikke kan likestilles med utslipp» fra «fossile kilder».

Til slutt vil jeg også nevne at flertallet i komiteen har blitt enig om at det skal opprettes et teknisk beregningsutvalg på klimafeltet. I det ligger det en erkjennelse av at de beregningene som politiske beslutningstakere har tilgang til, må bli bedre enn det de er i dag. Flertallet slår fast at utvalget skal ledes av Miljødirektoratet. Statistisk sentralbyrå, NIBIO og TØI skal være medlemmer i det tekniske beregningsutvalget. Med en slik representasjon dekker vi det miljøet som i dag rapporterer om norske utslipp til FN, og vi dekker særlig ikke-kvotepiktig sektor på en god måte. Jeg tar det for gitt at regjeringen kommer til å følge opp den tydelige flertallsmerknaden på dette punktet, og vil innlemme disse organisasjonene – verken færre eller flere – i et slikt beregningsutvalg. Det vil bidra til et klarere bilde av fakta og tallgrunnlag i klimadebatten, og det vil vi alle tjene på.

Med det tar jeg opp de forslagene som Senterpartiet er med på å fremme i innstillingen.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Åsmund Aukrust (A) [11:28:30]: Først takk til saksordføreren for et veldig godt arbeid med en viktig sak. Jeg mener at Stortinget i dag, gjennom våre merknader og vedtak, gjør loven både bedre og mer presis. Jeg vil også takke alle de ildsjelene i miljøbevegelsen som målrettet har jobbet for at Norge skal få en klimalov. Gjennom hardt arbeid, argumentasjon og mobilisering får vi i dag en klimalov. Det er det all grunn til både å takke for og å gratulere med.

Gjennom en klimalov rammer vi inn de målsettingene vi har i klimapolitikken. Målene for 2030 og 2050 blir nå lovfestet. I tillegg sier vi noe om veien mot et lavutslipps-samfunn. Regjeringen skal hvert eneste år rapportere på klimaeffekten av statsbudsjettet og statusen for Norges karbonbudsjett. Hvert femte år skal målsettingene oppdateres i tråd med oppfølgingen av Paris-avtalen.

Fra Arbeiderpartiets side er vi også veldig godt fornøyd med at vi nå får et teknisk beregningsutvalg som skal kunne beregne effekten av ulike tiltak. I budsjettkaoset i fjor så vi at mye av debatten handlet om hvordan man skulle måle utslipp, i stedet for om hva slags tiltak man faktisk skulle og burde gjennomføre. Vi slo hverandre i hodet med ulike tall og beregninger. Det vil vi kunne unngå med et utvalg som vil kunne gi oss alle det samme virkelighetsbilde. Der samler vi de fremste fagfolkene i Norge, som vil kunne si hva effekten av de ulike forslagene vil kunne være, og så får vi politikere diskutere hvilke forslag vi faktisk skal gjennomføre.

Da vi lanserte dette forslaget, mente statsråd Vidar Helgesen at det å ha et slikt utvalg ville være helt unødvendig, mens CICERO, TØI og andre fagmiljøer og miljøorganisasjonene mente dette var et godt og riktig forslag for å få en bedre metode for å regne ut effekten av tiltakene. I dag er jeg glad for at det bare er Fremskrittspartiet som ser ut til å være enig med Vidar Helgesen i at dette var et unødvendig forslag, og at alle andre partier står bak å opprette et teknisk beregningsutvalg. For vår del vil vi si – som vi

har skrevet i merknadene, og som saksordføreren gjorde rede for – at det er avgjørende at vi også får deltakelse fra utenfor byråkratiet. I merknadene peker vi bl.a. på Transportøkonomisk institutt som ett av organene som må være til stede. Det er også en liste over andre organer som burde være med. Vi ser ikke nødvendigvis på den som utfyllende, men som et minimum. Så får den til enhver tid sittende regjering vurdere eventuelle andre aktører i og utenfor byråkratiet.

I tillegg står vi i Arbeiderpartiet sammen med de andre opposisjonspartiene utenfor samarbeidsavtalen og sier vi vil ha sektorvise utslippsbaner, også med oversikt over hvilke tiltak som skal til for å nå målene i både kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor. Vi synes det er rart at Stortinget i dag ikke enstemmig kan slutte seg til at dette er informasjon som vi vil ha også for ikke-kvotepliktig sektor. Spesielt rart synes jeg det er at Venstre og Kristelig Folkeparti ikke er med på å sikre et flertall for det forslaget i dag.

La meg avslutte med å si at det er bra at Stortinget i dag enstemmig fatter vedtaket om en klimalov, som jeg synes har blitt en god lov. Da vi tidligere i denne perioden besluttet at vi ønsket en slik lov, stemte Fremskrittspartiets stortingsgruppe imot. Det er bra at Fremskrittspartiet åpenbart har snudd, og jeg vil gi dem honnør for det. Men det er igjen et eksempel på at det å diskutere klimapolitikk med Fremskrittspartiet er som å skyte på et mål som beveger seg. Man vet aldri hva man vil få til svar. På tirsdag sto olje- og energiminister Terje Søviknes her i Stortinget og sa at Fremskrittspartiet var helt tydelig på målet om at alt nysalg av personbiler i 2025 skal være nullutslippskjøretøy. I dag behandler vi en merknad som sier at komiteens flertall – alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet – vil peke på den brede enigheten og målsettingen som sier at alle personbiler i 2025 skal være nullutslippskjøretøy. Det er rett og slett ikke til å bli klok på hvor Fremskrittspartiet står. Det eneste som er sikkert, er at de i alle fall ikke er en troverdig partner i klimapolitikken.

Til slutt: Klimapolitikken vi i dag vedtar, er ikke et tak for hva slags klimapolitikk vi skal ha i framtiden. Den er et gulv. Det er ingen øvre begrensninger for hva slags mål eller politikk vi skal ha. Det vil være opp til de politikerne som blir valgt til å være i denne sal, men dette gir oss et felles rammeverk og lovfester målene vi har forpliktet oss til internasjonalt.

Tina Bru (H) [11:33:08]: Dette skulle vært en gledens dag. Stortinget skal vedta en klimalov, og vi lovfester dermed at vi skal være et lavutslippssamfunn i 2050. Men det er likevel med en litt vond bakrus etter gårsdagens nyheter fra USA at vi har denne debatten i dag. I går valgte verdens nest største utslippsland, USA, å sette seg selv helt på utsiden av det internasjonale klimaarbeidet ved å kunngjøre at de skal trekke seg fra Paris-avtalen. Det er svært beklagelig – kanskje aller mest for USA selv.

De argumenterer med at dette er viktig for å sikre amerikanske arbeidsplasser og økonomisk utvikling. Jeg tror dessverre det er det motsatte som skjer med denne avgjørelsen. Det globale grønne skiftet lar seg ikke stoppe. Allerede i dag er det f.eks. mange flere arbeidsplasser innenfor amerikansk sol- og vindkraft enn i kullindustrien. At USA forlater Paris-avtalen, skaper usikkerhet om det globale klimasamarbeidet. Det er likevel ikke grunn til å være altfor pessimistisk, for verdenssamfunnet har svart på

USAs avgjørelse med å stadfeste nok en gang at man stiller seg bak Paris-avtalen. Frankrikes president sa det kanskje best i går kveld da ha sa at man skal «Make our planet great again».

På grunn av dette skal vi derfor ikke være for deprimerede og heller være stolte av at Norge dagen derpå nok en gang viser at vi vil ta vår del av ansvaret for å bekjempe klimaendringene.

Når Stortinget vedtar klimaloven i dag, blir vi medlem i en eksklusiv klubb av land som har en slik lov. De nordiske landene og Storbritannia har gått foran og vedtatt slike lover. Det nordiske samarbeidet på klimafeltet er solid. Derfor er det også naturlig at de nordiske statsministrene sammen sendte en felles henvendelse til president Trump med en oppfordring til USA om å stå ved Paris-avtalen.

Paris-avtalen, vår felles utslippsforpliktelse med EU, og klimaloven gjør at vi nå har et solid fundament og rammeverk for å redusere klimagassutslippene. Loven setter opp tydelige mål og gir Stortinget og regjeringen et tydelig ansvar for å føre en politikk som gjør at utslippene går ned. Og vi er heldigvis på riktig vei. Utslippene i Norge går ned, i både ikke-kvotepliktig sektor og kvotepliktig sektor. Det er veldig bra, og vi begynner nå å se resultatene av politikken regjeringen fører i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre.

Men det har vært en lang vei fra første gang man begynte å snakke om en klimalov, til vi i dag vedtar en slik lov i Stortinget. Jeg mener det er en klar styrke for loven at et så bredt flertall står bak. Det gjør at den vil stå seg i mange år fremover, uavhengig av hvem som har regjeringsmakten. Nettopp det er kanskje den aller viktigste funksjonen denne loven vil ha. Det vil nemlig fortsatt være de årlige budsjettene og de prioriteringene som man gjør, som vil avgjøre hvilke tiltak man implementerer, og hvor vi retter innsatsen. Det blir årlige redegjørelser for Stortinget om hvordan man ligger an når det gjelder måloppnåelsen.

For flertallet har dette vært et avgjørende prinsipp. Vi skal ikke rettsliggjøre hele klimapolitikken og fjerne den fra det folkevalgte nivået. Det er et viktig demokratisk prinsipp. I høringen for loven var det flere som tok til orde for at klimapolitikken var for viktig til å overlates til politikerne. Jeg vil advare mot en slik holdning, og jeg mener tvert om at nettopp fordi klimapolitikken er så viktig, må den forvaltes av våre folkevalgte politikere. Jeg registrerer at ikke alle er enig i dette, og igjen ser vi at det er de samme partiene som vanligvis skiller lag med det store flertallet i norsk klimapolitikk, som også forfekter et slikt syn. I stedet for å være stolte over at Norge, som et av få land i verden, nå får en klimalov, velger f.eks. SV å kalle loven et makkverk.

Høyre er en del av flertallet i komiteen, som vil opprette et teknisk beregningsutvalg på klimafeltet. Vi mener dette vil gi oss en mer ryddig klimadebatt, der vi bruker mindre tid på å diskutere effekten av de ulike tiltakene og mer tid på hvilke tiltak som faktisk er fornuftig å gjennomføre. Arbeidet i utvalget skal ledes av Miljødirektoratet og trekke på de beste fagmiljøene vi har. Vi nevner noen av disse i merknadene i innstillingen, men jeg vil presisere at dette ikke utelukker andre aktører fra å kunne delta. Det er opp til regjeringen å organisere dette utvalget på best mulig måte.

Avslutningsvis vil jeg si at jeg er veldig glad for at dette vedtaket skjer nettopp i dag. Det er godt at Norge får an-

ledning til å gjøre et klimavedtak som bidrar til at vi er med på å ta et felles internasjonalt ansvar for å bekjempe klimendringene dagen etter at USA velger å sende motsatt signal.

Jeg vil også benytte anledningen til å takke saksordføreren og hele komiteen for et godt samarbeid. Det er derfor et enstemmig storting i dag skal vedta at Norge skal ha en klimalov.

Øyvind Korsberg (FrP) [11:37:56]: Jeg er helt enig med dem som har hatt ordet til nå, i at det er en spesiell dag å debattere en klimalov i Stortinget på, når USA har gått den andre veien. Men hva som eventuelt kommer til å bli virkningen av USAs beslutning, blir sikkert debattert mange ganger i denne salen i de kommende månedene og årene. Så får man se hva som blir utfallet.

Det jeg tenkte jeg skulle bruke min tid her på nå, var bare å knytte noen få kommentarer til saken. Først og fremst vil jeg takke saksordføreren for å ha gjort en god jobb, og det er i all hovedsak en bred enighet i komiteen.

Trepartssamarbeidet har blitt trukket inn i lovverket, og heldigvis får ikke det flertall, for det tror jeg kunne blitt oppfattet som ganske urimelig av de aktørene som ikke ville blitt løftet inn i lovverket. Som det framgår av de merknadene vi har sammen med andre partier, ville man da måttet ta hensyn til bl.a. urfolks rettigheter, menneskerettigheter og biologisk mangfold, som også er en del av fortalen til Paris-avtalen, men som ikke er med. Det å plukke ut enkelte tror jeg ville vært ganske uheldig, for enkeltinteresser ville da blitt prioritert og ville vært mer viktig enn andre. Det tror jeg ikke hadde vært en god måte å gjøre det på, for når det gjelder den måten Norge, Stortinget og embetsverket jobber på, er innspill fra aktørene et viktig og helt sentralt element, og vi har en god tradisjon for det i Norge. Der blir alle parter hørt.

Så til det forslaget som Fremskrittspartiet har valgt å stå utenfor: Vi mener at de hensynene som ligger bak forslaget om å opprette et teknisk beregningsutvalg på klimafeltet, er godt ivare tatt i dag. Vi får en rekke innspill. Enkelte har vært inne på at man på en måte skal få et fasitsvar fra dette tekniske beregningsutvalget. Det tror jeg ikke, og det håper jeg for så vidt heller ikke at man gjør, for det ville være å opprette et utvalg for å stoppe en, etter mitt syn, viktig debatt. Man vil også få en debatt om de organisasjonene som ikke får muligheten til å delta i et slikt utvalg. Da blir det for meg en litt haltende begrunnelse når noen tar til orde for at dette utvalget skal komme med det som er sannheten. Så vi har valgt ikke å støtte det, men registrerer at det får flertall ved hjelp av de andre partiene. Det kan vi gjøre lite med i så måte.

Til slutt: I innstillingen tallfester man at 2050-målene for reduksjon av klimagassutslipp skal være i størrelsesorden 80–95 pst. sammenlignet med utslippsnivået i 1990. Jeg tror det er viktig å vise til de innspillene som kom i høringen, hvor enkelte organisasjoner pekte på at det er usikkert hvordan man skal nå dette målet, rett og slett fordi man ikke har den nødvendige teknologien, og man vet heller ikke kostnadene ved et slikt mål. Det synes jeg er viktig å få fram også fra denne talerstolen, at man har satt seg noen ambisiøse mål, som man ikke helt vet hvordan man skal nå. Men det er godt mulig at teknologien tar oss i den retningen innenfor en forsvarlig økonomisk ramme.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [11:42:35]: Først takk til saksordføreren, som har loset oss trygt igjennom denne viktige saken.

I dag er jeg både glad, lettet og stolt på en gang. Endelig er vi klare til å vedta en klimalov som forplikter den til enhver tid sittende regjering til systematisk å følge opp klimamålene våre og Paris-avtalen.

Vår framtid er avhengig av at vi lykkes med klimamålene. Det avhenger av at all politikk drar i samme retning. Klimaloven er en av de viktigste lovene – kanskje den aller viktigste loven – Stortinget vedtar i denne perioden, fordi den vil sikre en mer langsiktig klimapolitikk.

Nasjonale klimamål må bygge på fakta fra klimavitenenskapen. Det er bred politisk enighet i Norge om mange av tiltakene for å nå 2-gradersmålet. Men mange av de viktigste tiltakene som trengs, kan fort bli prioritert bort i konkurranse med mer kortsiktige tiltak. En klimalov med karbonbudsjetter etter britisk modell vil sikre en langsiktig klimapolitikk.

Loven kommer ikke uten kamp. Jeg skal ikke bruke tida på å klage på framdriften. Nå er vi tross alt i mål. Regjeringa sendte først på høring i fjor et forslag som var litt for ullent og tamt, for å si det forsiktig. Men i og med at klima ble et kjernesporsmål i budsjettforhandlingene i fjor høst, ble det også i siste sving forbedring av klimaloven. Og det gjorde klimaloven godt.

Et ankepunkt fra flere hold har vært at man kan risikere å ende opp uten klimakutt i eget land. Nå er det slik at vi har inngått en avtale med EU om felles oppfylling av kuttene, fordi det er effektivt. Men det må ikke og skal ikke bli en sovepute for Norge på hjemmebane. Det vil i så fall være i tråd med lovens intensjon, som nettopp er at vi har et lavutslippssamfunn i 2050.

Omstillingen til lavutslippssamfunn trenger ikke å bli vond og vanskelig for næringsliv og inntjening. Ved å ligge i forkant av denne omstillingen kan vi ha mange fortrinn i et globalt og på sikt mindre fossilavhengig marked. Men da må vi ikke lene oss tilbake og ta kuttene i andre land. Det føler jeg meg for øvrig sikker på at heller ikke vil skje.

Det har vært fremmet ønske om et uavhengig klimaråd, og jeg skal innrømme at jeg tidligere hadde sansen for dette, ikke minst fordi jeg ser at det har spilt en viktig rolle i Storbritannia. Jeg er imidlertid en av dem som har kommet til at dette kan bli vanskelig i en norsk kontekst, og at et teknisk beregningsutvalg er mer hensiktsmessig. Var det noe vi erfarte i budsjettforhandlingene i fjor, var det nettopp behovet for gjennomarbeidede og troverdige beregninger av klimaeffekt. Det er naturlig at dette arbeidet ledes av Miljødirektoratet, slik det framgår av forslaget. La meg også benytte anledningen til å si at det er naturlig og viktig at også fagmiljøet i CICERO blir benyttet i beregningsutvalget og andre aktører som kan tilføre viktig kunnskap til utvalget.

Så til slutt: Gratulerer med dagen! Norge vedtar i dag en klimalov. Det er ikke mindre enn historisk.

Ola Elvestuen (V) [11:46:47] (komiteens leder): Global oppvarming er sammen med påfølgende klimendringer de mest urovekkende og skremmende utfordringene verden står overfor. Det kommer til å gi store endringer selv om vi lykkes med klimapolitikken som vi nå er i gang med å føre.

Da Paris-avtalen ble undertegnet i 2015, var det et kjempestort steg på veien for at verden skal ta tak i egne utslipp, redusere dem og slik ta tak i den største utfordringen som vi står overfor. Det er 195 land som har tilsluttet seg Paris-avtalen, og som flere har påpekt, er det spesielt i dag å skulle vedta en klimalov i Norge, når den nest største utslippsskilden av de 195 landene, USA, i går varslet at de trekker seg fra Paris-avtalen.

Nå tror jeg at selv om president Trump trekker seg fra Paris-avtalen, kommer utslippene i USA i årene framover likevel til å gå ned. Til det er det sterke nok krefter i amerikansk næringsliv, blant lokale myndigheter og i delstatene til fortsatt å føre – og kanskje forsterke – klimapolitikken. Det går likevel ikke an å overvurdere betydningen av at USA trekker seg ut. Det er klart at USA som en leder i klimaarbeidet vil bli borte, et USA som har ledet an i arbeidet med å utforme regelverket som Paris-avtalen skal bygge på i årene framover, vil bli borte, og den finansielle støtten som de også gir til internasjonalt klimaarbeid, vil bli borte. Men den eneste måten å svare på det på er å gjøre mer – og gjøre mer sammen med de landene som vi samarbeider tettest med.

Å få på plass en klimalov i Norge har vært en lang prosess. Venstre foreslo første gang i forrige periode at man skulle arbeide med en klimalov. Da fikk det to stemmer. Det har vært foreslått og blitt vedtatt at vi skulle utarbeide en klimalov i denne perioden, og det har pågått forhandlinger – man hadde en høringsuttalelse i fjor høst – men vi har også hatt forhandlinger i budsjettarbeidet om utformingen av en klimalov. Så jeg vil takke, som mange andre, både saksordføreren og komiteen for det arbeidet som er gjort omkring denne loven nå fram mot stortingsbehandlingen, men jeg vil også gjerne takke både regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti for det arbeidet som vi har gjort i budsjettforhandlingene, spesielt i vinter, hvor man fikk inn nettopp de konkrete målsettingene og måltallene mot 2050 – med 85–90 pst. reduksjon – og hvor man fikk strammet opp forholdet mellom storting og regjering, som gjør at vi nå vedtar en klimalov med den samme tyngden og sammenlignbar med klimaloven i Storbritannia.

Dette er jo en klimalov som er et tillegg til den politikken vi ellers skal føre. Vi har en prosess pågående med hensyn til at vi ønsker enighet med EU om å redusere utslippene med 40 pst. fram mot 2030. Det vil gi et sett av regler som forplikter oss inn mot EU, og vi setter nå i tillegg mål fram mot 2050. Denne loven sikrer den forpliktelsen som vi har, det minimum som Norge må oppnå, både alene og sammen med EU. I tillegg til dette er det fullt mulig å ha egne målsettinger for å komme enda lenger enn det som er forpliktelsene i klimaloven.

Fra Venstres side synes jeg at gitt det som har skjedd, ut fra det arbeidet som har vært gjort med klimalov over lang tid, er resultatet veldig godt. Gitt den situasjonen både vi og verden er i i dag, med USA som trekker seg fra Paris-avtalen, er det kanskje enda viktigere enn noen gang å vise at vi fortsetter å gå framover, og enda viktigere at vi nå vedtar en slik lov også i Norge.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [11:52:05]: Det kan ikke være tvil om at akkurat nå er president Trump den største trusselen mot vår felles framtid – ikke bare ved at han vender ryggen til verden ved å trekke USA fra Paris-avtalen, men først og fremst ved den klimapolitikken han

fører i landet med verdens nest høyeste utslipp. Selv om ordbruken er en annen, er den nasjonale politikken rystende lik på hjemlige trakter. Trump opphever Obamas nei til oljeboring i Arktis; i Norge vil olje- og energiministeren åpne nye områder for olje i Arktis, og miljøministeren forsøker å flytte grensene for oljeaktiviteten – iskanten – lenger og lenger nord. Trump vil bekjempe omleggingen til mer fornybar energi og ha nytt liv i kullnæringen; i Norge har regjeringen kuttet støtten til ny fornybar energi og tildelt flere områder til olje enn noensinne. Trump har satt klimafornektene inn i sentrale posisjoner; i Norge er halvparten av Frp-erne som er statsråder, klimafornektere. Trump avblåser de nasjonale klimamålene om å kutte opptil 28 pst. CO₂ innen 2025; i Norge har regjeringen avblåst alle nasjonale klimamål, og det er det som blir lovfestet i dag. Selvsagt er det forskjeller, men likhetene i politikken som faktisk føres, er en ubehagelig sannhet som flere burde bli oppmerksom på.

Da forslaget om en klimalov ble fremmet av daværende leder i WWF, Rasmus Hansson, så man til den britiske klimaloven som til nå har vært en suksess. Kjernen til suksessen med den britiske loven er tydelig lovfesting av langsiktige nasjonale mål for utslippskutt, tydelig lovfesting av nasjonale mål god tid i forveien, årlig rapportering av alle nasjonale utslipp inklusiv internasjonal luftfart, et uavhengig klimaråd som gir råd om både oppdaterte mål og hvilken politikk som bør føres, og oppdatering av politikken fra regjeringen og parlamentets side, som fastlegger hvordan målene skal nås.

Ingen av disse tingene er på plass i klimaloven som blir banket gjennom i dag. De langsiktige og kortsiktige målene om utslippskutt skal oppnås i fellesskap med EU – det er ingen vedtak for hvor mye vi skal kutte i Norge. Det blir ingen rapportering av utslippskutt i industrien og oljeindustrien. Det blir ingen tydelig plan. Det blir ikke noe uavhengig klimaråd. Alle disse tingene står SV og Miljøpartiet De Grønne sammen om å foreslå – og jeg tar opp alle de forslagene som SV er med på – sammen med et nytt mål om utfasing av all fossil energibruk innen 2040. SV vil også fremme et langsiktig mål om nullutslipp i 2050.

Hovedskillelinjene i norsk klimapolitikk har i alle år i nyere tid gått mellom dem som mener at vi burde sette tydelige nasjonale mål, og dem som mener at det er like bra å betale andre for å gjøre klimadugnaden. Før gikk skillet mellom oljepartiene Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre på den ene siden og resten av oss på den andre. Nå er det kun SV og Miljøpartiet De Grønne som vil lovfeste tydelige nasjonale mål; resten er imot. Det er det tristeste som har skjedd i norsk klimapolitikk de fire siste år. Vi hadde et nasjonalt utslippsmål mot Jens Stoltenbergs vilje, presset fram av SV i regjering og forsterket av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre utenfor regjering, om at innen 2020 skulle nasjonale utslipp kuttes til mellom 45 og 47 millioner tonn. Før valget var løftet fra opposisjonspartiene at dette skulle nås, og at klimapolitikken skulle forsterkes. Miljødirektoratets rapporter i 2014 viste at det var mulig. Nå – etter fire år med høyrestyre, velsignet av Venstre og Kristelig Folkeparti – viser regjeringens perspektivmelding at utslippsmålet for 2020 om å kutte til 47 millioner tonn ikke nås før i 2030. Alle bortsett fra SV og Miljøpartiet De Grønne stemmer imot å lovfeste klimamålet for 2020, som vi sto sammen om i klimaforlikene i 2007 og 2012.

Det er ikke tilfeldig at hver gang jeg ser på Trine Skei Grande, så tenker jeg på Siv Jensen. Det er ille at Senterpartiet, som er imot direktiver fra EU, mener det er greit å kjøpe seg fri fra klimadugnaden ved å investere i grønn omstilling i Spania i stedet for å investere i grønn omstilling i Norge. Det er fortvilende at Rasmus Hansson jubler over klimaloven som vedtas i dag, selv om han vet så inderlig godt at den loven vi vedtar i dag, ikke kommer til å kutte klimagassutslipp i Norge, og han kalte den selv for pinglete den gangen den ble lagt fram.

Det er ikke rart at folk blir forvirret over klimadebatten i Norge i dag. Alle partiene bruker de samme fyndordene, og verdikonfliktene er nesten borte. Derfor er det lett for mange partier å fordømme president Trump i dag, men glem ikke at Trumps klimapolitikk har gode vekstvilkår i den norske regjering. Det er derfor den klimaloven som vedtas i dag, er en lov jeg tidligere har kalt et makkverk. Til tross for at Trump har sagt opp Paris-avtalen og klimakonvensjonen, har jeg håp for framtiden: fordi strøm fra sol for første gang er billigere enn nedbetalt kull, på grunn av Tysklands solsubsidier, og fordi elbil- og batteriprisene stuper på grunn av bl.a. norsk elbilpolitikk. Det er åpenbart at skal Norge ta sitt rimelige ansvar for å kutte nasjonale utslipp og kutte i oljeutvinning, så må partier som SV og Miljøpartiet De Grønne blir vesentlig sterkere. Valget 11. september er første sjansen for folk til å få gjort noe med dette.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har tatt opp de forslagene han refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [11:57:26]: Jeg ser ikke like mørkt på dagen som representanten Holmås gjør, og det er fordi det er hyggelig og konstruktivt å kunne stå her en del år etter at vi i WWF tok initiativ til arbeidet med denne loven, og sto nokså alene om det, og i dag høre et enstemmig storting vedta den. Poenget med denne loven er at den gjør noe og gir noe som norsk klimapolitikk har manglet veldig sårt helt fram til nå, nemlig en systematisk ramme for hvordan klimapolitikken skal gjennomføres, og forpliktende punkter i den gjennomføringen, som vil gjøre det mye vanskeligere – ikke umulig, men mye vanskeligere – å fortsette det som er den innbitte tradisjonen i norsk klimapolitikk, nemlig overhodet ikke å holde hva man lover.

Vi får nå to rapporteringspunkter hvert år i Stortinget, både knyttet til framleggelsen av statsbudsjettet og til rapporteringen om gjennomføringen av klimapolitikk, som gjør det både mulig og nødvendig for alle partier i Stortinget å ta stilling til helheten i klimapolitikken, ikke bare rekklameforslagene om tiltak som kutter et eller annet, men også forslagene eller tiltakene i statsbudsjettet som øker utslipp eller undergraver utslippskutt. Det er en type helhetstenking som er et betydelig framskritt i norsk klimapolitikk. Det blir også et betydelig framskritt at vi tvinger oss selv til å forsterke klimamålene hvert femte år, basert på faglige råd bl.a. fra et beregningsutvalg som vil gjøre til historie den omgangen vi hadde med statsbudsjettet rett før jul, hvor det var en vilter og fullstendig faktaløs krangel om hvem som oppfylte og ikke oppfylte hvilke klimamål. Neste gang skal vi vite hva klimabudsjettene til Framskrittspartiet, til Arbeiderpartiet og til Senterpartiet faktisk innebærer målt mot de langsiktige målene som settes.

Så har det aldri vært noen som helst tvil om at Miljøpartiet De Grønne er kritisk til svært mange sider ved norsk klimapolitikk, og vi er svært kritiske til deler av denne loven også. Kanskje det aller mest problematiske er at stortingsflertallet vedtar en formulering om et lavutslippssamfunn i 2050 som innebærer at Norge skal kunne bli et lavutslippssamfunn uten å kutte utslipp. Det kommer ikke til å være gjennomførbart, fordi det er så mange teknologiske, økonomiske og politiske utviklingstrekk som vil gjøre en slik strategi umulig, men det er trist at stortingsflertallet holder fast på den typen formulering som bare innebærer én ting, nemlig forestillingen om at Norge skal kunne bli – og skal tjene på å få bli – det siste fossile landet i Europa.

Det som kanskje er viktigst ved den loven som nå vedtas, ved siden av at den setter en ramme for arbeidet på Stortinget, er det signalet og de mulighetene den gir for norsk næringsutvikling og for utvikling av norske jobber. Det er nemlig klimapolitikken og politikken for å oppfylle FNs internasjonale bærekraftsmål som er den viktigste globale og nasjonale driveren for næringsutvikling, for teknologisk utvikling og, jeg vil til og med si, for samfunnsutvikling i våre dager. Det å gi norsk næringsliv en klarere beskjed om at nå vil denne politikken bli gjennomført, er den beste gaven vi kan gi det næringslivet – veldig mye bedre og veldig mye mer verdifullt enn detaljer om skatte-tiltak.

En svært viktig svakhet ved denne loven, som vi må jobbe med å få inn, er det Miljøpartiet har påpekt en rekke ganger, nemlig det faktum at Norges suverent største klimaansvar – oljen og gassen vi eksporterer, og utslippene, de ti ganger så høye utslippene, som det forårsaker – er fortsatt noe Stortinget snur fullstendig ryggen til. Det og bruken av Statens pensjonsfond utland – 8 000 mrd. kr investert i mainstream utvikling på verdensmarkedet, en mainstream som er farlig for jordas framtid – er de to store klimadinosaurene som vi fortsatt ikke adresserer, og som vi må ta tak i i framtida.

For øvrig tar jeg opp de forslagene vi er med på.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Rasmus Hansson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Vidar Helgesen [12:02:42]: Paris-avtalen er en sterk politisk og rettslig forpliktelse. Den er også en dypt moralsk forpliktelse til felles global innsats mot klimaendringene. Dagen etter at USAs president har vendt ryggen til dette moralske fellesskapet, bringer Stortinget i dag Paris-avtalens viktigste innhold inn i norsk lov. Jeg vil takke komiteen og saksordføreren for godt arbeid i så måte.

Loven innebærer også at vi lovfester samarbeidet med EU. Dette samarbeidet blir nå en enda viktigere del av norsk klimapolitikk i lys av at USA forlater Paris-avtalen. Det er nå fremfor alt EU som får ansvaret for å gi lederskap til de internasjonale klimaforhandlingene. Det initiativet som regjeringen og samarbeidspartnerne tok til felles gjennomføring med EU i klimapolitikken, styrker også Norges gjennomslag i de internasjonale klimaforhandlingene, og det blir viktig når EU får en sterkere og viktigere rolle.

Jeg er glad for at det er bred tilslutning til de forslagene og hovedgrepene som regjeringen og samarbeidspartiene

ble enige om i fjor høst. Det er ikke slik at den politiske utfordringen med å videreutvikle klimapolitikken forsvinner med denne klimaloven. Vi lovfester det langsiktige målet om at Norge skal bli et lavutslippssamfunn, men det er politiske tiltak og vedtak som skal ta oss dit. Det viktige er at heretter blir alle fremtidige regjeringer og Stortinget, uansett farge og politisk konstellasjon, forpliktet av loven til å arbeide for å realisere dette målet.

Min forgjenger Tine Sundtoft sa i forbindelse med anmodningsvedtaket i 2015 at klimaloven vil styrke vårt klimademokrati. Det er en viktig merverdi ved loven. Gjennom systematikken som ligger i årlige redegjørelser for Stortinget, legger klimaloven til rette for en regelmessig, godt faglig fundert og åpen debatt om status og fremdrift i klimapolitikken. Gjennom at loven tar Paris-mekanismen hjem, legger den til rette for at vi hvert femte år må gjøre en mer omfattende vurdering av Norges respons på klimautfordringen og om vi kan strekke oss lenger.

Det er tre viktige ting jeg vil fremheve. Det første er at vi lovfester klimamålet for 2030 om 40 pst. reduksjon, hvor regjeringens hovedgrep er at målet kan gjennomføres felles med EU. Vi har aldri hatt et så forpliktende mål for utslippskutt. Gjennomføringen i Norge blir krevende. Det vil kreve nye tiltak og virkemidler, og før sommeren vil regjeringen legge frem en stortingsmelding med en overordnet strategi for å nå dette målet. Klimaloven legger til rette for at en løsning i fellesskap med EU kan videreføres også etter 2030. Vi har allerede tett integrasjon med EU i klimapolitikken. EU har vedtatt et ambisiøst veikart mot en lavkarbonøkonomi i 2050, og et samarbeid med EU om felles gjennomføring av klimamålene kan gi viktige bidrag til utslippsreduksjoner nasjonalt og til den langsiktige omstillingen som klimaloven skal fremme, med lovfesting av målet om et lavutslippssamfunn.

For det andre er det slik at Norge er en liten og åpen økonomi. En ambisiøs klimapolitikk i Norge kan ikke ses isolert fra landene omkring oss. Lovforarbeidene understreker at en ambisiøs politikk nasjonalt må være fornuftig i internasjonal sammenheng. Det betyr at når politikken utformes, skal det tas hensyn til konsekvensene av kvotesystemet, faren for karbonlekkasje og industriens konkurransevne. Loven legger til grunn den realitet at om lag halvparten av utslippene fra Norge i dag er omfattet av EUs kvotesystem for virksomheter.

For det tredje gjør loven en viktig balanse mellom jus og politikk, eller mellom rettsliggjøring av klimapolitikken og det politiske ansvaret. Jeg merket meg at et flertall i komiteen også fremhever dette, at klimapolitikken er og forblir en sentral politisk utfordring, og at det er folkevalgte organer som må beholde initiativet i utformingen av de politiske løsningene. Det er viktig også fordi klimautfordringene er en omstillingsutfordring. Paris-avtalen er en rammebetingelse for den store samfunnsomstillingen som Norge skal igjennom for å bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Klimaloven tydeliggjør regjeringens og Stortingets ansvar i klimapolitikken, men overlater den konkrete utformingen til fremtidige beslutninger.

Jeg merker meg også anmodningen om å utnevne et teknisk beregningsutvalg ledet av Miljødirektoratet. Med den innretningen det er gitt av Stortinget, tror jeg det kan være et positivt tilskudd til norsk klimapolitikk. Det vil ikke løse utfordringene med å måle og beregne utslippseffekter, men det vil kunne skape en bedre felles forståelse

av utfordringene og bidra til forbedrede metoder. Det vil styrke Miljødirektoratets rolle som koordinator for det faglige samarbeidet om faktagrunnlaget for klimapolitikken.

Klimaloven bygger på hovedlinjene vi er enige om i klimapolitikken. Den løser ikke alle uenigheter, men jeg tror vi kan være enige om at omstillingen til lavutslippssamfunnet vil utfordre det norske samfunnet i mange år fremover, og at klimaloven vil sikre en god systematikk i det arbeidet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [12:07:58]: Jeg vil gripe fatt i det siste som statsråden tok opp i sitt innlegg, som handlet om dette tekniske beregningsutvalget. Jeg er glad for at statsråden nå er mer positivt innstilt til det. Vi hørte jo da forslaget kom, at han mente dette var unødvendig. Jeg tror han brukte ord som smør på flesk. Allikevel skriver alle partier i Stortinget i dag, med unntak av Fremskrittspartiet, at de mener at dette er viktig for å styrke beslutningsgrunnlaget for ulike veivalg som gjøres i klimapolitikken. Vi mener at for at dette skal være et utvalg som skal ha størst mulig troverdighet, er det også avgjørende å få deltakelse utenfor byråkratiet, og selv om vi ikke skriver det i selve forslaget, er det ingen tvil når man leser merknadene om hva som er stortingsflertallets – et veldig bredt stortingsflertalls – klare vilje.

Derfor stiller jeg mitt direkte spørsmål til statsråden: Vil han umiddelbart sette i gang arbeidet med å starte et teknisk beregningsutvalg med deltakelse i tråd med det stortingsflertallet skriver i sine merknader?

Statsråd Vidar Helgesen [12:09:03]: Jeg kan bekrefte at jeg vil følge opp dette og sette i gang det arbeidet umiddelbart. Vi tar sikte på at loven skal tre i kraft 1. januar 2018, og det betyr at rammene og aktivitetene som skal pågå, og som er nødvendige for å få loven gjennomført, også må være på plass til da.

Jeg tror det er viktig å ta hensyn til to ting. Det ene er den inkluderingen som Stortinget legger stor vekt på, det at ulike miljøer skal være med i prosessen. Det andre og meget viktige er at de som står ansvarlig overfor Stortinget for gjennomføringen av politikken, og de underliggende etatene til departementene, er med og blir ansvarliggjort i klimapolitikken, og det betyr at deres deltakelse, sektor for sektor, blir veldig viktig. Vi er nødt til å ha begge de hensynene med oss.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [12:10:16]: Statsråden har jo vært EU-minister og er nå klimaminister. Det er ingen tvil om at statsråden er mer opptatt av EU enn av å kutte norske klimagassutslipp. Den loven som blir vedtatt i dag, kommer ikke til å sette noen nasjonale utslippsmål, det er bare ting som skal gjennomføres i fellesskap med EU. Det å samarbeide med EU nevnes mer enn 50 ganger, mens utslippskutt nevnes seks ganger, og det er vel beskrivende for hva det er statsråden har i tankene.

Derfor er mitt spørsmål veldig, veldig enkelt, for selv om man ikke har et mål, er det likevel avgjørende å planlegge for å kutte utslipp i Norge. Derfor spør jeg: Hvilket nivå for norske utslipp har regjeringen bedt embetsverket planlegge for å oppnå i 2020 og i 2030?

Statsråd Vidar Helgesen [12:11:13]: For å ta det siste først: Vi kommer altså med en stortingsmelding om klimapolitikken snart, og der vil vi legge opp en overordnet strategi for å nå 2030-målene. For 2020-målene er det klimaforliket som ligger til grunn. Som det fremgår av Perspektivmeldingen, har vi med de tiltakene regjeringen og samarbeidspartiene har blitt enige om, kuttet det gapet vi overtok, med tre fjerdedeler, og vi er derfor på god vei til å komme – om ikke annet – veldig nær 2020-målet, og det er med utgangspunkt i relativt konservative anslag.

Så har jeg bare lyst til å si at EU-løsningen i klimapolitikken vil føre til større forpliktelser for Norge: årlige utslippsbudsjetter som vi ikke har hatt før, en mye tydeligere internasjonal overvåking av at vi gjør jobben vår. Derfor går EU-løsningen og nasjonale forpliktelser her hånd i hånd.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [12:12:19]: Jeg spurte ikke om klimaforliket lå til grunn, for alle vi som er her, har jo vedtatt at klimaforliket ligger til grunn. Det jeg spurte statsråden om, var: Hva har statsråden bedt embetsverket i de ulike departementene planlegge for å nå av klimagassutslipp i 2020 og 2030? Det å vedta og juble for ting i festtaler er noe helt annet enn å gå hjem og planlegge for å nå utslippsmålene. Derfor spør jeg: Hva har regjeringen vedtatt å be embetsverket sitt planlegge for å nå i 2020?

Statsråd Vidar Helgesen [12:12:57]: Det er slik, som alle riktignok vet i denne sal, at klimaforliket ligger til grunn, og arbeidet og prioriteringen denne regjeringen og samarbeidspartiene har hatt, er å styrke virkemidlene, styrke klimaforliket, for å komme nærmere målene. Men mye av forutsetningene og systematikken i 2020-arbeidet lå til grunn da vi overtok. Vi har lagt vekt på å styrke det, og det har vi sannelig også gjort.

Vi bringer for 2030-målene inn en systematikk som Heikki Eidsvoll Holmås bare kunne drømme om da han og hans parti satt i regjering. Der kommer vi med en helt annen planmessighet enn det norsk klimapolitikk var preget av før vi overtok. Derfor vil jeg be Holmås om å ha tålmodighet noen uker til før han skal få ta del i den store gleden det blir å lese vår stortingsmelding med en større systematikk i klimapolitikken for 2030.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [12:14:05]: Mon det! Jeg ser jo at statsråden er en mann som stort sett legger fram stortingsmeldinger etter at det er mulig for Stortinget å behandle disse meldingene. Stortinget får jo aldri mulighet til å styre klimapolitikken på dette området fordi statsråden bruker for lang tid til å finne ut av hva i all verden det er han mener.

Statsråden sier at vi får en helt ny systematikk i utslippskuttene i Norge. Statsråden har fremmet en klimalov der han ikke engang har tenkt å rapportere på halvparten av Norges utslipp. Utslippene i kvotepliktig sektor, med andre ord fra industrien og oljeindustrien, har ikke statsråden engang tenkt å rapportere på. Da spør jeg: Hva slags systematikk og hva slags nasjonale ambisjoner og mål er det han ber embetsverket planlegge for å oppnå av kutt i kvotepliktig sektor, med andre ord i industrien og i oljeindustrien?

Presidenten: Presidenten vil bemerke at hun ikke tror statsråd Helgesen behøver å svare på hva slags kommunikasjon han har med sitt embetsverk.

Statsråd Vidar Helgesen [12:15:09]: Takk for den påpekningen, president. Jeg kan likevel si at vi i meldingen vil komme tilbake til klarere mål og mer systematikk. Jeg ser frem til det.

Det europeiske kvotesystemet har et system for å sikre at utslippsmålene nås. Når norsk næringsliv er med i det, er det også med på å bidra til å nå europeiske klimamål. De målene som gjelder for kvotesystemet for 2020, vil bli nådd. De målene som vil gjelde for 2030, skal bli nådd. Og vi skal ha tiltak for å nå dem.

Jeg har bare lyst til å si at når det gjelder stortingsmeldingen, kommer den som en melding før planen, i den forstand at vi vil komme til Stortinget med en sak når EU-løsningen er klar. Vi synes altså at vi vet nok nå til å komme tidligere med en overordnet strategi for å nå 2030-målene.

Rasmus Hansson (MDG) [12:16:33]: Tatt i betraktning hvordan regjeringen og for så vidt tidligere regjeringer har strittet imot å innføre en klimalov, må det være hyggelig å stå her som den statsråden som legger fram dette som et veldig viktig virkemiddel. Blant de mange tegnene på at uviljen fortsatt finnes, er det at regjeringen har strittet så kraftig imot å rapportere på sektornivå, altså per departement, hvordan utslippene skal gå ned og går ned innenfor samferdsel, landbruk osv. Det ville blitt oppfattet som forholdsvis psykedelisk hvis man i statsbudsjettet mente at det var en fornuftig fleksibilitet å ikke presisere budsjettene innenfor landbruk og samferdsel, men bare rapportere alt i samme suppa. Spørsmålet til statsråden er: Hvordan vil han håndtere det problemet som oppstår når man ikke har en systematisk rapportering på sektornivå innenfor ikke-kvotepliktig sektor?

Statsråd Vidar Helgesen [12:17:41]: Innenfor ikke-kvotepliktig sektor får vi et mål som etter alt å dømme vil være på 40 pst. Det skal nås både med virkemidler rettet inn mot den enkelte sektor og med virkemidler på tvers av sektorene. CO₂-avgiften er et viktig virkemiddel i så måte. Hvordan det vil slå ut for ulike sektorer, er det ikke alltid like lett å forutse, men vi vil sikre at vi når det målet for ikke-kvotepliktig sektor som en helhet. Det vil vi sikre gjennom at vi med EU-løsningen får utslippsbudsjetter som vi må svare for, og som, i motsetning til hva mange prøver å påstå, vil bety kraftige utslippskutt også i Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [12:18:48]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i motorferdselloven (forsøksordning for catskiing (Innst. 328 L (2016–2017), jf. Prop. 83 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Presidenten vil videre foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, har en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Odd Henriksen (H) [12:19:57] (ordfører for saken): Jeg må få takke komiteen for et godt samarbeid, samtidig som jeg vil si at det har vel ikke vært den mest krevende saken å være saksordfører for.

Det denne saken handler om, er «catskiing». Bakgrunnen for at vi har saken oppe i dag, er at det da vi endret motorferdselloven sist, kom inn et forslag om å se på muligheten for å kunne drive med «catskiing». «Catskiing» benyttes altså om når man transporterer skiløpere opp på fjellet med tråkkemaskiner eller en lignende stor beltetvogn, for at de så kan få stå på ski ned i upreparerte skibakker.

Det å åpne for motorferdsel i utmark er krevende, og det er ikke noe som komiteen går med på denne gangen heller. Det jeg tror er årsaken til at vi på mange måter kan tillate en viss oppmykning eller en viss måte å gjøre dette på, er at det kan bli gjort på en relativt sett skånsom måte, i og med at vi ikke åpner for en permanent endring av motorferdselloven, men en mulighet for å ha en prøveordning som skal vare i seks år. Den prøveordningen skal knytte seg til områder som allerede er tatt i bruk, for det må knytte seg til allerede eksisterende skianlegg. For naturens del tror jeg at det som gjør at vi får et så stort flertall for å kunne åpne for det, er at det blir gjort på en særdeles skånsom måte. Det er en skånsom prøveordning vi nå åpner for.

For de kommunene som eventuelt ønsker å gjøre det, har vi sagt at vi ønsker å åpne for seks plasser hvor dette kan testes ut. Det skal som sagt testes ut i områder hvor man allerede har et skianlegg, og for mange av de skianleggene er man i områdene utenfor løypene allikevel med tråkkemaskin. Per i dag har man altså ikke lov til å ha folk hengende etter. Det åpner vi nå for. I tillegg er det sånn at for at man skal kunne få tillatelse til å være med i prøveordningen, eller for de kommunene som får tillatelse til å åpne for prøveordning, er det en ganske omfattende saksbehandling de skal gjennomføre, knyttet til motorferdselloven § 4 a og samme bestemmelse i forskriften. Det betyr at man skal ha en ganske stor utredning knyttet til hvordan dette skal gjøres, med de hensyn som der skal tas, og også med de begrensningene som er knyttet til vernede områder og andre sårbare systemer.

Jeg tillater meg å si at jeg tror at det er ikke lett, som sagt – det er krevende å åpne for motorferdsel i utmark. Dette er en prøveordning som noen av næringene har bedt oss om å se på. Vi gjør det på en særdeles skånsom måte, og vi kan gjøre det uten at det får altfor store konsekvenser. Det er et seksårig prosjekt, som skal evalueres etter fire år, og som skal danne grunnlag for en eventuell beslutning om dette skal bli noe som man skal se på videre framover, etter seks år.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:23:20]: Tar du den, så tar du den, sa mannen og lesset stokk etter stokk på sledelasset bak hesten sin. Til slutt var selvsagt lasset for tungt, og hesten klarte ikke å komme seg av flekken.

Denne historien har sikkert mange av oss hørt i barndommen, og parallellen til debatten om motorferdsel i utmark har kanskje noen av mine ærede medrepresentanter sett allerede. Tøyer vi grensene for hva som tillates av unødvendig motorferdsel i utmark, mer og mer – om enn bare litt og litt – er det færre og færre områder igjen uten motordur som forstyrrer roen i fjellet.

Det er riktignok mange begrensninger ved dette forslaget. Flertallet og regjeringa legger til grunn et begrenset forsøksprosjekt, begrenset i tid og i omfang. Hensikten er for så vidt prisverdig nok: å skape grunnlag for ny næring i tilknytning til alpinanlegg eller utvidelse av eksisterende næring – og attpåtil i nord. Det er sikkert mange som vil bruke dette, og det blir enda vanskeligere å skjære gjennom og si nei etter at ny næring er etablert.

Vi ser det næringsmessige argumentet. Vi mener likevel at hensynet til minst mulig unødvendig motorferdsel i naturen, og til sikkerhet for skred og ulykker, trumfer dette. Miljødirektoratet fraråder å åpne for catskiing i Norge. Det er vi hjertens enig i, og vi vil stemme mot lovendringen.

La meg legge til at jeg er en smule forundret over Venstres plassering i denne saken.

Rasmus Hansson (MDG) [12:25:38]: Hvorfor har Stortinget vedtatt en lov om motorferdsel i utmark som sier at vi ikke skal ha motorferdsel i utmark? Jo, det er fordi Stortinget mente at vi ikke skal ha motorferdsel i utmark. Men etter at den loven ble vedtatt, har Stortingets flertalls hovedambisjon vært å bruke enhver anledning til å bore små og store hull i den loven, sånn at det likevel kan bli litt mer motorferdsel i utmark, med de mest merverdige og utroverdige begrunnelser.

Vi har hatt en svær omgang med frislipp av snøscootere, som startet med en såkalt prøveordning. Den prøveordningen viste veldig tydelig, og erfaringene fra andre land viser veldig tydelig, hva som skjer når man tillater etablering av en næring av interessegrupper som er basert på å gjøre det motsatte av det som er lovens formål, nemlig å drive motorferdsel i utmark: Det blir svært vanskelig for de store, konvensjonelle og ikke så veldig miljøinteresserte partiene å motstå det trykket som oppstår som følge av disse såkalte prøveordningene. Derfor har vi fått dette uverdige frislippet av snøscootere i norsk natur, som dette stortinget nylig vedtok.

Nå er vi på'n igjen. Nå skal man prøve ut hva det betyr å kjøre preppemaskiner opp med noen folk som henger etter, sånn at de kan kjøre på ski nedover. De fleste i denne salen har antakelig vært nok ute i terreng med snø på, til at de kan forestille seg omtrent hva det går ut på. Alle kan også forestille seg hva det går ut på når man etablerer næringsinteresser gjennom seks år som synes at dette er en god idé, og etablerer grupper som synes det er gøy, og så skal man etterpå prøve å motstå de gruppenes og de næringsinteressenes synspunkter når man skal såkalt evaluere ordningen.

Det er én mulighet for å begrense dette, og det er at Stortinget gjenoppretter respekten for det naturvernlovverket som man tidligere har vedtatt – at Stortinget gjenoppdager grunnpoenget i denne naturvernlovgivningen, nemlig at man av og til må ha ryggrad til å si nei, av hensyn til naturen, på naturens vegne, og av hensyn til det store

flertallet som ikke primært har interesse av å bli tauet opp bakker av preppemaskiner eller av andre ting.

Jeg håper at vi om seks år har et storting som har gjenopprettet respekten for naturvernlovverk, det ansvaret man må føle for å ivareta en natur som har svake interesser på sin side, og den langsiktigheten som kreves for å skjønne hva man gjør når man slipper løs en næring i et såkalt prøvprosjekt og så liksom skal kunne begrense den etterpå, når den har etablert seg.

Statsråd Vidar Helgesen [12:28:49]: Først må jeg si at jeg er glad for å høre at det kanskje er flere enn meg som lurte på hva dette med catskiing var, første gang de hørte ordet. Denne regjeringen er generelt opptatt av å styrke lokaldemokratiet og distriktenes muligheter for å skape arbeidsplasser og vekst. Det er bakgrunnen for at jeg har lagt frem et forslag som innebærer at kommuner kan få myndighet til å fastsette forskrift om en kommunal forsøksordning for catskiing.

Vi har et langstrakt land. Det er svært store variasjoner i naturmangfold, areal, topografi, klima og antall innbyggere. I noen kommuner er det mye plass i fjellheimen, begrenset naturmangfold og relativt få brukere av naturen. Andre steder er det mer etablert og omfattende klassisk friluftsliv eller verdifullt eller truet naturmangfold, som f.eks. villrein som det må tas spesielt hensyn til. Noen kommuner har alpinanlegg der catskiing kan gi grunnlag for nye inntekter, andre har en betydelig reiselivsnæring som baserer sin virksomhet på den svært verdifulle uberørte naturen og ikke motorisert ferdsel.

Muligheten til å oppleve naturområder uten støy er et viktig nasjonalt fellesgode. Det er av stor betydning at slike verdier ivaretas. Vi vet at catskiing kan ha ikke ubetydelige ulemper for reiseliv, friluftsliv, naturmangfold og reindrift, og at det kan bidra til økt risiko for skred, skader og ulykker. Det er liten erfaring med catskiing i andre land, det er usikkert hvilket omfang det vil bli, og dermed også hvordan de eventuelle negative effektene vil bli, dersom regelverket endres.

Derfor er mitt utgangspunkt at åpning for catskiing bør være kunnskapsbasert og innenfor klare rammer. Dette er bakgrunnen for at jeg ikke foreslår noen varig generell endring av motorferdselloven, men i stedet en lovhjemmel som åpner for en forsøksordning begrenset til seks år og et representativt utvalg bestående av seks kommuner. Videre har regjeringen valgt å fremme det mest skånsomme av de alternativene som var på høring, altså at det bare kan etableres løyper for catskiing i tilknytning til eksisterende alpinanlegg. Ordningen skal evalueres etter fire år, og evalueringen skal ferdigstilles slik at en eventuell permanent lovendring kan tre i kraft før forsøksordningen utløper.

Videre foreslår jeg kriterier for kommunale catskiing-løyper, slik at hensynet til bl.a. naturmangfold og friluftsliv blir ivaretatt. Transporten skal skje i fastsatte løyper, og de kan ikke legges i verneområder og nasjonale villreinoråder eller kreve terrenginngrep. Løypene skal heller ikke være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften. Kommunene må utrede virkningene for friluftsliv og naturmangfold og ta en rekke hensyn i arbeidet med løypene, særskilt til friluftsliv, men også til naturmangfold, bolig- og hytteområder, landskap, kulturminner og kulturmiljø. Sikkerheten både for dem som kjører, og for andre må

også ivaretas. Dermed vil det langt ifra bli fritt frem for kommunene som får delta i forsøket.

Gjennom de foreslåtte saksbehandlingsreglene sikrer vi også hensynet til kunnskap og informasjon om konsekvenser, samt lokal medvirkning. Samtidig har jeg i utformingen av forslaget lagt stor vekt på at prosessen kommunene må igjennom for å fastsette løyper, skal være enkel, og at det skal være klart og tydelig hvilke regler som gjelder.

Departementet vil komme tilbake til ytterligere kriterier for utvelging av kommuner til forsøket i forbindelse med utlysning av forsøksordningen, og endringer i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag.

Ved at vi i første omgang åpner opp for en svært begrenset forsøksordning for catskiing, som også har vilkår om ivaretagning av viktige samfunnshensyn, mener jeg vi har redusert risikoen for negative konsekvenser til et minimum. I stedet får vi et godt og nyttig kunnskapsgrunnlag som kan gi oss en pekepinn på om catskiing er noe å satse på varig – eller ikke.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [12:32:56]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes om å sikre at det ikke selges palmeoljebasert biodrivstoff i Norge (Innst. 331 S (2016–2017), jf. Dokument 8:69 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra komiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen. Presidenten vil videre foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Anna Ljunggren (A) [12:34:06] (ordfører for saken): Forslagene som vi behandler i denne saken, ble fremmet av representantene Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes, og handler om å sikre at det ikke selges palmeoljebasert biodrivstoff i Norge. Arbeiderpartiet støtter i hovedsak forslagene i representantforslaget, og vi fremmer i dag et nytt forslag som vi mener kan erstatte forslag nr. 3.

Palmeoljeproduksjon bidrar til avskoging av regnskogen, og vi vet at regnskogen blir ødelagt i et vanvittig tempo. Vi må være trygg på at palmeoljen som vi bruker, ikke fører til avskoging, og med dagens system kan vi ikke være det.

Bærekraftig biodrivstoff bidrar til utslippskutt, men dårlig biodrivstoff kan i verste fall føre til økte utslipp, og det må vi sikre oss at ikke skjer. Biodrivstoff laget av palmeolje kan altså føre til høyere klimagassutslipp enn fosilt drivstoff hvis uttaket av palmeolje fører til avskoging.

For Arbeiderpartiet er et viktig argument at vi må stimulere til produksjon av biodrivstoff her i Norge, bl.a. fordi biodrivstoff basert på trefall og skogråstoff har høy kli-

manytte. Dette reduserer utslippene med over 90 pst. sammenlignet med fossilt drivstoff i transportsektoren. Vi er selvfølgelig også åpne for annen produksjon av avansert biodrivstoff fra alger eller annet avfall enn fra skogen.

Regnskogen gir liv til 260 millioner mennesker og kanskje så mye som 80 pst. av landjordas dyre- og plantearter. De årlige utslippene fra avskoging tilsvarer de årlige utslippene fra alle verdens biler. Verdens skoger er et gigantisk karbonlager. Å bevare regnskog bidrar dermed til å bremse globale klimaendringer i tillegg til å stanse tapet av biologisk mangfold og leveområder til millioner av mennesker.

Etterspørselen etter råvarer som mat og dyrefôr, tømmer og papir, drivstoff og mineraler er hovedårsaken til at regnskogen forsvinner. Bygging av veier og vannkraftverk er også med på ødeleggelsen.

Etter kritikk har stadig flere drivstoffselskaper sagt at de ikke lenger vil bidra til avskoging av regnskogen. Det er fire store drivstoffleverandører i Norge, og to av de fire store har foreløpig ikke kjøpt biodrivstoff laget av palmeolje i år. Men de bruker biodrivstoff fra bl.a. slakteavfall og brukt frityrolje. Det er en bedre miljøløsning, og det fører til at etterspørselen etter biodrivstoff fra gode råvarer øker. Samtidig er dette drivstoffet dyrere enn palmeoljebasert biodrivstoff, så selskapene taper penger sammenlignet med konkurrentene som kjøper biodrivstoff laget på palmeolje. Det er en uheldig situasjon, og det kan på sikt føre til at alle selskapene ser seg nødt til å gå over til palmeoljebasert biodrivstoff. Det ønsker vi ikke. Derfor støtter vi forslagene i dag.

Et flertall fremmer i dag forslag om å stille krav til det offentlige om at det ikke skal benyttes biodrivstoff basert på palmeolje eller biprodukter i offentlige anbud. Det er viktig at det offentlige viser vei og går foran. Forslaget innebærer ikke at det i alle offentlige anbud skal stilles krav om biodrivstoff, men hvis det skal benyttes biodrivstoff, enten omsetningspåbudet eller utover det, skal det ikke være basert på palmeolje.

En konsekvens av dette vil, i tillegg til å fjerne palmeoljebasert drivstoff fra det norske markedet, forhåpentligvis være med på at flere anbud på f.eks. ferger stiller krav om el eller hydrogen. Arbeiderpartiet vil primært satse på nullutslippskjøretøy, både ferger og busser osv., men vi trenger biodrivstoff i dag til de bilene som ikke er nullutslippsbiler.

Så har vi merket oss at det kom et brev fra Helgesen i går, og jeg vil på vegne av forslagsstillerne understreke at vi forutsetter at Helgesen i arbeidet med forskriften går i dialog med ESA og sikrer at det er kjent hva vi ønsker. Vi ber statsråden om å komme tilbake til Stortinget umiddelbart dersom det avdekkes at det forslaget til vedtak som vi kommer til å stemme for i dag, og som kommer til å få flertall, ikke kan gjennomføres.

Jeg tar opp de forslagene som Arbeiderpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Anna Ljunggren har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Torhild Aarbergstøten (H) [12:38:50]: Temaet biodrivstoff og palmeolje har blitt hyppig debattert i Stortinget siste året, og dette representantforslaget føyer seg inn i rekken av forslag om å endre på rammebetingelsene for salg av biodrivstoff i Norge. Striden har stått om det er

akseptabelt at palmeolje brukes som råstoff til biodrivstoff, og hvorvidt det er mulig å lage særnorske krav til biodrivstoff innenfor rammene av EØS-samarbeidet. Hittil har flertallet i Stortinget ment at alle råstoff må behandles likt etter regelverket, mens et mindretall har ment at palmeolje må forbys uansett. Slik flertallet er i innstillingen fra energi- og miljøkomiteen, ser det ut som dette nå er i ferd med å endre seg.

Noen ganger går det bemerkelsesverdig raskt å endre mening. Den 20. oktober i fjor skrev flertallet i Innst. 29 S for 2016–2017 – jf. Dokument 8:60 S for 2015–2016:

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, vil understreke at palmeolje som bruk i drivstoff er fullt akseptabelt, forutsatt at produktet oppfyller EUs bærekraftskriterier.»

Nå, knappe ni måneder senere, har Arbeiderpartiet totalt endret synspunkt. Jeg må bare konstatere at også når det kommer til biodrivstoff, bekrefter Arbeiderpartiet at de er blitt et parti som vinger. Det er synd for dem som prøver å bygge opp et marked for biodrivstoff i Norge, og det er synd fordi det gjør det vanskeligere å redusere klimagassutslippene fra transportsektoren.

For næringslivet og de som prøver å bygge en industri, er disse stadig skiftende politiske standpunktene svært krevende. Tilbakemeldingen fra bransjen er veldig tydelig: stadige endringer i rammebetingelsene skaper usikkerhet og bidrar til at kundene velger konvensjonelt drivstoff framfor biodrivstoff. Et forbud mot den type råstoff – selv om det er bærekraftig – gjør at det blir vanskeligere å få fram nok drivstoff til markedet til en akseptabel pris. Det er ikke tvil om at også bransjen ønsker å få opp volumene på produksjonen her hjemme, og at stadig mer av dette vil være andre generasjons biodrivstoff basert på f.eks. avfall og restprodukter fra annen industri. Problemet er at gjennom å lage nye regler, som f.eks. for offentlige innkjøp nå, så er det med på å skape en kraftig ubalanse og potensielt å ødelegge markedet i en overgangsfase fram til det blir mer avansert biodrivstoff tilgjengelig. En av bransjeaktørene advarer så vel i et brev til energi- og miljøkomiteen om at det vil medføre betydelig økte kostnader og usikkerhet for offentlige aktører og privateide selskaper som er i gang med prosjekter for fossilfri transport, at det stilles særlige krav til offentlige innkjøp.

Dette er svært uheldig, og flertallet bærer et tungt ansvar for at det nok en gang endrer rammevilkårene for en hel bransje. Fraværet av forutsigbarhet for dem som vil produsere og selge biodrivstoff i Norge, er i det hele tatt så stort at det nesten er vanskelig å fatte at noen tør å satse i det hele tatt. I samme åndedrag er det også verdt å spørre om hvorfor flertallet er så opptatt av å blande myndighetene inn i avtaler som bransjen selv har inngått. Det er faktisk slik at de som selger biodrivstoff i Norge, selv tar et stort ansvar for sine produkter, og tidligere i år gikk de ut med en bransjeerklæring om at de ikke ønsker å selge biodrivstoff med palmeolje. Likevel vil altså flertallet at myndighetene skal gå inn i dette, og potensielt igjen dra Norge inn i en gråsoner hva gjelder EØS-avtalens bestemmelser om fri konkurranse og et fritt marked uten innblanding fra myndighetene.

Det er også grunn til å minne om at Miljødirektoratet melder at bortimot alt biodrivstoff som ble omsatt i 2016, oppfylte EUs bærekraftskriterier. Det viser at dagens poli-

tikk virker. Regjeringen har sammen med samarbeidspartiene vedtatt en ambisiøs opptrappingsplan for biodrivstoff som krever at vi har en tilgang på råstoff som gir de beste klimaeffektene inntil vi kommer fullt i gang med vår egen produksjon. Et forbud mot bærekraftig palmeolje vil kunne medføre bruk av råstoff med langt dårligere klimaeffekt. Dette er det jeg kaller symbolpolitikk.

Det har vært bred enighet tidligere om at vi må lage rammebetingelser som er forutsigbare og langsiktige. Med forslagene som blir vedtatt her i dag, oppfatter jeg at det nå blir angitt en retning som er stikk motsatt av tidligere vedtatt politikk. Det har også vært tradisjon for at spørsmål som berører internasjonale avtaler og ikke minst konkurransekraften til norsk næringsliv, utredes før endelig vedtak fattes.

Regjeringspartiene Høyre og Fremskrittspartiet vil derfor ikke støtte forslagene i dag.

Øyvind Korsberg (FrP) [12:43:59]: Først må jeg ha en avklaring fra SV. Det går ikke på innstillingen, men rett og slett på det opprinnelige Dokument 8-forslaget. Der står det:

«Siden regjeringens egen fagetat, Miljødirektoratet» – og her vises det til et vedlegg – «har pekt på at klimanytten av palmeoljebasert biodrivstoff er negativ, enten den er sertifisert eller usertifisert, fordi all økt etterspørsel etter palmeolje i dagens palmeoljemarked bidrar til økt avskoging, burde regjeringen gjøre sitt ytterste for å sikre at all bruk av biodrivstoff i Norge er palmeoljefri.»

Man viser til et vedlegg. Jeg har lest i det vedlegget flere ganger, og jeg kan faktisk ikke finne hvor man kan trekke en sånn slutning ut av det. Det står egentlig tvert om, for på side seks i vedlegget står det:

«Totalt sett viser denne studien at bruk av palmeolje har veldig ulik effekt avhengig av hvorvidt produksjonen medfører drenering av myr og/eller avskoging.»

Derfor ønsker jeg at SV viser til hvor de har dekning for den påstanden som står i det opprinnelige dokumentet.

Så til det siste forslaget som er kommet i saken, og som saksordfører Anna Ljunggren bemerket i sitt innlegg, som svar på det brevet som er kommet fra statsråd Helgesen og statsråd Mæland. I innlegget sier altså Anna Ljunggren at man skal gå i dialog med ESA. Ja vel, hvor lenge skal den dialogen få vare? Det bør man jo også opplyse om, og at statsråden kommer umiddelbart tilbake til Stortinget.

Men så er det store spørsmålet: Hva er den operative politikken her? Er det Anna Ljunggrens tolkning av vedtaket, eller er det selve ordlyden i vedtaket regjeringen skal forholde seg til? Det er åpenbart at det er ordlyden i forslaget regjeringen må forholde seg til, og det er altså å utforme en forskrift som statsråden advarer på det sterkeste at kan være brudd med EØS-avtalen. Forslagsstillerne ønsker rett og slett å sette regjeringen og statsråden i en slik situasjon at man skal gjennomføre et vedtak som kan – høyst sannsynlig – være et brudd på EØS-avtalen. Det er ganske interessant. For slik det er utformet, skal endringen gjøres gjennom lov og forskrift. Det betyr etter mitt syn at dette kan regjeringen gjennomføre ganske raskt.

Jeg synes forslaget er dårlig. Det er – for å si det rett ut – lite gjennomtenkt, og jeg anmoder forslagsstillerne om å gjøre det om til et oversendelsesforslag, egentlig for ikke å sette Stortinget i et dårlig lys. Man er advart mot at et

vedtak man kan gjøre i Stortinget, vil være svært vanskelig og krevende å gjennomføre. Det er ikke fordi man er uenig politisk, men rett og slett med tanke på de internasjonale avtalene som Norge har.

Det er også ganske merkelig når det gjelder palmeolje, som vi har diskutert mange ganger i denne salen, at Arbeiderpartiet nå skifter fullstendig posisjon i saken. Det er nok å vise til det innlegget som var foran meg, ved Torhild Aarbergsbotten, som på en utmerket måte viste til den endringen som har vært i Arbeiderpartiets politikk fra 20. oktober i fjor. Da jeg hørte saksordførers innlegg, ble det ikke nevnt med ett ord hvorfor Arbeiderpartiet skifter posisjon. Det er ganske merkelig, fordi det har store betydninger, ikke bare i form av det forslaget de har fremmet som utfordrer Norge på EØS-avtalen, men ikke minst av hensyn til alle dem som jobber i denne næringen, som ønsker å ha forutsigbare rammevilkår, og som nå nok en gang får de rammevilkårene torpedert og smadret av Arbeiderpartiet når det gjelder drivstoff.

Jeg synes det er svært uheldig at Arbeiderpartiet kan opptre fullstendig som et vingleparti i denne saken og framstå lite troverdig og langsiktig. Det er altså det partiet som har ambisjon om å overta regjeringmakten. Jeg håper ikke at det skjer.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [12:49:09]: Biodrivstoff er en del av framtidens energimiks og en del av løsningen for å dekke framtidens energibehov. Imidlertid er ikke biodrivstoff den enkleste delen av framtidens energimiks. Ikke-bærekraftig biodrivstoff er ikke en del av løsningen, tvert imot. Bærekraftig biodrivstoff vil bli viktig, spesielt der hvor det kan bli vanskelig å bruke elektrisitet og hydrogen. I dette forslaget er vi med på å ta regelverket et steg videre, hvor vi løfter fram det biodrivstoffet vi ønsker å bruke, på bekostning av det vi ikke ønsker mer av.

Det er mange betenkeligheter med palmeolje. Biodrivstoff basert på palmeolje vil i mange tilfeller være mer skadelig for klimaet enn fossilt drivstoff. Selv om det ikke er palmeoljen i seg selv som er problemet, er det i dag vanskelig å forsikre seg om at palmeoljeproduksjon ikke fortrenger regnskog. Derfor tar vi et steg i riktig retning med dagens forslag.

Dette er ikke siste gang vi kommer til å diskutere biodrivstoff i denne sal. Biodrivstoff er et komplisert felt hvor vi trolig må justere kursen mange ganger før vi er fremme ved målet. De ulike hensynene er mange, og vi kan ikke forskuttere hvordan markedet vil bli i framtida. Derfor må vi som folkevalgte være våkne for at vedtak kan gi utilsiktede konsekvenser, og at kursen må justeres igjen. Men det er viktig at målet ligger fast, og at det blir forutsigbarhet for dem som vil investere i avansert biodrivstoff.

Så er det av største betydning at Norge også er en pådriver overfor EU for en lovgivning som gir rom for nødvendige virkemidler som gjør at vi kan fremme bærekraftig biodrivstoff og luke ut ikke-bærekraftig biodrivstoff. For ofte er det tolkning av EU-direktiv som legger hindringer for nødvendige virkemidler innenfor biodrivstoff. Dette er problematisk og tilsier at vi trenger både avklaringer og nødvendig handlingsrom. Det er derfor positivt at regjeringa får i oppdrag å vurdere handlingsrommet vi har for virkemidler, som regelverk og avgifter, og komme tilbake til Stortinget med dette. Dette vil gi Stortinget nød-

vendig kunnskap som vil være viktig i reguleringen av biodrivstoff i Norge.

Så vil jeg ta opp det forslaget Kristelig Folkeparti er en del av, og gjøre oppmerksom på at omdelt forslag nr. 5 erstatter forslag nr. 3 i saken.

Presidenten: Representanten Rigmor Andersen Eide har tatt opp forslaget hun refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [12:52:27]: Jeg vil knytte noen kommentarer til innstillingen.

Jeg tror vi alle er enige om at avansert biodrivstoff i en eller annen form og sammenheng blir viktig når det gjelder å få reduserte klimagassutslipp i framtida. Noen av oss ser for oss det kanskje særlig innenfor næringstransport og tungtransport, der det allerede spiller en viktig rolle.

Da må vi også gå inn i diskusjonen om hva biodrivstoffet egentlig er, og hva det bør være. Fra Senterpartiets side er det vi er med på av forslag i dag, en oppfølging av det vi også har vært med på tidligere i et annet Dokument 8-forslag fra SV om å få et biodrivstoff som er palmeoljefritt. Det er ikke noen hemmelighet at Senterpartiet ser det i sammenheng med muligheten til, ønsket om og viktigheten av å få bygd opp en verdikjede også i Norge på noe av det mest bærekraftige biodrivstoffet man har, nemlig norske skogressurser. Det å få bygd opp en verdikjede på det krever for det første at man legger noen klare rammer som alle kan forholde seg til, og at man tenker langsiktig. For dette er ikke gjort over natten. Sjøl om Norge har store skogressurser som kan utnyttes på en langt bedre måte enn i dag – vi har en avvirkning som i alle fall kan økes med 50 pst. – er det ikke gitt at vi klarer å få til det uten videre. Det å bearbeide de skogressursene i en industriell verdikjede er et krevende, men samtidig viktig arbeid.

Derfor er Senterpartiet med på disse forslagene i dag, som vil bety at det skal legges mer vekt og tyngde på det bærekraftige biodrivstoffet, og at man også gir et helt tydelig signal om at man ikke ønsker et palmeoljebasert biodrivstoff.

Jeg forstår at Høyre og Fremskrittspartiet trekker fram spørsmålet om det frie markedet og den frie konkurransen, men jeg er nødt til å si at det er mye miljøutvikling i Norge og andre steder som ikke hadde kommet til å skje hvis man ved hver korsveg skulle henvist til det frie markedet og den frie konkurransen. Noen ganger må man faktisk sette ned foten for noe man mener er uheldige investeringer, og man må også oppmuntre og aktivt gå inn for det man syns er viktig. I dette tilfellet er det verdikjeden knyttet til norske skogressurser. Hvis man hele tida skyver fritt marked og fri konkurranse foran seg, vil man ikke komme noen veg miljømessig.

Det er kanskje ikke noen overraskelse at argumentene omkring EØS ikke gjør så veldig sterkt inntrykk på Senterpartiet. For oss har det ikke vært noe problem at vi i denne sammenheng ikke holder oss til den overordentlige, hellige EØS-avtalen, som stadig flere i salen for så vidt også blir skeptisk til. Jeg ser at også Fremskrittspartiet etter hvert har blitt skeptisk til EØS-avtalen, sjøl om det ikke syns i slike saker som den vi behandler i dag.

Senterpartiet syns at det er fornuftige forslag som fremmes i dagens innstilling, og vi er med som forslagsstiller på de fleste av dem. Vi tror også at sjøl om Høyre og Frem-

skrittspartiet er motstandere av dette i dag, kommer de til å komme etter etter hvert.

Ola Elvestuen (V) [12:56:12]: Biodrivstoff er et helt nødvendig virkemiddel for å få ned klimagassutslippene og få dem ned raskt, og fra Venstres side er vi veldig fornøyd med den politikken som er ført av flertallet i denne perioden. Vi har hatt en opptrapping av omsetningskravet for biodrivstoff – nå er vi kommet opp i 7 pst. – og vi har en enighet om at det skal opp til 20 pst. fram mot 2020. I tillegg har vi fjernet avgiftene på det biodrivstoffet som omsettes utover omsetningskravet, som jo ble innført av den forrige regjeringen. Nå er det igjen ingen veibruksavgift på biodrivstoff utover omsetningskravet. Det som er målet, er jo ikke bare å få opp andelen biodrivstoff, det handler også om å drive fram mer avansert biodrivstoff.

Jeg er også veldig fornøyd med at i år er første året da vi innenfor omsetningskravet har et eget mål om avansert biodrivstoff. Og vi har forsterket det som jo er hovedgrepet, nemlig å holde et trykk på nullutslippløsningene – det å forlenge fordelene for elbiler, det å ha en strategi for brenselcelle- og hydrogendrift og den satsingen som ligger der – slik at overgangen til nullutslipp, som er det vi ønsker, går så raskt som mulig.

Men i mellomtiden må vi ha biodrivstoff. Jeg ser på dette forslaget som å ta ett steg videre mot å få en høyere kvalitet og stimulere til avansert biodrivstoff og til å få en høyere kvalitet i det biodrivstoffet som omsettes.

Nå er det positivt at alt biodrivstoff – både det som er innenfor omsetningskravet, og det som er utenfor – i Norge allerede i dag følger EUs bærekraftkriterier, men vi ønsker over tid også å få ned andelen palmeolje. Nå er ikke palmeolje som produkt i seg selv skadelig, men det er klart at mengden med palmeolje som forbrukes, er en pådriver for nedhugging av regnskog. Dette er ett steg i riktig retning ved at vi støtter opp om det bransjen allerede har gjort ved å ha bransjestandarder. Vi støtter opp om dem som i dag velger ikke å ha palmeolje, og Venstre ønsker en utvidelse av det.

Så ønsker vi selvfølgelig å ta i bruk bestillinger der vi kan av biodrivstoff uten palmeolje, og det er innenfor det offentlige. Det er jo der striden i denne saken er. For Venstre er det viktig at vi går videre, at vi bruker de virkemidlene vi har. Mange gjør det allerede. Går man til kollektivselskapene, som Ruter og andre, bruker de ikke biodrivstoff med palmeolje. Vi bør definitivt forsøke å sette dette i system, slik at vi får en helhetlig politikk der det offentlige går ett steg lenger.

Vi støtter opp under mer avansert biodrivstoff, og vi vil også redusere bruken av palmeolje inntil vi er i en situasjon der bærekraftkriteriene i hele Europa kan strammes inn og vi får også utbygd et marked med produksjon av avansert biodrivstoff i Norge.

Venstre vil støtte innstillingen og det ene tilleggsforslaget som et flertall stiller seg bak, og som er lagt fram i dag.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:00:15]: Takk til saksordføreren for glitrende arbeid og til en samlet opposisjon, som lykkes med å ta et skritt videre i arbeidet med å sørge for en fornuftig, langsiktig og forutsigbar biodrivstoffpolitikk. Siden statsråden mener at det vi vedtar, kan være i strid med EØS-avtalen, er det helt naturlig at han følger dette spørsmålet opp med de nødvendige avklarings-

gene fra ESA. Skal vi stoppe de farligste klimaendringene, er det behov for å gå over fra forbrenningsmotorer til elmotorer med hydrogen eller strøm som drivstoff. Flere begynner å tro på at en slik overgang kan gå fortere enn vi hadde trodd så sent som for bare ett år siden. Det vil uansett være behov for fossilfrie alternativer så lenge det finnes forbrenningsmotorer.

Statsråd Vidar Helgesen, derimot, fortjener ingen takk, men tvert imot prisen for å være stortingsperiodens største dobbeltmoralist i dette spørsmålet. Få har grått større krokodilletårer for at det brukes palmeolje i norsk biodrivstoff, men knapt løftet en finger for å gjøre noe med det.

La oss gå tilbake i tid. Venstre og Kristelig Folkeparti presser regjeringen til å øke omsetningspåbudet av biodrivstoff i 2014. Regjeringen tar omkamp, men blir tvunget til å gi seg. Så avsløres det våren 2016 at PFAD, en palmeolje som ikke må tilfredsstillende bærekraftskriteriene, er godkjent brukt av myndighetene. SV foreslo dagen etter tre ting: å omklassifisere PFAD slik at det ikke kan brukes til å oppfylle omsetningskravet, sørge for at kun biodrivstoff som er bærekraftig, benyttes, og at all palmeolje fases ut, og en bransjeavtale med næringen for å sørge for at de sikrer palmeoljefritt drivstoff. Først da sørget statsråden for ikke å tillate PFAD gjennom å stille krav om at det skulle omklassifiseres fra avfallsprodukt til biprodukt fra palmeoljeproduksjon. Men han sa nei til å fjerne palmeoljen, han sa nei til å sikre at alt biodrivstoff skal tilfredsstillende bærekraftskriterier, og han sa nei til å gå i dialog med bransjen om å sikre bærekraftig biodrivstoff og biodrivstoff som ikke er basert på palmeolje. Det er tafatthet.

Våren 2017 kom en ny avsløring: PFAD hadde blitt solgt i stort monn utenfor omsetningspåbudet fordi statsråden ikke hadde sørget for å stille bærekraftskrav til alt biodrivstoff. Til sammen sto palmeolje for 39 pst. av biodrivstoffet som ble solgt i Norge i 2016, en betydelig andel utenfor bærekraftskriteriene.

All økt etterspørsel etter palmeolje fører til økt avskoging i dagens palmeoljemarked, og det er det ikke jeg, men Miljødirektoratets egne rapporter som sier. Basert på disse kan vi regne oss fram til at utslippssøkningen som følge av regnskoghogst er større enn utslippskuttene i Norge ved bruk av biodrivstoffet. Gjennom å la være å gjøre jobben med å kaste palmeolje ut av norsk biodrivstoff har altså statsråden bidratt til økte klimagassutslipp i verden. Statsråden har palmeolje på hendene. Hva var da statsrådets reaksjon? Jo, han henviste på Dagsrevyen til forliket i 2015 og sa at da dette ble vedtatt, orienterte man om at ikke bare bærekraftig drivstoff ville kunne bli brukt.

Her har vi altså en statsråd som framstår som om han er kritisk til bruk av PFAD, men i virkeligheten nektet han å følge opp det enstemmige stortingsvedtaket fra 2015, der vi sa at alt biodrivstoff skulle følge bærekraftskriterier, fordi han mente at det å stille bærekraftskriterier til alt biodrivstoff, som et enstemmig storting vedtok, var i strid med EØS-avtalen. Men det var uten å gjøre den jobben som man må kunne forvente av en statsråd, uten å gjøre jobben med å kontakte ESA for å få avklart om han hadde forstått regelverket riktig, og om det i så fall var greit om vi likevel stilte krav om bærekraft til alt biodrivstoff. Da hadde PFAD vært ute av markedet. Han sa også nei til og mente det var galt å stille krav om palmeoljefritt biodrivstoff i offentlige anbud. Han sa nei til å vurdere en avgift

på palmeolje. Han sa nei til å gå i dialog med bransjen igjen.

Det som førte til bruken av PFAD i biodrivstoff utenom omsetningspåbudet, nemlig at man fikk fritak fra veibruksavgift, som han angivelig har advart mot, har representanten Nikolai Astrup og hans egen statssekretær i radio og i andre sammenhenger skrytt av og sagt var veldig bra for å sørge for mer biodrivstoff.

Det er stortingsflertallet som har presset på for økt bruk av biodrivstoff, det er regjeringen som har strittet imot all opptrappingen av biodrivstoffet. Nettopp derfor er det uforståelig at Helgesen har nektet å følge opp for å sørge for at alt biodrivstoffet er palmeoljefritt og bærekraftig.

Jeg vil ta opp forslag nr. 4, som SV og Miljøpartiet De Grønne har fremmet i innstillingen. Hvis vi hadde innført en avgift på palmeolje, som vi foreslår, allerede for 2018, ville vi fått palmeoljen ut av biodrivstoffet umiddelbart – over natten.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har tatt opp forslaget han refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [13:06:00]: Denne debatten bekrefter at Stortinget er enige om de grunnleggende rammene for biodrivstoffpolitikken. Vi ønsker en satsing på biodrivstoff i Norge. Vi ønsker å bidra til forutsigbare og trygge rammer for bransjen. Men vi ønsker ikke at det skal omsettes biodrivstoff som har dårlig miljøeffekt. Alle har innsett at den skalaen for biodrivstoffproduksjon som vi nå legger opp til å utvikle, kan føre til betydelige problemer for mat, for areal og for biologisk mangfold, spesielt for regnskog. Problemet som vi nå står overfor, er at de vedtakene Stortinget har gjort det siste året og de signalene som er sendt ut i markedet, har vært for lite kunnskapsbaserte. Det har svekket forutsigbarheten for bransjen, og det har ikke minst rammet omdømmet for det biodrivstoffet som vi ønsker at folk skal bruke i Norge i overgangsfasen fram til alt er utslippsfritt og elektrisk.

De Grønne har advart mot dette. Vi har støttet avskaffelsen av biodrivstoffavgiften. Vi har støttet en gradvis økning i omsetningskravet, men ikke den svært raske økningen som det nå har vært lagt opp til. I november 2016 fremmet vi et forslag om en revidert opptrappingsplan for biodrivstoff som skulle sikre at Norge ikke fører en politikk som stimulerer til forbruk av biodrivstoff med svært usikker miljø- og klimaeffekt. Vedtakene som gjøres i dag, er en nødvendig erkjennelse av at vi har gått for fort fram, og at vi trenger å justere kursen, både av hensyn til miljøet og av hensyn til biodrivstoffbransjen selv. Derfor er det bra at flertallet ber regjeringen gjøre et nytt forsøk på å gjøre gjeldende EUs bærekraftskrav for alt biodrivstoff som omsettes i Norge. Det er bra at flertallet ber regjeringen bli en pådriver for en bransjeavtale om at norsk biodrivstoff skal ha høyere klimaeffekt enn EUs minstekrav. Det er bra at flertallet ber regjeringen om å utrede hvordan bl.a. avgift kan brukes til å skjerpe bærekraften. Og det er bra at det vedtas at det ikke skal gjøres offentlige innkjøp av biodrivstoff basert på palmeolje.

Miljøpartiet De Grønne ser at disse vedtakene på kort sikt kan være problematiske for deler av bransjen, men situasjonen er altså at mye palmeolje som er på det norske markedet, ikke er tilstrekkelig dokumentert bærekraftig, og i en situasjon hvor økt bruk av palmeolje kan være den

siste spikeren i kista til Sørøst-Asias regnskoger, er det altså nødvendig å treffe tiltak som gjør at vi ikke blir en ytterligere bidragsyter til det her i Norge. I Miljøpartiet De Grønne er vi ikke prinsipielle motstandere av å bruke palmeolje, men vi er prinsipielle tilhengere av å bruke førevar-prinsippet så lenge vi ikke er sikre på at vi kan bruke palmeolje som ikke ødelegger regnskogen.

Til slutt vil jeg påpeke at vi er forundret over at Høyre, Venstre og Fremskrittspartiet stemmer mot forslaget fra de øvrige partiene om en stortingsmelding om rammevilkårene for norsk biodrivstoffproduksjon fram mot 2030. Det er nettopp den langsiktige tenkingen om ressurser, om behov, om tidsskala, om nye alternativer, ikke minst norsk produksjon som skal fases inn, som vi trenger for å se helheten og unngå å plumpe enda en gang i biodrivstoffsatsingen i Norge. Det er dette Miljøpartiet De Grønne allerede for lenge siden har tatt til orde for, og vi stiller oss undrende til at Høyre, Venstre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti sier nei til å etablere en støtteordning for biodrivstoffinvesteringer som kan dekke investeringsstøtte til pilot- og demonstrasjonsprosjekter i Norge, for det er nettopp denne typen satsinger vi trenger for å få løftet norske bedrifter raskest mulig inn som leverandører av det avanserte biodrivstoffet alle partier i Stortinget synes å være enige om at vi ønsker som den dominerende basen for biodrivstoff i den perioden det skal brukes i Norge.

Statsråd Vidar Helgesen [13:10:50]: Biodrivstoff er en del av klimaløsningen innenfor transportsektoren, men det er viktig med et godt kunnskapsgrunnlag for å få mest mulig biodrivstoff som har en reelt positiv klimaeffekt. Det meste av omsatt biodrivstoff i Norge i dag er konvensjonelt biodrivstoff produsert av matvekster. Så mye som 40 pst. er produsert av palmeoljeråstoff. Det er ikke videre bra. Palmeolje bidrar til avskoging, og derfor er den globale klimaeffekten av palmeolje ikke positiv, selv om det meste av den tilfredsstillende EUs bærekraftskriterier.

Jeg har lyst til å legge vekt på at det neppe er noen regjering internasjonalt som arbeider hardere og mer systematisk enn den norske for å sikre avskogingsfrie forsyningskjeder. Vi samspiller først og fremst med globale konsumvareselskaper for å oppnå dette, og vi ønsker at energi- og drivstoffelskaper skal slutte seg til forpliktelsene bl.a. i den tropiske skogalliansen til avskogingsfrie forsyningskjeder.

Vi arbeider for strengere bærekraftskriterier innenfor EU- og EØS-området. Dagens bærekraftskriterier omfatter ikke indirekte arealbruksendringer. De tar altså ikke hensyn til avskoging. Selv om det aller meste av drivstoffet i dag oppfyller EUs bærekraftskrav, er ikke kravene gode nok. Vi er, som alle er kjent med, gjennom EØS-avtalen omfattet av det generelle europeiske regelverket for det indre markedet. Det gjelder også for biodrivstoff. Det er derfor begrenset hvilket handlingsrom vi har til å stille nasjonale særkrav til hvilket biodrivstoff vi omsetter på det norske markedet.

I forslaget til revidert fornybardirektiv, som ble presentert 30. november i fjor, er det skissert fra EU-kommisjonen at bærekraftskravene skal strammes inn noe fra og med 1. januar 2021. Vår posisjon er at det forslaget langt fra er godt nok. Vår posisjon er at indirekte arealbruksendringer bør medregnes fullt ut i bærekraftskriteriene, og

hvis ikke at vi subsidiært får adgang til å stille nasjonale tilleggskrav, men det er altså ikke situasjonen i dag.

Drivstoffrapporteringen for 2016 har vist at det aller meste av biodrivstoffet som ble omsatt i Norge, oppfylte EUs bærekraftskrav, og det er bra at drivstoffbransjen tar ansvar for å overholde disse kravene. Jeg har tatt kontakt med ESA for å avklare om det er rom for å gjøre EUs bærekraftskrav gjeldende for alt biodrivstoff som omsettes i Norge, og jeg tar sikte på å komme tilbake til Stortinget på en egnet måte etter å ha mottatt svar.

Når det gjelder etablering av en bransjeavtale som stiller krav om at alt salg av biodrivstoff skal være palmeoljefritt og ha høyere klimaeffekt enn EU-kravene, er de harmoniserte EØS-reglene også relevante. Dersom norske myndigheter tar initiativ til en slik bransjestandard, mener jeg at vi beveger oss inn i en rettslig gråsoner. Næringslivet står imidlertid fritt til å opprette bransjestandarder for biodrivstoff, herunder en som utelukker palmeolje. Vi ser allerede at enkelte aktører har tatt slike initiativ.

Det nye anskaffelsesregelverket vårt stiller høyere krav og gir større fleksibilitet for offentlige innkjøpere til å velge grønne løsninger enn det forrige regelverket gjorde. Gjennom å etterspørre miljøsertifisering eller miljømerker, gjøre bruk av livssyklus-kostnader, funksjonskrav, miljø som kravspesifikasjon eller tildelingskriterium samt ulike anskaffelsesmetoder kan man komme langt i å være en miljøambisiøs oppdragsgiver innenfor regelverkets rammer. Men adgangen er begrenset av kryssende konkurransehensyn.

Det er usikkert hvor stort handlingsrom regelverket gir for å stille krav til produkter som går lenger enn internasjonale standarder. Dette er et svært komplisert juridisk område, og det berører Norges internasjonale forpliktelser innenfor både anskaffelses- og konkurranseretten og handelsretten. Jeg vil derfor ta initiativ til en juridisk utredning for å klargjøre det nasjonale handlingsrommet. Det ville også utgjøre et viktig grunnlag for at Difi skal kunne veilede brukerne av regelverket. Samtidig kan vi ikke i dag forvente at handlingsrommet er særlig stort, gitt at vi kjenner reglene. Det er viktig at vi er avhengig av internasjonalt samarbeid for å få bevegelse i disse spørsmålene. Jeg vil derfor fortsette å ta disse spørsmålene opp på politisk nivå i det nordiske samarbeidet og også i Norges dialog med EU.

Jeg vil avslutningsvis nevne at regjeringens hovedprioritet når det gjelder biodrivstoff, er å sikre reell bærekraft og best mulig klimaeffekt. Vi har derfor innført et høyere delkrav om avansert biodrivstoff i år, og vi har en opptrappingsplan som skal sikre både nasjonalt og globalt god klimaeffekt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anna Ljunggren (A) [13:16:00]: Jeg oppfatter på mange måter at statsråden her har tatt inn over seg det flertallet som er i salen for dette, i motsetning til det representanten fra Fremskrittspartiet har gjort.

Noen av de fremste forskningsmiljøene i Norge, NTNU og CICERO, peker på at biodrivstoff laget av palmeolje kan føre til høyere klimagassutslipp enn fossilt drivstoff hvis uttaket av palmeolje fører til avskoging. Så vet vi at utslippene i Norge går noe ned. En av grunnene til det er at det i Norge i fjor ble brukt 175 millioner liter biodriv-

stoff laget på palmeolje og PFAD. Mener statsråden at det viktige er at vi ser det isolert sett, ser Norge for seg selv og får utslippene ned nasjonalt, eller er det viktig at vi i Norge bidrar til å få ned utslippene globalt?

Statsråd Vidar Helgesen [13:16:54]: Det er ikke nytt for meg at biodrivstoff som er omsatt i Norge og Europa så langt, ikke har hatt positiv global klimaeffekt. Det har jeg visst lenge, og det er noe av grunnen til at noen vil ha registrert at jeg har vært på den tilbakeholdne enden av skalaen når det gjelder forslag om opptrapping, og har fått mye kritikk bl.a. fra representanter i denne sal for å være for tilbakeholden. Jeg er glad for at det er større oppmerksomhet nå om ikke bare EUs bærekraftskriterier, men om hva som er reell bærekraft, og at det er behov for å skjerpe inn EUs bærekraftskriterier. Som sagt, det ønsker vi, vi vil at de fullt ut skal ta inn over seg avskogingseffektene, og at hvis de ikke gjør det, må vi få mulighet nasjonalt til å stille strengere krav. Det er vår posisjon, som vi har formidlet til EU i forbindelse med revisjonen av bærekraftskriteriene. Men vi kan altså ikke på egen hånd bryte med EØS-regelverk og internasjonalt handelsregelverk. Derfor trenger vi en nærmere juridisk vurdering av disse spørsmålene.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:18:03]: I brevet fra i går sier statsråden følgende i tredje avsnitt, og det er også et svar til Korsberg: Palmeolje bidrar til avskoging og er i så måte problematisk i forhold til klimaproblemene globalt. – Jeg er enig. Det er i denne saken et betydelig spenn – og det er bare å merke seg – mellom det regjeringens representanter i Stortinget framfører av argumentasjon, og det statsråden sier. Statsråden sier nemlig veldig tydelig at han har vært i den kritiske enden, og han har oppfattet at palmeolje er negativt. Men det som slår meg i denne saken, er: Hvis det er sånn at statsråden helt fra starten av da han overtok osv., så at palmeolje har negative konsekvenser – hvilket jeg også ser, og derfor har fremmet en hel rekke forslag om muligheten for å få det ut av det norske biodrivstoffet – hvorfor har han ikke lagt fram forslag som virker med hensyn til å få palmeolje ut av det norske biodrivstoffet, som f.eks. en palmeoljeavgift?

Statsråd Vidar Helgesen [13:19:09]: Det burde være kjent både i denne sal og utenfor denne sal at jeg har vært klar over palmeoljens effekter og de totale effektene av biodrivstoff, og det bør også være rimelig klart at jeg er opptatt av at vi skal følge lover og regler, inkludert de lovene og reglene som Stortinget har inntatt fra EU-lovgivningen. Det er derfor jeg hele tiden har sagt – og mange ganger herfra i dialog med den ærede representant Eidsvoll Holmås har understreket – at vi arbeider for strengere bærekraftskriterier i EU/EØS-området. Det vil ha større effekt om vi får gjennomslag for det, og det gjør at vi kan få regler som vil gi bedre klimapolitikk i Norge og i Europa uten å bryte med EØS-regelverket. Jeg tar nok kanskje mer tungt på det å bryte EØS-regler enn det Eidsvoll Holmås gjør, men der synes jeg han burde tenke seg om en gang til, for det er EU som nå må ta lederskapet i klimapolitikken internasjonalt, og vi bør ikke distansere oss fra dem i klimapolitikken.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:20:13]: Jeg har tidligere i dag i denne salen sagt at det virker som om statsråden er mer opptatt av EU enn av å redusere klimagassutslipp, og det replikksvaret han nettopp ga, viste akkurat det. Hvis statsråden faktisk jobber inn mot EU for at – som han sier – all ILUC, altså indirekte arealbruksendringer, skal regnes med, ville det innebære at palmeolje ville vært helt ute. Men hva er så farlig med at Norge går foran og sørger for det? Hvorfor mener statsråden at det er kjempebra hvis EU gjorde noe, men at vi for Guds skyld ikke må gå foran i Norge? Hvorfor har ikke statsråden og regjeringen fremmet et forslag som sikrer f.eks. en økning i avgiften på palmeolje, som vi har nasjonal myndighet til å gjøre, og som vi kan gjøre akkurat så mye som vi vil? Hvorfor har han ikke sørget for at regjeringen gjør dette, noe som ville fjernet palmeoljen over natten?

Det andre er: Hvorfor brukte statsråden ett år på å følge opp Stortingets vedtak om å ta kontakt med ESA for å høre om vi kunne ha bærekraftskriterier for absolutt all palmeoljen som blir omsatt?

Statsråd Vidar Helgesen [13:21:22]: Svaret på representanten Holmås' spørsmål er veldig enkelt: Jeg prioriterer å arbeide for å endre loven. Jeg prioriterer ikke å bryte loven. EØS er norsk lov, vedtatt i denne salen. Derfor må vi arbeide for å få endret det regelverket, og det er det vi gjør. Vi kan ikke bryte det. Det ville føre oss i konfrontasjon med våre nærmeste samarbeidspartnere i den globale klimapolitikken. Det ville ikke gitt oss større innflytelse, heller ikke i arbeidet for å få avskogingsfrie forsyningskjeder, og for å få indirekte arealbruksendringer med i EUs bærekraftskriterier. Vi bør opptre på en måte som er ansvarlig i internasjonal sammenheng, både i EØS-sammenheng og i WTO-sammenheng.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [13:22:09]: Jeg har aldri oppfordret til å bryte loven. For øvrig svarte ikke statsråden på spørsmålet om hvorfor han ikke har fått regjeringen med seg på å innføre en palmeoljeavgift. Det hoppet han glatt bukk over.

Jeg har hele tiden sagt det samme som stortingsflertallet i denne saken, at vi må sørge for bærekraftskriterier. Nå sier stortingsflertallet: Vi må ta regelverket for offentlige anskaffelser i bruk for å sikre at vi kvitter oss med palmeolje i biodrivstoffet innenfor rammene av EØS-regelverket. Det er da jeg ikke forstår statsråden, for statsråden ser altså fanden på høylys dag. Når han sier at det kan hende at noe av det vi gjør, er i strid med EØS-regelverket, er statsrådets reaksjon: Jeg setter meg ned på kontoret mitt og lar være å spørre EU om dette vil være i strid med EØS-regelverket.

Vi, stortingsflertallet, sier istedenfor: Kan ikke statsråden kontakte ESA, da? Hva er så galt? Kan han ikke kontakte ESA og høre om det er mulig å få til dette?

Det er mulig at min tro på EUs vilje til å ta miljøsaken til folk som vil gjøre det, er større enn statsrådets, men da bør han korrigere virkelighetsoppfatningen sin.

Statsråd Vidar Helgesen [13:23:16]: Jeg har en viss erfaring med hva et harmonisert regelverk i EU/EØS-området betyr. Det betyr at jeg fastholder at det viktige er å arbeide for å få et bedre og mer miljøprogressivt regelverk.

Representanten Eidsvoll Holmås har gjennom lang tid krevd at regjeringen skal trappe opp biodrivstoffbruken, og har tidligere vært mindre opptatt av palmeoljeeffektene, mens nasjonal politikk fra norsk side – ikke minst gjennom den internasjonale skogsatsingen – demonstrerer at vi i praksis jobber mer enn noen andre for å få forståelse for behovet for avskogingsfrie forsyningskjeder. Det er også av stor betydning innenfor EU-samarbeidet. Vi har autoritet i det spørsmålet, som gjør at jeg har tro på at vi kan få gjennomslag. Det er ikke enkelt, men jeg har definitivt tro på at det er bedre å jobbe med systemene, i samspill med EU-prosessene, enn å bryte regelverket.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anna Ljunggren (A) [13:24:45]: Høyre og Fremskrittspartiet kritiserer Arbeiderpartiet for å snu i denne saken. Man skal lytte godt når Fremskrittspartiet snakker om å endre standpunkt og være et vingleparti, for er det noen som kan det, er det de.

Vi inviterte til et seminar i regi av komiteen og fikk klare beskjeder fra de fremste forskningsmiljøene i Norge – NTNU, CICERO – om at avskoging av regnskogen fører til høyere utslipp enn annet biodrivstoff, og så skal vi ikke ta dette på alvor og utforme politikk etter det?

Det omsatte volumet av palmeolje har økt betydelig siden sist vi behandlet et representantforslag om palmeoljebasert drivstoff i denne salen. Problemstillingen er i all hovedsak relevant. Det finnes palmeolje som er bærekraftig, men i et åpent marked er det vanskelig for oss å vite om den importerte palmeoljen til Norge ikke har bidratt til avskoging. Ifølge biodrivstoffprodusenter som jeg har vært i kontakt med, finnes det ikke sporbarhet ned til plantasjer i dag. Man kan spore det ned til raffineriet, og man jobber med å få sporbarhet på plass til kverna. Men dette gjør ikke meg trygg nok på at det importerte biodrivstoffet som er basert på palmeolje, og som vi putter på tanken i dag, ikke har vært med på å bidra til avskoging av regnskogen.

Vi stemte for samarbeidspartiernes offensive mål om 20 pst. biodrivstoff i 2020. Det var for øvrig et vedtak som kom over bordet i budsjettforhandlinger uten store utredninger, som representanten Aarbergsbotten mener er viktig i denne saken. Men i vårt alternative statsbudsjett foreslår vi en slakere innfasing og en raskere opptrapping av investeringer i norsk bærekraftig produksjon av biodrivstoff på vei mot nullutslippssamfunnet.

Det er ingen i Norge i dag som bygger eller skaper arbeidsplasser basert på palmeolje. Det vi er og skal bli gode på i Norge, er å skape arbeidsplasser som produserer biodrivstoff basert på treavfall og annen type avfall. Og hvis det er noen vi skaper usikkerhet og uforutsigbarhet for, er det drivstoffkjedene. Men det er også noen drivstoffkjeder som mener at det vi gjør i dag, skaper forutsigbarhet for dem.

Det kommer påstander om at vi setter EØS-avtalen i spill. Vi ber om at man skal ta med seg i forhandlinger at EØS-avtalen skal ligge fast, og at man skal ha dialog med ESA. Det er ikke det samme som å sette en avtale i spill. Vi mener at det har vært en manglende dialog med ESA over lengre tid på dette punktet. Stortinget har bedt om dia-

log. Statsråden sier at han venter på svar. Det har vi ventet på lenge, og vi ser fram til å høre hva svaret fra ESA blir.

Gunnar Gundersen (H) [13:28:00]: Da jeg hørte replikkordskiftet mellom representanten Eidsvoll Holmås og statsråden, følte jeg meg hensatt til en andedam, og derfor har jeg lyst til å si lite grann. Men først: Det som også i og for seg gjorde at jeg hadde lyst til å si noe, var dette med at det «bidrar til avskoging», som saksordføreren var inne på. Det er mye som bidrar til forurensing og alt. Det som må være det sentrale, er bærekraft, sporbarhet, sertifisering og kanskje også internasjonalt samarbeid, for vi er et lite land i verden. Jeg har vært i Malaysia et par ganger og sett på palmeoljeplantasjer som drives etter bærekraftige prinsipper. Vi må faktisk respektere at for Malaysia er palmeolje det samme som nordsjøoljen er for oss, og diskutere saken med den seriositeten som da kreves.

Dette er en symbolsk dag å diskutere en sånn sak, som går på internasjonalt samarbeid, på. Vi opplevde i går at Trump trakk USA ut av et omfattende klimasamarbeid i verden, og den dagen finner altså særlig Arbeiderpartiet på å kunne trekke seg fra et tett samarbeid med EU på et så sentralt område som å definere dette. Jeg synes det er ganske utrolig at man legger seg på kollisjonskurs med EU på det området. Jeg sitter som nestleder i EFTA-delegasjonen og er ganske opptatt av at skal vi oppnå noen resultater på de aller fleste områder, må vi samarbeide med EU, og det gjelder også på dette området. En verden der man trekker seg ut, enten det gjelder i den ene eller den andre retningen, om man ikke får det akkurat som man vil, er verken klima, handel eller internasjonalt samarbeid tjent med, og det er i grunnen den overordnede problematikken jeg ser her. WTO-reglene er helt sentrale for å overholde internasjonal handel. Og statsråden sier her – og jeg noterte meg at saksordføreren fra Arbeiderpartiet hadde en saksforklaring i sitt innledningsforedrag – at man eventuelt kommer tilbake til det. Men for lille Norge å begynne å vende EU ryggen i sånne samarbeid og tro at man skal kunne stramme det enda mer inn, tror jeg rett og slett ikke er løsningen.

Jeg tror man rett og slett skader saken på den måten, og derfor hadde jeg lyst til å ta et innlegg. For er det noe område vi er nødt til å samarbeide med verden rundt oss på, er det på dette området, og da må vi fokusere på bærekraft, på sporbarhet og på at man driver i henhold til de internasjonale reglene som det internasjonale samfunnet setter.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Øyvind Korsberg (FrP) [13:30:58]: Det er ikke ofte man hører så tynne bortforklaringer som det representanten Anna Ljunggren kommer med i denne saken. Jeg tror det er ganske åpenbart for samtlige at det forslaget de har levert inn, ikke har vært grundig nok gjennomtenkt, og så blir man avslørt med hensyn til det juridiske og EØS-avtalen, og så snakker man om noe helt annet. Man sier at man tar denne saken ett skritt videre. Ok, det å bryte loven er altså bare å gå ett skritt videre. Det synes jeg, med respekt å melde, er en ganske tynn forklaring, og om dette er i strid med EØS-avtalen eller ikke, synes jeg representanten Marit Arnstad sa det egentlig ganske godt, at pytt, er det et brudd med EØS-avtalen, betyr ikke det så veldig

mye for Senterpartiet. Det viser at man åpenbart har helt ulik oppfatning av denne saken.

Representanten Gundersen hadde, synes jeg, et veldig godt poeng da han viste til det Trump gjorde i går, og det Stortinget – flertallet i Stortinget – skal gjøre i dag, nemlig å bryte internasjonale avtaler. Det er gjennom det internasjonale arbeidet, som statsråd Helgesen riktig påpeker, at man får fram resultater. Man har også forpliktelser, man har avtaler, men framfor alt er altså internasjonalt samarbeid det viktigste. Jeg tror man egentlig ikke er så uenige i sak, jeg tror alle ønsker å få biodrivstoff og palmeolje på et riktig nivå, men framgangsmåten er man åpenbart totalt uenige om. For enkelte haster det, bare man får gjort det fort nok, er det det viktigste. Og kanskje man kan sole seg litt i dette i valgkampen, og så får man ta regningen utover høsten, når den tid kommer.

Jeg synes dette er en skuffende dag for Stortinget, når Stortinget er advart så på det sterkeste, som Stortinget er, om at det man er i ferd med å gjøre i form av et vedtak, er brudd. Så igjen henstiller jeg til forslagsstillerne om å gjøre det om til et oversendelsesforslag, for intensjonen i forslaget er helt grei, men regjeringen må få muligheten til å behandle det på en korrekt måte. Det er altså et operativt forslag, bare så man er klar over det.

For øvrig merker jeg meg at representanten Heikki Holmås har forlatt salen og heller ikke har svart på mitt spørsmål. Det var ikke overraskende.

Anna Ljunggren (A) [13:34:14]: Jeg vil begynne med det som Korsberg avsluttet med, at det er en skuffende dag i dag fordi vi – flertallet i denne salen – vedtar det vi vedtar om biodrivstoff. Det er mer skuffende i dag å se at Trump trekker USA ut av Paris-avtalen, enn at det er en offensiv miljøpolitikk, klimapolitikk, i denne salen.

Det var representanten Gunnar Gundersen som fikk meg til å ta ordet, for han mener at vi skal være svært forsiktig med å innføre ordninger som kan være i strid med internasjonale avtaler. Ja, vi har høyere CO₂-avgift i Norge sammenlignet med i EU, vi har høyere gjenvinningsgrad i Norge enn i EU, og vi har pant på flasker i Norge – flaskene blir ikke liggende i naturen. Vi har strenge krav til det. Det er ikke EU-politikk.

Jeg mener at dette handler om at vi får ny kunnskap, vi tar den nye kunnskapen på alvor, og vi utformer politikk i tråd med det, som vi gjør. Vi vet at det blir brukt betydelig mer biodrivstoff i Norge basert på palmeolje og PFAD nå enn tidligere – i fjor 175 millioner liter. Det er en kraftig vekst. Forbruket er anslagsvis 35 ganger større enn Norges forbruk av palmeolje til mat. Det er en europeisk trend, og vi i Norge må gå foran når det gjelder dette.

Korsberg sa i det første innlegget sitt at vi burde hatt en tidsfrist i forslaget vårt, når vi først skulle fremme det. Jeg tror ikke representanten skal bekymre seg så veldig mye over at det ikke er satt en tidsfrist i dette forslaget – all den tid det mest sannsynlig vil være en ny regjering fra høsten av som skal lage denne forskriften.

Tina Bru (H) [13:36:21]: Også jeg har lyst til å knytte noen kommentarer til det forslaget som kom litt på tappen av behandlingen av denne saken. Dette er et forslag som det heller ikke var stilt spørsmål til departementet om konsekvensene av. Det var nettopp derfor statsråden følte

seg nødt til å sende et brev til Stortinget for å advare på det sterkeste. Det er ganske uvanlig.

Egentlig er det litt merkelig at jeg lar meg overraske over at Arbeiderpartiet vingle i denne saken, for Arbeiderpartiet har jo en ganske lang tradisjon for å vingle i saker som omhandler biodrivstoff. Og selv om det nå er åtte år siden, husker vi nok alle den store diskusjonen da Arbeiderpartiet vinglet, tilbake i 2009. Da gikk daværende statsminister Jens Stoltenberg inn for å øke avgiften på biodiesel. Etter mye støy endte det til slutt med at Arbeiderpartiet gjorde helomvending i den saken. Vi har i dag igjen hørt hvordan Arbeiderpartiet har gjort helomvending i sitt standpunkt om biodrivstoff fra oktober i fjor. At Arbeiderpartiet ikke vet hva de skal mene om biodrivstoff, begynner mer å være regelen enn unntaket i disse debattene.

At Arbeiderpartiet vingle i det spørsmålet, er ikke først og fremst et problem for meg eller for Arbeiderpartiet, men det er et problem for en bransje som får endret sine rammebetingelser omtrent hvert eneste halvår. Det er ikke en ansvarlig politikk, og det er ikke rettferdig overfor dem som vil satse i denne bransjen for nettopp å bidra til at målene vi politikere setter, skal nås.

Men man trenger ikke høre på meg om dette, man kan lytte til bransjeaktørene selv, som f.eks. Eco-1, som sendte et brev til hele komiteen i går kveld, da det ble kjent at dette løse forslaget kom i denne saken. De skriver i sitt brev:

«Dette vedtaket kan medføre at i påvente av det BESTE (som kan være råvare fra trevirke, alger og annet avfall), kan politikerne stoppe det GODE i å bygge et stabilt marked for biodrivstoff (sporbart og bærekraftig biodrivstoff), og effekten er at utviklingen med økende andel biodrivstoff bremses og reverseres, og det VERSTES andel øker igjen (fossilt drivstoff).

Vi ber Stortinget om å sikre en forutsigbar og offensiv satsing på sporbar og bærekraftig biodrivstoff. Vår klare anbefaling er at Norge følger de retningslinjer som EU har satt for bærekraftig biodrivstoff for å sikre til en hver tid har tilgjengelige produkter til et marked som har stort potensial de neste årene.»

Jeg skulle ønske vi kunne lytte til bransjen, for én gangs skyld, og nå legge de stabile rammevilkårene de trenger for å kunne bygge opp et marked her i Norge. Det er heller ikke noen uenighet om intensjonen i det forslaget som bl.a. Arbeiderpartiet her fremmer: Vi er alle opptatt av bærekraft, vi er alle opptatt av reelle klimagasskutt. Men den debatten som vi har hatt her i dag, er ikke et eksempel på det. Den er bare et eksempel på lite gjennomtenkt politikk, og – nok en gang – på rammer som blir utformet på en uheldig måte.

Åsmund Aukrust (A) [13:39:34]: Bruk av biodrivstoff er ikke et mål i seg selv. Bruk av biodrivstoff er et virkemiddel for å få ned klimagassutslippene, og når bruk av biodrivstoff fører til det motsatte, er det en dårlig bruk av et klimapolitisk virkemiddel. Det gjør noe med miljøtroverdigheten når vi på den ene siden ber folk om å bruke biodrivstoff, samtidig som man leser at dette er bruk av palmeolje. Det er et enormt paradoks at norske forbrukere har vært blant de fremste i verden på å få palmeolje ut av norske butikker, samtidig som politikerne er med på å legge til rette for at vi nå skal få palmeolje på tanken.

Jeg hører de ganske aggressive innleggene fra representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet. Da må jeg minne

dem på at dette gjelder også deres gode venner i Venstre og Kristelig Folkeparti, som står helhjertet bak de forslagene som vi i dag diskuterer, og det er i så måte et like sterkt angrep på dem som på Arbeiderpartiet. Her står alle partiene i opposisjonen samlet. Det er Høyre og Fremskrittspartiet som nok en gang er et ytterpunkt i klimapolitikken.

Vi hører at mange ber om at vi må ha gode rammebetingelser. Jeg må igjen minne om det Anna Ljunggren sa i sitt innlegg, at det er ingen norske næringsaktører som driver med palmeolje, men jeg er også tilhenger av å få mer stabile rammebetingelser. Nettopp derfor er det veldig rart at det er et stortingsflertall i dag, med Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, som stemmer mot å få en stortingsmelding som skal omhandle nettopp dette, og som kunne gitt gode og skikkelige rammebetingelser for denne næringen.

Det er helt utrolig å høre innleggene fra Gunnar Gundersen og Øyvind Korsberg, som snakker om at dette er som å gjøre som Donald Trump gjør – melde oss ut av det internasjonale arbeidet. Det er ingenting i de vedtakene vi gjør i dag, som melder Norge ut av noe som helst. Vi skal stå like last og brast bak alt det vi skal gjøre internasjonalt. Jeg heier på alt som Vidar Helgesen kan ønske å gjøre internasjonalt for å påvirke EU, men det hindrer jo ikke at vi kan ha en debatt om hva vi skal gjøre her hjemme i Norge – om det skal være avgiftspolitikken, eller om det skal være anbudsreglementet vi skal ha her hjemme i Norge.

Jeg må avslutte med å si at det er en ganske sprikende argumentasjon vi hører. Først hørte vi innlegget fra Høyre, Torhild Aarbergstotten, som nærmest argumenterte med at dette ikke var et problem i det hele tatt. Så hørte vi Vidar Helgesen komme og si at han er blant dem som er veldig kritiske og mener at Stortinget har gått altfor langt, og at han langt på vei deler kritikken som opposisjonen kommer med. Man skulle tro at Høyre burde klare å finne i hvert fall en enhetlig argumentasjon.

Til slutt: I dag er egentlig en veldig god dag for klimapolitikken her hjemme i Norge. I forrige sak fikk vi en klimalov, og i denne saken er altså stortingsflertallet beredt til å ta enda et nytt steg, et nytt initiativ om hvordan vi skal drive klimapolitikk her hjemme i Norge.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:42:34]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i vannressursloven og jordlova (konsesjonsplikt for grunnvannstiltak og unntak fra omdisponeringsforbudet (Innst. 309 L (2016–2017), jf. Prop. 97 L (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torhild Aarbergstotten (H) [13:42:34] (ordfører for saken): Jeg vil innledningsvis takke komiteen for et godt samarbeid om denne saken. Endringene som foreslås i vannressursloven og jordloven, er en oppfølging av tidligere vedtak samt endringer med mål om forenkling og oppdatering av regelverk.

En enstemmig komité støtter forslaget om å lovfeste en tilsvarende bestemmelse som i lov om laksefisk og innlandsfisk (lakse- og innlandsfiskloven) § 7a første ledd, om særlig beskyttelse av laksen ved tiltak i vassdrag etter vannressursloven, slik at laks får samme beskyttelse i saker etter vannressursloven som i saker etter lakse- og innlandsfiskloven – dette som en oppfølging av forutsetning gitt i Prop. 86 L for 2011–2012. Forslaget innebærer at når det treffes vedtak eller gjennomføres tiltak som kan påvirke laksens levevilkår, skal de særlige hensyn som følger av Stortingets vedtak om nasjonale laksefjorder, legges til grunn.

Jeg er også glad for at det er full enighet om at det er behov for en mer bærekraftig forvaltning av grunnvannet som en følge av samfunnsutviklingen og et økende press på grunnvannsressursene. Det lovfestes nå en aktsomhetsplikt for grunnvannet etter mønster av aktsomhetsplikten for vassdrag. Enhver pålegges å opptre aktsomt for å unngå skade eller ulempe for grunnvannet for allmenne eller private interesser. Vassdragsmyndigheten kan pålegge retting når det konstateres forhold i strid med loven eller med vedtak i medhold av loven. Pålegget er i henhold til gjeldende forvaltningspraksis.

Her vil jeg påpeke at det har kommet inn en lei feil som endrer meningen veldig. Det gjelder det som står på side 3, under punkt 2.1, siste avsnitt, der det skal stå at vassdragsmyndigheten «kan pålegge», og ikke «kan pålegges». Dette er en vesentlig oppklaring med hensyn til hvem som skal pålegge og hvem som skal utføre, og jeg ber om at det blir rettet.

Et stort flertall i komiteen finner det også hensiktsmessig at det innføres konsesjonsplikt for grunnvannstiltak som kan ha nevneverdige virkninger for allmenne interesser, etter samme vurderingstema som konsesjonsplikten for vassdragstiltak etter vannressursloven § 8 – dette for å sikre ivaretagelse av både kvalitet og kvantitet når det gjelder grunnvannsmagasinet tålegrense.

Forslaget om å gi kommunene myndighet til å fatte vedtak om konsesjon til vannkraftverk på inntil 1 MW etter vannressursloven, er det litt større uenighet om. Et flertall her i Stortinget i dag støtter forslaget, som har vært varslet både i energimeldingen og som en del av kommunereformen for å gi kommunene flere oppgaver. Vi har merket oss at det ikke har framkommet argumenter mot at kommunene skal få overført flere oppgaver, men det har blitt stilt spørsmål ved om kommunene har nødvendig fagkompetanse til å sikre kvaliteten på vedtakene.

Siden grensen på søknader som foreslås overført, er satt til 1 MW, samt unntak der det er nødvendig for å ivareta nasjonale hensyn, vil vedtakskompetansen som er foreslått overført, kun angå utbygginger med antatt små virkninger og med få komplikasjoner. Det er grunn til å presisere at unntakene fra hvilke saker som skal overføres, nedfelles i forskrift, og at NVE fortsatt skal være tilsynsmyndighet i driftsfasen og for oppfyllelse av sikkerhetskravene etter damsikkerhetsforskriften.

Som siste endring foreslås det en opprydding i jordloven § 2 tredje ledd, som i dag oppleves lovteknisk uklar, og som kan gi opphav til ulik forståelse og ineffektiv behandling av saker med konsesjon etter energi- og vassdragslovgivningen. Flertallet i komiteen ser at det er behov for en enklere og mer forutsigbar prosess for tiltakshavere, og ser det hensiktsmessig at jordloven § 2 tredje ledd endres, slik at forbudet mot omdisponering etter § 9 og krav til samtykke for deling etter § 12 ikke skal gjelde for tiltak med konsesjon etter energiloven § 3-1, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven. De foreslåtte endringer fjerner også tvil om rekkevidden av dagens bestemmelse for vassdrags- og energianlegg. Det påpekes at hensynet til landbruk og jordvern skal framgå av konsekvensutredninger og søknader, og vil dermed vurderes i konsesjonsbehandlingen.

Med disse forslagene til endringer bidrar vi til et tydeligere og mer effektivt lovverk, og vi tar bedre vare på grunnvannsressursene til best mulig nytte for framtiden.

Per Rune Henriksen (A) [13:48:10]: Arbeiderpartiet står bak det aller meste i innstillingen. Jeg har bare lyst til å gjøre oppmerksom på et forhold. Det er et flertall i komiteen som ikke støtter forslagene til endringer i vannressursloven § 64 andre ledd, som gir kommunene konsesjonsmyndighet for vannkraftverk på inntil 1 MW. Det er en rekke høringsinstanser som er kritisk til dette. Ettersom vi her snakker om få saker, er det ikke realistisk at kommunene opparbeider seg den nødvendige fagkompetansen for å kunne behandle disse skikkelig etter vannressursloven. Da må kommunene ordne seg på andre måter. Lite sakstifang og ujevnt sakstifang gjør at det er urealistisk å forvente at kommunene har den kompetansen de trenger. Da ser ikke jeg at en slik lovendring som her foreslås, skal være noen forenkling. Jeg ser heller ikke at dette på noen måte styrker lokaldemokratiet. Jeg tror heller at dette er en upraktisk endring, som vil fungere mot sin hensikt. Det er på den bakgrunnen at Arbeiderpartiet går imot denne endringen.

Så vil vi be om følgende: Ettersom denne endringen ligger inne i forslaget til vedtak, ber vi om at voteringen blir organisert slik at Arbeiderpartiet og de partiene som utgjør flertallet i komiteen, gis anledning til å stemme mot denne paragrafen.

Marit Arnstad (Sp) [13:50:05]: Jeg tar ordet for å begrunne noen av de forslagene som Senterpartiet har i saken, ikke så veldig mange, men på noen få områder.

Senterpartiet støtter det faktiske flertallets ønske om at kommunene får

myndighet til å fatte vedtak om mindre kraftverk, inntil 1 MW. Vi er også av den oppfatningen at de aller fleste av disse utbyggingene vil være ukomplisert og ikke medføre noen særlige utfordringer, og i den grad det skulle medføre noen utfordringer, vil det med NVEs rolle som fagorgan fortsatt kunne være mulig å trekke på det når det gjelder både utbyggingen, sikkerhetskravene og under driftsfasen. Senterpartiet støtter derfor dette og synes det er en fornuftig desentralisering av myndighet.

Senterpartiet har et eget forslag knyttet til vanning. Vi er ikke imot aktsomhetsplikt når det gjelder tiltak som påvirker grunnvannet, men vi mener en må tilpasse regelverket slik at det ikke hindrer alminnelig jord- og skogbruks-

virksomhet, og at en ikke påfører nye hindringer for den type virksomhet. Derfor foreslår vi et unntak som er liknende det som ligger i forurensningsloven § 8 – forslag nr. 1, fra Senterpartiet.

I tillegg er vi imot den endringen som foreslås når det gjelder å gi unntak knyttet til jordlova. Vi mener det allerede er gitt unntak fra jordlova som gjør at en risikerer ut hulning av den, og vi har merket oss at svært mange av høringsinstansene også var kritiske til å gi en slik type unntak. Vi synes derfor ikke det er grunnlag for å gjøre det. Jeg har i denne sammenhengen lyst til å minne om at Stortinget de siste årene har strammet inn på kravene, og hva vi ønsker, når det gjelder jordvern. At en har valgt å utvide unntakene fra jordlovas § 2, synes vi er uheldig. Senterpartiet kommer derfor til å stemme imot II i innstillingen.

Med det tar jeg opp forslagene nr. 1 og 2, fra Senterpartiet.

Presidenten: Representanten Marit Arnstad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Terje Søviknes [13:52:54]: Saksordføreren har redegjort godt for innholdet i denne proposisjonen, og jeg vil takke energi- og miljøkomiteen for arbeidet med disse endringene. Det er hver for seg relativt små endringer, men to av forslagene inneholder substansiell verdi i den forstand at man innfører en god ressursforvaltning for grunnvannsressursen vår.

Til siste innlegg fra talerstolen her, fra Senterpartiet, vil jeg understreke at vi fortsatt opprettholder det konsesjonsfritaket som gjelder for grunnvann til eget bruk, inklusiv husdyr, for grunneier. Det må settes en grense for når man skal ha den meldeplikten. Den må etter vårt syn være lik for alle og er satt til 100 m³ per døgn. Så vil det være fullt mulig for myndighetene å ta stilling til at dette ikke medfører noen konsesjonsplikt, for det skal kun inntre ved uttak eller annen påvirkning av grunnvann der tiltaket vil være til nevneverdig skade eller ulempe for allmenn interesse, og blir en vurderingssak i hvert enkelt tiltak. Men all må behandles likt, enten man er innenfor jordbruket eller utnytter denne grunnvannsressursen på annet vis, enten det er næringsdrivende eller private.

Så gjelder det det andre forslaget med reelt innhold: behandling av de mindre vannkraftsakene. Her blir det et flertall i denne sal for å delegere myndighet for alle vannkraftsaker under 1 MW effekt til kommunene. Det er å delegere myndighet, det er å la folket gjøre beslutningen der hvor tiltaket skjer, og det er i god ånd med denne regjeringen. Vi er glad for å få støtte i Stortinget for den endringen.

De to siste forslagene som blir behandlet i denne saken, er egentlig bare en oppfølging av Stortingets ønske om å sikre beskyttelse av villaksen og i vannressurslova. Det blir lagt inn og fulgt opp i lovendring i denne saken. I tillegg mener vi det er riktig å gjøre en forenkling knyttet til jordloven, slik at man slipper å kjøre doble prosesser, både etter jordloven og etter regelverket for konsesjoner i energi- og vassdragslovgivningen, når det er tiltak som blir behandlet derunder.

Jeg understreker at landbruksmyndighetene fortsatt skal være en del av saksbehandlingen ved minst én av høringsrundene knyttet til konsesjonsbehandlingen, og at landbruksmyndighetene fortsatt vil ha innsigelsesrett, slik at jordverninteressene blir vel ivaretatt.

Presidenten: Ingen flere har bedt om ordet til sak nr. 7. Sakene nr. 8–12 er annengangsbehandling av lovsaker, og presidenten vil foreslå at disse sakene behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 8 [13:56:01]

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven mv. (oppheving av juryordningen (Lovvedtak 87 (2016–2017), jf. Innst. 310 L (2016–2017) og Prop. 70 L (2016–2017))

Sak nr. 9 [13:56:01]

Stortingets vedtak til lov om endringer i straffeprosessloven og politiloven (utlevering av informasjon fra PST til E-tjenesten (Lovvedtak 88 (2016–2017), jf. Innst. 264 L (2016–2017) og Prop. 61 L (2016–2017))

Sak nr. 10 [13:56:01]

Stortingets vedtak til lov om endringer i forvaltningslova, tvistelova m.m. (overprøvningskompetanse m.m. (Lovvedtak 89 (2016–2017), jf. Innst. 320 L (2016–2017) og Prop. 64 L (2016–2017))

Sak nr. 11 [13:56:01]

Stortingets vedtak til lov om endringer i kommunelova m.m. (råd for eldre, personar med funksjonsnedsetjing og ungdom (Lovvedtak 90 (2016–2017), jf. Innst. 319 L (2016–2017) og Prop. 65 L (2016–2017))

Sak nr. 12 [13:56:01]

Stortingets vedtak til lov om eierseksjoner (eierseksjonsloven (Lovvedtak 91 (2016–2017), jf. Innst. 308 L (2016–2017) og Prop. 39 L (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sakene nr. 8–12.

Statsråd Terje Søviknes overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Votering

Etter at det var ringt til votering, sa **presidenten:** Stortinget er klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 13 forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Stein Erik Lauvås på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Stein Erik Lauvås på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet

- forslag nr. 3, fra Stein Erik Lauvås på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Stein Erik Lauvås på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 5–8, fra Geir Sigbjørn Toskedal på vegne av Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 9, fra Geir Sigbjørn Toskedal på vegne av Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 10–12, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 13, fra Karin Andersen på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet for å avvikle aupairordningen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 56 mot 41 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 14.08.48)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem, som erstatning for aupairordningen, forslag til ny en ordning som gir reell kulturutveksling.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 58 mot 39 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 14.09.07)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere ratifisering av ILO-konvensjon nummer 189 om tjenester i hjemmet og komme tilbake med en sak til Stortinget.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 62 mot 35 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 14.09.24)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede om dagens lovverk i tilstrekkelig grad gir hjemler for å straffe dem som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte.»

Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 61 mot 36 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.09.41)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 7 og 8, fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au parenes oppholdstillatelse må knyttes til au paires og ikke til vertsfamilien.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endringer i utlendingsloven slik at den som utnytter utlendingers situasjon på en utilbørlig måte, kan straffes.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.00)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 5 og 6, fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring som sikrer at familier ikke får motta au pair dersom en person i familien er ilagt straff, eller særreaksjon for forhold som kan føre til fengselsstraff, for handlinger mot en au pair.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om en lovendring for å sikre at vertsfamilier som grovt eller gjentatte ganger bryter lover eller regler som skal beskytte au pairer, kan miste retten til å ha au pair for all tid.»

Arbeiderpartiet og Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslagene. Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 52 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.24)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 9, fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at det må fremlegges politiattest for å kunne bli vertsfamilie for en au pair, og vurdere hvilke forhold som bør føre til at man ikke får mulighet til å bli vertsfamilie av hensyn til au paires sikkerhet.»

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget. Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti ble med 79 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.10.45)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 11, fra Sosialistisk Venstreparti

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at au paires beskyttes av arbeidsmiljøloven de timene de jobber.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.03)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 10 og 12, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre alternativene for vedtak om utestengelse fra muligheten til å ha au pair fra ett, tre og fem år til henholdsvis to, fem og ti år.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at oppsigelsesvernet til au paires må styrkes ved presisering av «saklig grunn» i kontrakten.»

Senterpartiet har varslet subsidiær støtte. Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 85 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.24)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 13, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sikre økonomisk støtte på minst samme nivå som den tidligere støtten til senteret drevet av Norsk Folkehjelp, til et tilsvarende au pair-senter. Senteret skal veilede og støtte au pairer inn til aupairordningen er avviklet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble bifalt med 52 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.11.58)

Presidenten: Forslag nr. 13, som ble vedtatt ved forrige votering, ble fremmet som erstatning for innstillingens I, og I bortfaller dermed.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

II

Dokument 8:54 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Karin Andersen om avvikling av aupairordningen og strengere reaksjoner mot vertsfamilier som utnytter au pairer – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er forslagene nr. 1–3, fra André N. Skjelstad på vegne av Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til avvikling av fengsling av barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stanse fengsling av enslige mindreårige asylsøkere i forbindelse med uttransport.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 16 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 14.12.58)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag til alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven.»

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 75 mot 22 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 14.13.17)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak

Dokument 8:57 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Ingunn Gjerstad om å etablere alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 2 og 3, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
 - forslagene nr. 4 og 5, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne
- Det voteres over forslagene nr. 4 og 5, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om endring av lov om statsborgerskap kapittel 5 § 26 Tilbakekall, slik at myndighetene kun kan tilbakekalle statsborgerskap når det er snakk om enkeltpersoner som sterkt har skadet statens vitale interesser, slik det er hjemlet i Europarådets konvensjon om statsborgerskap fra 1997.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et tidsavgrenset amnesti for å korrigere tidligere feilaktige oppgitte identitetsopplysninger til myndighetene.»

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 95 mot 2 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 14.14.06)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 2 og 3, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede forholdet til Europarådets konvensjon om statsborgerskap fra 1997 og konsekvenser av å endre reglene slik at statsborgerskap kun kan tilbakekalles når enkeltpersoner har skadet statens vitale interesser.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til endringer i lov om statsborgerskap som åpner for mulighet til å erverve dobbelt statsborgerskap. Reglene om tilbakekalling, krav om løsning fra annet statsborgerskap og tap av statsborgerskap må tilpasses dette nye prinsippet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 91 mot 5 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 14.14.24)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:66 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om at statsborgerskap ikke skal tilbakekalles, og at doble statsborgerskap skal tillates – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 20 forslag. Det er:

- forslagene nr. 1 og 2, fra Marit Arnstad på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 3–14, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 15–17, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 18–20, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det voteres først over forslagene nr. 18–20, fra Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 18 lyder:

«§ 1 Formål skal lyde:

Loven skal sikre gjennomføring av Norges klimamål som ledd i omstilling til et lavutslippssamfunn i Norge innen 2050.

Loven skal fremme åpenhet og offentlig debatt om status, retning og framdrift i dette arbeidet.

Siste ledd i § 1 strykes».

Forslag nr. 19 lyder:

«§ 3 Klimamål for 2030, skal lyde:

Målet skal være at nasjonale utslipp av klimagasser innen 2030 reduseres med minst 60 prosent fra referanseåret 1990.»

Forslag nr. 20 lyder:

«§ 4 Klimamål for 2050, skal lyde:

Målet skal være at Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Med et lavutslippssamfunn menes et samfunn hvor de nasjonale klimagassutslippene, ut fra beste vitenskapelige grunnlag, er redusert for å motvirke skadelige virkninger av global oppvarming som beskrevet i Parisavtalen 12. desember 2015 artikkel 2 nr. 1 bokstav a. Målet skal være at klimagassutslippene i Norge er redusert med 95–100 prosent fra utslippsnivået i referanseåret 1990.»

Votering:

Forslagene fra Miljøpartiet De Grønne ble med 96 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.15.23)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 15–17, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 15 lyder:

«§ 1 Formål, første ledd skal lyde:

Loven skal fremme gjennomføring av Norges klimamål som ledd i omstilling til et nullutslippssamfunn i Norge i 2050.»

Forslag nr. 16 lyder:

§ 4 Klimamål for 2050, første ledd skal lyde:

Målet skal være at Norge skal bli et nullutslippssamfunn i 2050. Med nullutslippssamfunn (...)»

Forslag nr. 17 lyder:

«§ 5 Gjennomgang av klimamål hvert femte år, første ledd skal lyde:

«lavutslippssamfunn» erstattes med «nullutslippssamfunn».

Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidier støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.15.43)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 3, 7, 8, 10, 13 og 14, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 3 lyder:

«§ 3 Klimamål for 2030, annet ledd skal lyde:

Målet skal være at Norge i 2030 er klimanøytrale, det vil si at Norge gjennomfører innsats for klimareduksjoner for utslipp i andre land som minst tilsvarer de samlede klimagassutslippene fra Norge.»

Forslag nr. 7 lyder:

«§ 3 a skal lyde:

Klimamål for 2020

De nasjonale klimautslippene i Norge skal ikke overstige 46,4–48,4 mill. tonn CO₂-ekvivalenter, hvori opptak i skog ikke er medregnet.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Ny § 3b skal lyde:

Klimamål for 2040

Målet skal være at all fossil bruk av energi skal opphøre innen 2040.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Ny § 7 skal lyde:

Konsekvenser for norske klimagassutslipp

Ved utarbeidelse av saker som fremlegges for Stortinget, skal økonomiske og administrative konsekvenser samt konsekvenser for norske klimagassutslipp redegjøres for.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere lovens virkning etter to år og rapportere til Stortinget om lovens funksjon og effekt, spesielt med hensyn til reduksjon av klimagasser.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Ny § 5b skal lyde:

Klimaråd

For å sikre et best mulig beslutningsgrunnlag for hvordan klimamålene skal nås skal det opprettes et uavhengig klimaråd som leverer sin anbefaling for hvilket mål som skal fastsettes etter § 5 og gir råd til hvordan klimamålet kan nås, jfr § 6, første ledd, bokstav a, herunder klargjør utslippskonsekvensene av ulike tiltak og virkemidler.

Kongen fastsetter i forskrift nærmere bestemmelser om oppnevning, sammensetning og rådets arbeidsform.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 92 mot 5 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.16.03)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«§ 6 Årlig redegjørelse for Stortinget, nytt punkt e) skal lyde:

e) en rapportering om hvordan regjeringen har iver tatt trepartssamarbeid, sosial dialog og deltakelse fra sivilsamfunnet i arbeidet med gjennomføring av klimamålene som er fastsatt i denne lov.

Forslag nr. 2 lyder:

«§ 6 Årlig redegjørelse for Stortinget, annet ledd bokstav c) skal lyde:

(...) innenfor kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor (...))»

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 56 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.16.20)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slike

v e d t a k :

A.

lov
om klimamål
(klimaloven)

§ 1 Formål

Loven skal fremme gjennomføring av Norges klimamål som ledd i omstilling til et lavutslippssamfunn i Norge i 2050.

Loven skal fremme åpenhet og offentlig debatt om status, retning og framdrift i dette arbeidet.

Loven skal ikke være til hinder for at klimamål fastsatt i eller i medhold av denne lov kan gjennomføres felles med EU.

§ 2 Utslipp og opptak av klimagasser som loven gjelder for

Loven gjelder for de utslipp og opptak av klimagasser som omfattes av Norges første nasjonalt fastsatte bidrag under Parisavtalen 12. desember 2015.

Kongen i statsråd kan i forskrift bestemme at loven også skal gjelde for andre utslipp og opptak av klimagasser enn dem som er omfattet av første ledd.

§ 3 Klimamål for 2030

Målet skal være at utslipp av klimagasser i 2030 reduseres med minst 40 prosent fra referanseåret 1990.

§ 4 Klimamål for 2050

Målet skal være at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050. Med lavutslippssamfunn menes et samfunn hvor klimagassutslippene, ut fra beste vitenskapelige grunnlag, utslippsutviklingen globalt og nasjonale omstendigheter, er redusert for å motvirke skadelige virkninger av global oppvarming som beskrevet i Parisavtalen 12. desember 2015 artikkel 2 nr. 1 bokstav a.

Målet skal være at klimagassutslippene i 2050 reduseres i størrelsesorden 80 til 95 prosent fra utslippsnivået i referanseåret 1990. Ved vurdering av måloppnåelse skal det tas hensyn til effekten av norsk deltakelse i det europeiske klimakvotesystemet for virksomheter.

§ 5 Gjennomgang av klimamål hvert femte år

For å fremme omstilling til et lavutslippssamfunn, jf. § 4, skal regjeringen i 2020 og deretter hvert femte år legge fram for Stortinget oppdaterte klimamål. Disse skal

- legge til grunn beste vitenskapelige grunnlag
- så langt som mulig være tallfestede og målbare.

Klimamål etter paragrafen her skal utgjøre en progresjon fra forrige mål og fremme gradvis omstilling fram mot 2050.

Klimamål skal være forenlig med Norges nasjonalt fastsatte bidrag under Parisavtalen 12. desember 2015 og eventuell felles gjennomføring med EU.

Loven skal ikke være til hinder for at det, som et supplement til klimamål etter første til tredje ledd, fastsettes andre typer mål for å fremme omstilling til et lavutslippssamfunn.

§ 6 Årlig redegjørelse for Stortinget

I budsjettproposisjonen for neste års statsbudsjett skal regjeringen redegjøre for

- hvordan Norge kan nå klimamål som nevnt i §§ 3–5.
- klimaeffekten av fremlagt budsjett.

Regjeringen skal, basert på et faglig grunnlag, hvert år overfor Stortinget på egnet vis redegjøre for

- utviklingen i utslipp og opptak av klimagasser, framskrivinger av utslipp og opptak og gjennomføring av klimamål som nevnt i §§ 3–5
- hvordan Norge forberedes på og tilpasses klimaendringene
- en oversikt som synliggjør sektorvise utslippsbaner innenfor ikke-kvotepliktig sektor og hvilke typer tiltak som vil være nødvendig for å realisere disse
- status for Norges karbonbudsjett, også innenfor et eventuelt klimasamarbeid med EU om felles oppfyllelse av klimamål.

§ 7 Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Det voterer alternativt mellom A § 1 tredje ledd, § 4 annet ledd, § 5, § 6 første ledd punkt a og annet ledd punkt c og forslagene nr. 4, 5, 6, 9, 11 og 12, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 4 lyder:

«§ 5 Gjennomgang av klimamål hvert femte år, tredje ledd skal lyde:

Klimamål skal være forenelig med Norges nasjonalt fastsatte bidrag under Paris-avtalen av 12. desember 2015. Om målene ikke nås nasjonalt, kan det unntaksvis åpnes for at mindre deler av utslippsforpliktelsene kan nås i fellesskap med EU. Kongen fastsetter i forskrift nærmere bestemmelser om dette.»

Forslag nr. 5 lyder:

§ 4 Klimamål for 2050, andre ledd skal lyde:

Målet skal være at klimagassutslippene i Norge er redusert med 95 til 100 prosent fra utslippsnivået i referanseåret 1990.

Forslag nr. 6 lyder:

«§ 1 nytt tredje ledd skal lyde:

Loven skal tolkes strengt som en oppfølging av Grunnloven § 112.»

Forslag nr. 9 lyder:

«§ 5 Gjennomgang av klimamål hvert femte år skal lyde:

Gjennomgang og styrking av klimamålene hvert femte år

For å fremme omstilling til et lavutslippssamfunn, jf. § 4, skal regjeringen i 2018 og deretter hvert femte år legge fram oppdaterte klimamål for Stortinget i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet og den tilhørende årlige redegjørelsen for klimamålene. Disse skal:

- a. legge til grunn beste vitenskapelige grunnlag
- b. være i tråd med Norges forpliktelser under FNs klimakonvensjon
- c. innebære en progresjon fra forrige mål og sikre gradvis omstilling fram mot klimamålene i 2020, 2030 og 2050
- d. være sektorvise, tallfestede og målbare
- e. defineres som et tak på hvor store utslipp Norge kan ha i den kommende femårsperioden og tolvårsperioden
- f. inkludere sektorvise handlingsplaner for alle utslipp på norsk territorium.

Som grunnlag for styrkede klimamål som legges fram fra regjeringen for neste fireårsperiode, skal Klimarådet (jamfør ny § 7) legge fram en vurdering av måloppnåelsen i klimapolitikken mot slutten av hver femårsperiode.»

Forslag nr. 11 lyder:

«§ 6 Årlig redegjørelse for Stortinget, punkt a) klimamål for 2030 skal lyde:

a.hvordan Norge skal nå klimamålene som nevnt i §§ 3 til 5»

Forslag nr. 12 lyder:

«§ 6, punkt c) skal lyde:

c.Et karbonbudsjett som viser utslippsbaner i alle sektorer og hvilke tiltak regjeringen vil iverksette for å realisere disse, i tillegg til en oversikt over tiltak i samarbeid med EU.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble innstillingen bifalt med 84 mot 4 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 14.16.55)

Presidenten: Det voterer over resten av A.

Venstre har varslet at de nå støtter § 6 annet ledd punkt a subsidiært. Miljøpartiet De Grønne har varslet subsidiær støtte til innstillingen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Videre var innstilt:

B.

Stortinget ber regjeringen opprette et teknisk beregningsutvalg på klimafeltet. Arbeidet i det tekniske beregningsutvalget skal ledes av Miljødirektoratet.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 76 mot 16 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 14.17.44)

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov
om endringer i motorferdselloven
(forsøksordning for catskiing)

I

I lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven) skal § 4 a lyde:

§ 4 a (forskrifter om bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag)

Motorkjøretøyer kan i utmark og på islagte vassdrag bare brukes i samsvar med forskrift gitt av departementet.

Departementet kan gi kommunestyret, eller annet folkevalgt organ som kommunestyret bestemmer, myndighet

til i forskrift å fastsette løyper for kjøring med snøscooter på vinterføre. I kommunene Finnmark og Nord-Troms (kommunene Kvænangen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord) omfatter myndigheten også adgang til i forskrift å tillate kjøring ut av løypa på islagt vann for å raste.

Departementet kan i inntil seks kommuner gi kommunistyret, eller annet folkevalgt organ som kommunestyret bestemmer, myndighet til i forskrift å fastsette løyper for persontransport med beltekjøretøy på vinterføre til utgangspunkter for alpin skikjøring (catskiing) som et forsøk på inntil seks år. Forsøket kan ikke forlenges. Løypene skal ta utgangspunkt i eksisterende alpinanlegg.

Løyper som fastsettes etter annet og tredje ledd, skal ikke legges i verneområder, foreslåtte verneområder eller nasjonale villreinområder. Løypene skal ikke være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften eller kreve terrenginngrep. Ved fastsetting av løypene skal kommunen ta særskilt hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet. Kommunen skal også ta hensyn til naturmangfold, bolig- og hytteområder, landskap, kulturminner og kulturmiljø og sikkerheten for dem som kjører og andre. Før fastsetting av løypene skal kommunen utrede virkningen løypene vil ha for friluftsliv og naturmangfold i influensområdet, samt kartlegge og verdsette friluftslivsområdene der løypene planlegges, og vurdere disse områdene opp mot øvrige friluftslivsområder i kommunen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om løypene og kommunens saksbehandling, herunder regler om klage på kommunens vedtak om fastsetting av løyper etter andre, tredje og fjerde ledd.

II

Loven trer i kraft straks.

Presidenten: Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 84 mot 11 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.18.15)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble bifalt med 81 mot 10 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.18.34)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Anna Ljungren på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Anna Ljungren på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 4, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 5, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

Det voteres over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede en palmeoljeavgift frem mot forslag til statsbudsjett for 2018, med sikte på å innføre det i løpet av 2018.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 91 mot 6 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.19.21)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre en sømløs støtteordning for biodrivstoffinvesteringer som dekker investeringsstøtte til pilot- og demonstrasjonsprosjekter, samt oppskalering til industriell skala innenfor ramme av Enova.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 57 mot 40 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.19.39)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2018 legge fram en stortingsmelding om rammevilkårene for norsk biodrivstoffproduksjon fram mot 2030, hvor målet skal være å raskest mulig utløse en vekst i innenlandsk produksjon av avansert biodrivstoff basert på skogressurser.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 51 mot 46 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.19.56)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, So-

sialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom forskrift til lov om offentlige anskaffelser stille krav om at det ikke skal benyttes biodrivstoff basert på palmeolje eller bi-produkter av palmeolje. Forskriftsendringen skal tre i kraft så snart som mulig.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble bifalt med 52 mot 45 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.20.15)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen raskest mulig gjennomføre prosess med ESA for å avklare om det er rom for Norge til å gjøre gjeldende EUs bærekraftskrav for alt biodrivstoff som omsettes i Norge, eventuelt endringer som kan gjøres fra Norges side med sikte på å gjøre EUs bærekraftskrav gjeldende for alt biodrivstoff som omsettes i Norge så raskt som mulig.

II

Stortinget ber regjeringen undersøke om de nylige løfter fra bensinbransjen og positive uttalelser fra de største bensinstasjonskjedene kan videreutvikles til en bransjeavtale eller liknende, om at alt salg av biodrivstoff skal være palmeoljefritt og ha høyere klimaeffekt enn EUs minstekrav.

III

Stortinget ber regjeringen vurdere handlingsrommet for ulike virkemidler, herunder avgifter og regelverk, for å fremme bruk av avansert bærekraftig biodrivstoff, og komme tilbake til Stortinget i egnet form.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 44 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.20.33)

Videre var innstilt:

IV

Dokument 8:69 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås, Karin Andersen og Torgeir Knag Fylkesnes om å sikre at det ikke selges palmeoljebasert biodrivstoff i Norge – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt to forslag. Det er forslagene nr. 1 og 2, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet.

Det votes over forslag nr. 1, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«I kapittel 8 skal ny § 43 a, fjerde ledd, lyde:

Vanlig jord- og skogbruksdrift skal ikke innskrenkes som følge av reglene i annet og tredje ledd».

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 91 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.21.29)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i vannressursloven og jordlova (konsesjonsplikt for grunnvannstiltak og unntak fra omdisponeringsforbudet)

I

I lov 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann gjøres følgende endringer:

Kapittel 5 overskriften skal lyde:

Kapittel 5. Vernede vassdrag og nasjonale laksevassdrag

I kapittel 5 skal ny § 35 a lyde:

§ 35 a (*vassdragstiltak i nasjonale laksevassdrag*)

Når det treffes vedtak eller gjennomføres tiltak som kan påvirke laksens levevilkår, skal de særskilte hensyn som følger av Stortingets vedtak om nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder, legges til grunn. I disse områdene skal laksen sikres en særlig beskyttelse mot skadelige inngrep.

I kapittel 8 skal ny § 43 a lyde:

§ 43 a (*forvalteransvar og aktsomhetsplikt*)

Enhver skal opptre aktsomt for å unngå at grunnvann påvirkes til skade eller ulempe for allmenne eller private interesser.

Grunnvannstiltak skal planlegges og gjennomføres slik at de er til minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser. Denne plikten gjelder så langt den kan oppfylles uten uforholdsmessig utgift eller ulempe. Vassdragsmyndigheten kan ved forskrift fastsette nærmere regler om planlegging, gjennomføring og drift av bestemte typer grunnvannstiltak.

Grunnvannstiltak skal fylle alle krav som med rimelighet kan stilles til sikring mot fare for mennesker, miljø eller eiendom.

§ 45 skal lyde:

§ 45 (*konsesjonsplikt for grunnvannstiltak*)

Ingen må iverksette grunnvannstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser uten konsesjon fra vassdragsmyndigheten. §§ 23 til 29 gjelder tilsvarende.

Vassdragsmyndigheten kan i forskrift eller i det enkelte tilfelle fastsette om et grunnvannstiltak trenger konsesjon etter første ledd. Vassdragsmyndigheten skal treffe enkeltvedtak etter første punktum dersom tiltakshaveren, berørt fagmyndighet eller andre med rettslig interesse begjærer det. Vassdragsmyndigheten kan forby iverksetting før avgjørelsen er truffet. Klage over vedtak om at tiltaket må ha konsesjon, kan ikke gis oppsettende virkning. Regelen i § 27 gjelder tilsvarende.

Grunnvannsuttak over 100 kubikkmeter per døgn skal meldes til vassdragsmyndigheten, som skal vurdere om uttaket krever konsesjon etter første ledd. Det samme gjelder hvor flere grunnvannsuttak som naturlig må sees under ett, overstiger 100 kubikkmeter per døgn.

En grunneier kan uten konsesjon ta ut grunnvann til husholdning og husdyr på eiendommen.

§ 47 skal lyde:

§ 47 (*erstatningsansvar*)

Tiltakshaveren kan bli ansvarlig etter alminnelige erstatningsregler ved overtredelse av § 5 første ledd, § 43 a første ledd og § 46 første ledd.

Tiltakshaveren er ansvarlig uten hensyn til skyld

- a) for skade eller ulempe fra vassdragstiltak og grunnvannstiltak som skyldes feil eller mangler ved tiltakets utførelse etter § 5 annet og tredje ledd og § 43 a annet og tredje ledd eller tiltakets vedlikehold etter § 37 første ledd eller i forbindelse med brudd på konsesjonsplikten etter § 8 eller § 45 eller vilkår i konsesjon etter § 26;
- b) for skade eller ulempe på eiendom eller rettigheter fra et konsesjonsgitt vassdragstiltak eller grunnvannstiltak;
- c) for skade eller ulempe på eiendom eller rettighet ved nedlegging av et vassdragsanlegg, jf. § 41;
- d) for skade fra vannledninger eller vanntunneler;
- e) for skade som skyldes motorisert ferdsel eller fløting i vassdraget;
- f) når det ellers følger av alminnelige erstatningsregler.

§ 48 første ledd skal lyde:

Hvis et vassdragstiltak eller grunnvannstiltak er i strid med denne lov eller vedtak i medhold av loven, og tiltaket volder skade, har tiltakshaveren bevisbyrden for tilstanden før skaden dersom den ikke lenger kan iakttas.

§ 49 første ledd skal lyde:

Erstatning for skade og ulempe på eiendom fra et lovlig vassdragstiltak eller grunnvannstiltak kan bare kreves i den utstrekning skaden eller ulempen er urimelig eller unødig etter reglene i granneloven § 2 annet til fjerde ledd.

§ 50 første ledd skal lyde:

Vassdragsmyndigheten kan gi pålegg om at vassdrags-tiltak eller grunnvannstiltak som kan volde betydelig skade, skal ha forsikring for mulig erstatningsansvar.

§ 52 første ledd skal lyde:

Volder et vassdragstiltak eller grunnvannstiltak skade av betydning som ikke ble forutsett ved tidligere oppgjør, kan skadelidte kreve erstatning for skaden ved søksmål. Bestemmelsen i § 51 annet ledd gjelder tilsvarende.

§ 59 første ledd skal lyde:

Den som har rettslig interesse i det, kan kreve at forhold som er i strid med loven eller vedtak i medhold av loven, blir rettet. Vassdragsmyndigheten kan gi pålegg om retting dersom det konstateres forhold som er i strid med loven eller vedtak i medhold av loven. Om nødvendig kan det pålegges stans i pågående virksomhet.

§ 63 første ledd skal lyde:

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt

- a) iverksetter et tiltak som er konsesjonspliktig etter denne lov uten hjemmel i konsesjon eller uten tillatelse i plan;
- b) iverksetter et meldepliktig vassdragstiltak eller grunnvannsuttak uten å følge reglene i denne lov eller forskrift i medhold av denne lov om meldeplikt;
- c) overskrider en konsesjon eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i denne lov;
- d) overtrer bestemmelsene i § 5 tredje ledd, § 10 første ledd (jf. § 44 annet ledd), § 11, § 16 annet ledd, § 37 første ledd, § 38 første ledd første punktum, § 39, § 43 a tredje ledd, § 46 eller § 54;
- e) overtrer en bestemmelse i forskrifter etter § 36, § 38 annet ledd bokstav d eller § 39 som forskriftene setter straff for.

§ 64 skal lyde:

§ 64 (*vassdragsmyndigheten*)

Kongen fastsetter hvem som er vassdragsmyndighet og hvilken vassdragsmyndighet som kan treffe vedtak etter loven, og herunder legge oppgaver etter loven til kommuner. Departementet kan også legge oppgaver etter loven til andre enn vassdragsmyndigheten, herunder til private rettssubjekter.

Kommunen treffer vedtak om konsesjon til vannkraftverk på inntil 1 MW installert effekt etter § 8 første ledd. Kongen kan gi forskrift om unntak fra første punktum. Kommunen fører tilsyn med at utbyggingen skjer i samsvar med konsesjonen og kan kreve retting etter § 59 og pålegge tvangsmulkt etter § 60. Kommunen er myndighet etter §§ 27 og 28 for vedtak etter dette leddet.

Departementet er klageinstans for kommunens vedtak etter annet ledd. For øvrig er Fylkesmannen klageinstans over vedtak truffet av kommunen.

Kongen kan gi enhver ved myndighet etter loven instruks om hvordan myndigheten skal utøves og om delegasjon av den. Dette gjelder ikke i enkeltsaker som kommunen behandler etter annet ledd.

II

I lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord skal § 2 tredje ledd lyde:

Føresegnene i §§ 9 og 12 gjeld ikkje for tiltak med konsesjon etter energiloven § 3-1, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven.

III

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Loven gjelder ikke for grunnvannstiltak som er påbegynt før lovens ikrafttredelse, og for tiltak som er behandlet etter jordlova §§ 9 og 12 før lovens ikrafttredelse.

Presidenten: Det voteres alternativt mellom i I § 45 fjerde ledd og forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«§ 45 fjerde ledd skal lyde:

En grunneier kan uten konsesjon ta ut grunnvann til husholdning, vanning og husdyr på eiendommen. For grunneierne utløses meldeplikt dersom det årlige uttaket av grunnvann overstiger 100 m³ per døgn i gjennomsnitt.»

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Senterpartiet ble innstillingen bifalt med 90 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.01)

Presidenten: Det voteres over I § 64 annet ledd.

Arbeiderpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 56 mot 41 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.23)

Presidenten: Det voteres over II.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 88 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 14.22.41)

Presidenten: Det voteres over resten av I samt III.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.23.08)

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sakene nr. 8–12

Presidenten: Sakene nr. 8–12 er andre gangs behandling av lovsaker og gjelder lovvedtakene nr. 87–91.

Det foreligger ingen forslag til anmerkninger. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 13 [14:23:55]

Referat

1. (388) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i markedsføringsloven (telefonmarkedsføring mv.)
 2. lov om endringer i markedsføringsloven (unntak fra rett til innsyn i dagligvareportalens prisopplysninger)
 3. lov om endringer i barnelova (barnebidrag og bidrag etter fylte 18 år)
 4. lov om endringer i helse- og omsorgstjenesteloven m.m. (styrket pårørendestøtte)
 5. lov om oppheving av lov om ferie for fiskere og endringer i ferieloven
– er sanksjonert under 2. juni 2017
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (389) Endringer i statsbudsjettet 2017 under Finansdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet 2017 mv.) (Prop. 143 S (2016–2017))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
3. (390) Tilbaketrekning av Meld. St. 20 (2016–2017) Pliktsystemet for torsketrålere (Meld. St. 37 (2016–2017))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
4. (391) Endringer i luftfartslova (restriksjonsområde) (Prop. 144 L (2016–2017))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.
5. (392) Endringer i vegtrafikkloven og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 316/2015 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2015/719 (Prop. 145 LS (2016–2017))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, unntatt B, som sendes transport- og kommunikasjonskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenriks- og forsvarskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet er hevet? – Møtet er hevet, og vi ønsker hverandre god pinse.

